

รายงานสถานการณ์ การทุจริตในประเทศไทย

เสนอต่อ

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม
การทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.)

จัดทำโดย

สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่ง
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คำนำ

ปัญหาการทุจริตเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นและฝังรากลึกในสังคมไทย มาอย่างยาวนาน ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในทุกมิติทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การทุจริตไม่เพียงสร้างความเสียหาย ทางการเงินและงบประมาณแผ่นดิน แต่ยังบั่นทอนความเชื่อมั่นของ ประชาชนต่อระบอบราชการ สถาบันการเมือง และกระบวนการยุติธรรม อีกทั้งยังส่งผลต่อภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของประเทศ ในเวทีระหว่างประเทศ ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานอื่น ที่เกี่ยวข้องจึงมีการจัดทำมาตรการในการแก้ไขและป้องกันการทุจริต แต่อย่างไรก็ตามการทุจริตก็ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในหลายระดับ ของสังคม และการทุจริตของประเทศไทยมีแนวโน้มสูงขึ้นในอนาคต ทั้งการทุจริตทางการเมือง การทุจริตในระบบตุลาการ การทุจริตของ เจ้าหน้าที่ตำรวจและทหาร การทุจริตเกี่ยวกับการบริการสาธารณะ การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) ได้มีการจัดทำโครงการขับเคลื่อน ค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของประเทศไทยสู่เป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 โดยจัดจ้างสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ภาพรวมของสถานการณ์ การทุจริตในประเทศไทย รวมถึงประเภทของการทุจริต แนวโน้มและ

สาเหตุที่ส่งผลต่อการเกิดการทุจริต ตลอดจนมาตรการและนโยบายที่รัฐบาลและองค์กรต่าง ๆ ได้ดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตในอนาคต

ในการนี้ คณะที่ปรึกษาขอขอบคุณ สำนักงาน ป.ป.ท. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนข้อมูลและให้คำแนะนำในการดำเนินการศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทยให้สามารถบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกประการ

คณะที่ปรึกษา

พฤศจิกายน 2567

สารบัญ

หัวข้อ	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ค
สารบัญภาพ	จ
บทสรุปผู้บริหาร	ช
1 บทนำ	1
2 แนวคิดของการทุจริต	4
2.1 ความหมายของการทุจริต	5
2.2 แนวคิดการทุจริต	7
2.3 ประเภทการทุจริต	8
3 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทุจริต	12
3.1 ผลกระทบทางเศรษฐกิจ	12
3.2 ผลกระทบทางสังคม/วัฒนธรรม	13
3.3 ผลกระทบทางการเมือง	13
3.4 ผลกระทบต่อการพัฒนา	14
4 สถานการณ์การทุจริตของโลก	15
5 สถานการณ์การทุจริตของประเทศไทย	22
5.1 การทุจริตของประเทศไทยในอดีต	22
5.2 สถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยจากแหล่งข้อมูล ดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI)	31

สารบัญ (ต่อ)

หัวข้อ	หน้า
5.3 สถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยจาก Global Corruption Barometer : GCB	51
5.4 สถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยจากข้อมูลการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต	58
5.5 มาตรการในการป้องกันการทุจริตของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน	77
6 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดการทุจริตของประเทศไทย	105
6.1 ปัจจัยภายในประเทศ	105
6.2 ปัจจัยภายนอกประเทศ	106
7 แนวโน้มสถานการณ์การทุจริตของประเทศไทย	108
8 ข้อเสนอแนะและแนวทางในการต่อต้านการทุจริต	115

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ทฤษฎีสามเหลี่ยมทุจริต (The Fraud Triangle)	7
2	แนวโน้มค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตภายใต้รูปแบบการปกครองของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก	18
3	ค่าเฉลี่ยคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ทั่วโลกปี 2565	20
4	ค่าเฉลี่ยคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ทั่วโลกปี 2565	21
5	คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของประเทศไทย ปี 2538 - 2566	34
6	สรุปสถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยจาก Global Corruption Barometer : GCB	57
7	สถิติการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหาของสำนักงาน ป.ป.ช. ปี พ.ศ. 2562 – 2566	60
8	สถิติการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหาสูงสุด 5 ลำดับแรก ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2562 – 2566	61
9	สถิติการร้องเรียนมากที่สุด 5 อันดับ ของสำนักงาน ป.ป.ช. ในปี พ.ศ. 2562 – 2566	62
10	มูลค่าความเสียหายของการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหา ในปีพ.ศ. 2562 – 2566	63
11	มูลค่าความเสียหายมากที่สุด 3 ลำดับ ปี พ.ศ. 2562 – 2566	64

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
12	สถิติการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหาของสำนักงาน ป.ป.ท. ปี พ.ศ. 2563 – 2567	66
13	ร้อยละสถิติการรับเรื่องร้องเรียนของสำนักงาน ป.ป.ท. สูงสุด 5 ลำดับในช่วงปี พ.ศ. 2563 – 2567	67
14	หน่วยงานที่ถูกร้องเรียนมากที่สุดในสำนักงาน ป.ป.ท. 5 อันดับในช่วงปี พ.ศ. 2563 – 2567	68
15	จำนวนเรื่องร้องเรียนที่ บก.ปปป. ตรวจสอบ	70

บทสรุปผู้บริหาร

การทุจริตเป็นปัญหาที่ฝังรากลึกในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การทุจริตไม่เพียงสร้างความเสียหายทางการเงิน และงบประมาณแผ่นดิน แต่ยังบั่นทอนความเชื่อมั่นของประชาชน ต่อระบบราชการ สถาบันการเมือง และกระบวนการยุติธรรม อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของประเทศในเวทีระหว่างประเทศ

จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยต้องเผชิญกับคดีทุจริตที่มากขึ้นและสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น ทำให้ยากแก่การตรวจสอบ อีกทั้งยังเป็นการทุจริตเชิงนโยบาย และไม่สามารถเอาผิดกับนักการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นตอของปัญหาได้

ตัวอย่างการทุจริตที่สร้างความเสียหายต่องบประมาณของประเทศอย่างมหาศาล สามารถนำผู้กระทำผิดมาลงโทษ และสามารถนำเงินงบประมาณคืนสู่แผ่นดิน อาทิ การทุจริตเชิงนโยบาย ในกรณีการทุจริตการจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งก่อให้เกิดการทุจริตการจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ สร้างความเสียหาย 181 ล้านบาท โดยสามารถยึดทรัพย์สินจำนวน 233,880,000 บาท ตกเป็นของแผ่นดิน และศาลสั่งให้ลงโทษจำคุก 15 ปี **คดีทุจริตโครงการบำบัดน้ำเสียคลองด่าน จังหวัดสมุทรปราการ** เป็นอนุสรณ์เตือนใจถึงการทุจริตกรณีการก่อสร้างในโครงการจัดการน้ำเสีย อำเภอกลองด่านที่ถูกทิ้งร้างไว้ ทำให้ชาติ

ต้องสูญเสียเงินไปถึง 23,701 ล้านบาท โดยสามารถเพิกถอนโฉนด 5 แปลง เนื้อที่ 1,358 ไร่ ให้กลับมาเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน และสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดให้จำคุก 10 ปี และ**กรณีการทุจริตโครงการรับจำนำข้าวและการระบายข้าว** โดยปี 2555 ตรวจสอบพบการทุจริตในโครงการรับจำนำข้าว 115 คดี มูลค่าความเสียหาย 541 ล้านบาท และปี 2556 พบการทุจริตอีก 59 คดี มูลค่าความเสียหาย 79.8 ล้านบาท สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดให้ชดใช้ค่าเสียหาย และลงโทษอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ให้จำคุกเป็นเวลา 48 ปี

กรณีศึกษาการทุจริตที่ยกตัวอย่างมานั้น เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการการทุจริตและการหาผลประโยชน์ที่สร้างความเสียหายต่องบประมาณของภาครัฐอย่างมหาศาลครอบคลุมเกือบทุกมิติของสังคม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งการลดการทุจริตและการหาผลประโยชน์ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วน

สถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยจากแหล่งข้อมูลดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI)

ข้อมูลด้านการทุจริตจากการจัดอันดับหรือดัชนีชี้วัดที่จัดทำโดยใช้ข้อมูล 9 แหล่ง ประกอบด้วย

- 1) Bertelsmann Stiftung Transformation Index 2024 (BF (TI))
- 2) Economist Intelligence Unit Country Risk Service 2023 (EIU)
- 3) Global Insight Country Risk Ratings 2022 (GI)

4) IMD World Competitiveness Center World Competitiveness Yearbook Executive Opinion Survey 2023 (IMD)

5) Political and Economic Risk Consultancy Asian Intelligence 2023 (PERC)

6) The PRS Group International Country Risk Guide 2023 (PRS)

7) World Economic Forum Executive Opinion Survey 2023 (WEF)

8) World Justice Project Rule of Law Index Expert Survey 2023 (WJP)

9) Varieties of Democracy 2023 (V-Dem)

สามารถวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมโดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประการแรก นักลงทุนมองว่าประเทศไทยมีความเสี่ยงสูงในการดำเนินธุรกิจ เนื่องจากอาจต้องเผชิญกับต้นทุนที่สูงขึ้นจากการทุจริตและความไม่โปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐ ซึ่งอาจส่งผลให้การไหลเข้าของเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment : FDI) ลดลง และกระทบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว

ประการที่สอง ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อหน่วยงานภาครัฐและกระบวนการยุติธรรมค่อนข้างต่ำ ส่งผลต่อภาพลักษณ์ด้านประสิทธิภาพของการบริหารราชการในการให้บริการสาธารณะและ

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่อาจล่าช้าและไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน

ประการที่สาม เสรีภาพในการแสดงออก การมีส่วนร่วมทางการเมือง และเสรีภาพในการรวมกลุ่ม มีอยู่อย่างจำกัดทำให้ประชาชนและภาคประชาสังคมไม่สามารถตรวจสอบและเปิดโปงการกระทำที่ทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประการที่สี่ ทหารยังคงมีบทบาทและอิทธิพลอย่างมากในการเมืองไทย นอกจากนี้อิทธิพลของทหารในการเมืองยังอาจส่งผลกระทบต่อความพยายามในการปฏิรูประบอบราชการและการสร้างความโปร่งใสในการบริหารประเทศ

ประการที่ห้า หน่วยงานภาครัฐบางแห่งยังสร้างการรับรู้ว่าการทุจริตยังมีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการออกใบอนุญาต การจัดเก็บภาษี และการบังคับใช้กฎหมาย

ประการที่หก ระบบยุติธรรมของประเทศไทยมีความล่าช้า การบังคับใช้กฎหมายมีความอ่อนแอ เกิดการแทรกแซงกระบวนการยุติธรรม โดยความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาจเกิดจากการทุจริตโดยฝ่ายบริหารมีอำนาจเหนือฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการที่ระบบยุติธรรมไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้

ประการที่เจ็ด การทุจริตในกระบวนการเลือกตั้งของไทยยังคงมีการซื้อสิทธิขายเสียง อีกทั้งยังคงมีการใช้อิทธิพลเพื่อแทรกแซงการทำงานขององค์กรอิสระที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลการเลือกตั้ง

ประการที่แปด การแก้ไขปัญหาการทุจริตในประเทศไทยยังมีข้อจำกัด บ่งชี้ว่ากลไกการต่อต้านการทุจริตที่มีอยู่อาจยังไม่แข็งแกร่งเพียงพอหรือไม่ได้รับการนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

สถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยจาก Global Corruption Barometer : GCB

Global Corruption Barometer : GCB จัดทำครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2546 โดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) เป็นการสำรวจเกี่ยวกับการทุจริต เพื่อเก็บข้อมูลจากประสบการณ์ของประชาชนในประเทศนั้น ๆ โดยมีข้อมูลเกี่ยวกับประเทศไทย ดังนี้

คนไทยถึงร้อยละ 55 เชื่อว่า “ในปีที่ผ่านมามีการทุจริตเพิ่มขึ้น” ซึ่งสูงกว่าความคิดเห็นของประชาชนทั่วทั้งภูมิภาคเอเชีย เมื่อถามว่าการทุจริตในภาครัฐเป็นปัญหาในประเทศของตนหรือไม่ คนไทยถึงร้อยละ 88 คิดว่าการทุจริตในภาครัฐเป็นปัญหาสำคัญ

ด้านความพยายามในการปราบปรามการทุจริตของรัฐบาล ประชาชนคนไทยร้อยละ 73 ไม่พอใจในความพยายามในการปราบปรามการทุจริตของรัฐบาล

สำหรับความไว้วางใจในรัฐบาล ประชากรส่วนใหญ่ในประเทศไทยไม่มีความไว้วางใจต่อรัฐบาล ถึงร้อยละ 71 หลังจากการประท้วงหลายครั้งในปี พ.ศ. 2557 และประเทศไทยมีความไว้วางใจต่อรัฐบาล

ต่ำที่สุดในประเทศกลุ่มสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ซึ่งรวมถึงสถาบันของรัฐต่าง ๆ ศาล และตำรวจ ประชาชนชาวไทยผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 71 ระบุว่าไว้วางใจรัฐบาลน้อยมากหรือแทบไม่ไว้วางใจเลย โดยร้อยละ 59 ระบุว่าไว้วางใจในตำรวจน้อยมากหรือแทบไม่ไว้วางใจเลย และร้อยละ 40 ระบุว่าไว้วางใจศาลน้อยมากหรือแทบไม่ไว้วางใจเลย เมื่อกล่าวถึงตำรวจ ประชาชนร้อยละ 37 คิดว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนใหญ่หรือทั้งหมดกระทำการทุจริต ซึ่งถือเป็นตัวเลขที่สูงที่สุดในกลุ่มประเทศอาเซียนที่ดำเนินการสำรวจ และประชาชนร้อยละ 47 จ่ายสินบนให้ตำรวจในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา จึงแสดงให้เห็นถึงการที่ประชาชนขาดความไว้วางใจในรัฐบาลอย่างมาก

ด้านหน่วยงานปราบปรามการทุจริต ประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศไทยร้อยละ 65 คิดว่าหน่วยงานด้านการต่อต้านการทุจริตดำเนินการได้ไม่ดี

ด้านการข่มขู่ทางเพศ (Sextortion) ประเทศไทยมีอัตราการถูกคุกคามทางเพศที่ร้อยละ 15 ซึ่งเป็นอัตราการคุกคามทางเพศสูงสุดสามอันดับแรกของประเทศที่ทำการสำรวจ และสูงกว่าอัตราของภูมิภาคเอเชีย อยู่ที่ร้อยละ 8

การขาดความซื่อสัตย์ทางการเมือง โดยเฉพาะในช่วงการเลือกตั้ง ซึ่งบ่อยครั้งผู้นำทางการเมืองมักกระทำการโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของตนเองโดยไม่คำนึงถึงประชาชน โดยการทุจริตทาง

การเมืองคือการทุจริตการเลือกตั้ง รวมถึงการระดมทุนให้กับพรรคการเมืองโดยไม่มีการชี้แจง การซื้อเสียง หรือการเผยแพร่ข่าวปลอม ระหว่างการรณรงค์หาเสียง จากการสำรวจทั้ง 17 ประเทศ พบว่า ประเทศไทยมีการซื้อเสียงสูงที่สุดร้อยละ 18

สถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยจากข้อมูลการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต

สถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ในปี พ.ศ. 2562 – 2566 มีจำนวน 32,410 เรื่อง ซึ่งในแต่ละปีงบประมาณสถิติการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหาที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยมีรายละเอียดดังนี้

- พ.ศ. 2562 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต จำนวน 6,773 เรื่อง
- พ.ศ. 2563 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต จำนวน 6,060 เรื่อง
- พ.ศ. 2564 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต จำนวน 5,921 เรื่องปี
- พ.ศ. 2565 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต จำนวน 7,044 เรื่อง
- พ.ศ. 2566 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต จำนวน จำนวน 6,612 เรื่อง

สถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) ในปี พ.ศ. 2563 – 2567 มีจำนวน 3,427 เรื่อง ซึ่งในแต่ละปีงบประมาณสถิติการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหาที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยมีรายละเอียดดังนี้

- พ.ศ. 2563 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต จำนวน 1,374 เรื่อง
- พ.ศ. 2564 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต จำนวน 659 เรื่อง
- พ.ศ. 2565 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต จำนวน 264 เรื่อง
- พ.ศ. 2566 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต จำนวน 433 เรื่อง
- พ.ศ. 2567 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต จำนวน 697 เรื่อง

สถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตของกองบังคับการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (บก.ปปป.) ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 – 2567 จำนวนเรื่องร้องเรียนเรื่องหลักเป็นเรื่องขอให้ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐของกองบังคับการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ มีจำนวนทั้งสิ้น 1,138 เรื่อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

- พ.ศ. 2563 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต
จำนวน 138 เรื่อง
- พ.ศ. 2564 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต
จำนวน 119 เรื่อง
- พ.ศ. 2565 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต
จำนวน 182 เรื่อง
- พ.ศ. 2566 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต
จำนวน 251 เรื่อง
- พ.ศ. 2567 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต
จำนวน 448 เรื่อง

โดยจากสถิติการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหาและมูลค่าความเสียหายจากหน่วยงานภาครัฐภายในประเทศไทย พบว่ายังมีปัญหาการทุจริตที่คล้ายคลึงกัน ประกอบด้วย การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ปัญหาการจัดซื้อจัดจ้าง การยกยอก/เบียดบังเงินหรือทรัพย์สินของราชการ การทุจริตในการจัดทำงบประมาณ/โครงการ/การเบิกจ่ายเงินในโครงการเป็นเท็จ ปัญหาการเรียกรับสินบน การร่ำรวยผิดปกติของเจ้าหน้าที่รัฐ ปัญหาการออกเอกสารสิทธิที่ดินอย่างมิชอบ การบริหารงานบุคคล (การบรรจุ/แต่งตั้ง/เลื่อนตำแหน่ง/โยกย้าย/ลงโทษวินัย) การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม และการฝ่าฝืนจริยธรรมโดยเจ้าหน้าที่รัฐ

ถึงแม้ในช่วงที่ผ่านมาประเทศไทยได้ดำเนินการมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่หลากหลาย โดยเน้น

การสร้างความปลอดภัยในระบบราชการและการบริหารประเทศ
การสร้างวัฒนธรรมความรับผิดชอบ รวมถึงการมีส่วนร่วมของ
ภาคประชาชนและองค์กรต่าง ๆ เช่น

- 1) การสร้างความปลอดภัยและตรวจสอบได้ โดยกำหนดให้
มีการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะมากขึ้น
- 2) การเสริมสร้างวัฒนธรรมความรับผิดชอบและต่อต้าน
การทุจริต โดยการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาและ
สถานที่ทำงาน
- 3) การปรับปรุงกฎหมายและบทลงโทษ เป็นการปรับปรุง
กฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการทุจริตให้มีความ
ทันสมัยและเข้มงวดมากขึ้น
- 4) การบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด เพื่อลดช่องว่าง
ในการหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษของผู้กระทำผิด
- 5) การส่งเสริมให้ภาคประชาชนและภาคเอกชนมีส่วนร่วม
ในการตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ
- 6) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์
ในการป้องกันและตรวจสอบการทุจริต

แนวโน้มการทุจริตของประเทศไทยในอนาคต

จากข้อมูลการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตจากสำนักงาน ป.ป.ช.
สำนักงาน ป.ป.ท. และ บก.ปปป. ทำให้ทราบว่า การทุจริตในปัจจุบัน
ของประเทศไทยมีแนวโน้มสูงขึ้นในทุกภาคส่วน แม้ว่าประเทศไทยจะ

มีกรอบกฎหมายและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แต่ทุกหน่วยงานยังต้องเผชิญกับการติดสินบนหรือการทุจริตอย่างต่อเนื่อง ในอดีตการทุจริตส่งผลกระทบต่อเงินงบประมาณของประเทศอย่างมหาศาล อาทิ อดีตนายกรัฐมนตรีที่ถูกดำเนินคดีในข้อหาทำให้รัฐสูญเสียเงินอย่างน้อย 8,000 ล้านบาทหรือสูญรั้งจากโครงการรับจำนำข้าว การเกิดคณะรัฐประหารที่โค่นล้มรัฐบาลในปี พ.ศ. 2557 ที่นำไปสู่การยึดอำนาจ และการปกครองด้วยระบบเผด็จการทหาร ซึ่งส่งผลให้การทุจริตเลวร้ายลงภายใต้การปกครองของทหาร พระราชบัญญัติปราบปรามการทุจริตได้กำหนดให้การทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐและภาคส่วนอื่น ๆ เป็นสิ่งผิดกฎหมาย รวมถึงการติดสินบนเจ้าหน้าที่รัฐทั้งโดยสมัครใจและไม่สมัครใจ ประมวลกฎหมายอาญายังกำหนดให้การยกยอกทรัพย์สินและการใช้อิทธิพลเป็นสิ่งผิดกฎหมาย แต่กฎหมายต่อต้านการทุจริตในปัจจุบันยังไม่มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ที่เพียงพอ และการจ่ายเงินเพื่ออำนวยความสะดวกถือเป็นเรื่องปกติในทางปฏิบัติของทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

แนวทางในการต่อต้านการทุจริต

แม้ที่ผ่านมาจะมีความพยายามในการแก้ไขปัญหาการทุจริตผ่านมาตรการและกลไกต่าง ๆ แต่การดำเนินการยังขาดความเป็นระบบและการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน อีกทั้งยังไม่สามารถปรับตัวให้ทันกับรูปแบบการทุจริตที่มีความซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะ

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีสมัยใหม่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการทุจริต การแก้ไขปัญหาจึงจำเป็นต้องอาศัยแนวทางและมาตรการที่ครอบคลุม ทันสมัย และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การปฏิรูประบบราชการด้านการบริหารงานบุคคล

โดยต้องมีการจัดตั้งคณะกรรมการสรรหาที่มีความเป็นอิสระและมีองค์ประกอบจากหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อลดการแทรกแซงทางการเมืองและระบบอุปถัมภ์

2. การพัฒนาระบบราชการดิจิทัลเพื่อความโปร่งใส

โดยการปฏิรูประบบราชการสู่ยุคดิจิทัลต้องมุ่งเน้นการสร้าง ความโปร่งใสและลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่

3. การปฏิรูประบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ซึ่งจำเป็นต้อง

พัฒนาระบบให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเพิ่มฟังก์ชันการวิเคราะห์ ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) เพื่อตรวจจบบรูปแบบการทุจริต ที่ซับซ้อน

4. การปรับปรุงกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย

การปรับปรุงกฎหมายที่ต้องมุ่งเน้นการอุดช่องว่างที่เอื้อต่อการทุจริต และเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดี

5. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะ

ภาคประชาชน สื่อมวลชน และภาคเอกชน โดยการพัฒนาแอปพลิเคชัน “Anti-Corruption Watch” ที่มีฟังก์ชันครบวงจร ทั้งการรายงาน เบาะแสการทุจริต การติดตามความคืบหน้าเรื่องร้องเรียน การจัดตั้ง “กองทุนสนับสนุนการทำข่าวต่อต้านการทุจริต” ที่ให้ทุนแก่สื่อมวลชน

ในการทำข่าวเชิงสืบสวนที่มีคุณภาพ การส่งเสริมให้บริษัทเอกชน เข้าร่วมโครงการ “Private Sector Anti-Corruption Coalition” ที่มีการกำหนดมาตรฐานการดำเนินธุรกิจที่โปร่งใส การจัดทำระบบ ควบคุมภายในเพื่อป้องกันการทุจริต และการเปิดเผยข้อมูลต่อ สาธารณะ

6. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศ
ด้านการต่อต้านการทุจริต การทุจริตในปัจจุบันมักมีลักษณะข้ามชาติ จึงจำเป็นต้องเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยจัดตั้ง “ศูนย์ประสานงานต่อต้านการทุจริตระหว่างประเทศ” ที่มีหน้าที่ ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและข่าวกรองเกี่ยวกับการทุจริต การประสานงานในการสืบสวนสอบสวนคดีข้ามชาติ และการติดตาม ทรัพย์สินที่ได้จากการทุจริต ศูนย์ดังกล่าวควรมีระบบฐานข้อมูล ที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานต่อต้านการทุจริตในประเทศต่าง ๆ และมีเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายระหว่างประเทศและ การสืบสวนคดีข้ามชาติ

7. การพัฒนาฐานข้อมูลการทุจริตแห่งชาติ ที่ต้องบูรณาการ ข้อมูลจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านการร้องเรียน การสืบสวน สอบสวน การดำเนินคดี และการลงโทษผู้กระทำผิด โดยระบบต้อง สามารถวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างบุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้อง กับการทุจริต (Network Analysis) เพื่อช่วยในการสืบสวนคดีที่มี ความซับซ้อน

8. การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อต้านการทุจริต โดยจัดตั้ง “สถาบันวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อต้านการทุจริต” ที่มีหน้าที่ ศึกษาวิจัยรูปแบบการทุจริตใหม่ ๆ พัฒนาเครื่องมือและเทคโนโลยี ในการตรวจจับและป้องกันการทุจริต และเสนอแนะนโยบายและ มาตรการที่มีประสิทธิภาพ

9. การพัฒนาระบบการเงินและการคลังเพื่อป้องกัน การทุจริต โดยพัฒนา “ระบบการเบิกจ่ายงบประมาณอัจฉริยะ” (Smart Budget Disbursement System) ที่ใช้เทคโนโลยี Blockchain ในการบันทึกธุรกรรมทางการเงินทุกรายการ ทำให้ สามารถติดตามการใช้จ่ายงบประมาณได้อย่างโปร่งใสและตรวจสอบ ย้อนหลังได้

10. การส่งเสริมธรรมาภิบาลในภาคเอกชน ที่กำหนด แนวทางปฏิบัติด้านความโปร่งใสและการต่อต้านการทุจริตสำหรับ ภาคธุรกิจ ครอบคลุมทั้งการกำกับดูแลกิจการ การควบคุมภายใน การบริหารความเสี่ยง และการเปิดเผยข้อมูล

11. การพัฒนาระบบการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส ของหน่วยงานภาครัฐ โดยพัฒนา “ระบบประเมินธรรมาภิบาล อัจฉริยะ” (Smart Governance Assessment System) ที่ใช้ AI และ Big Data Analytics ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากหลายแหล่ง โดยผล การประเมินจะถูกนำไปใช้ในการจัดสรรงบประมาณ การพิจารณา

ความดีความชอบของผู้บริหาร และการกำหนดมาตรการป้องกัน การทุจริตที่เหมาะสมสำหรับแต่ละหน่วยงาน

12. การส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการต่อต้านการทุจริต ควรมีการพัฒนา “แผนธรรมาภิบาลท้องถิ่น” (Local Good Governance Plan) ที่กำหนดมาตรการและแนวทาง ปฏิบัติในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่เหมาะสมกับบริบท ของแต่ละพื้นที่ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตาม ตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณและการดำเนินโครงการต่าง ๆ

13. การพัฒนาระบบการป้องกันการฟอกเงินและการทุจริต ทางการเงิน โดยการพัฒนา “ระบบตรวจจับธุรกรรมต้องสงสัย” (Suspicious Transaction Detection System) ที่ใช้เทคโนโลยี AI และ Machine Learning ในการวิเคราะห์รูปแบบการทำธุรกรรม ที่ผิดปกติ และควรมีการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ ในการติดตามทรัพย์สิน

14. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่โปร่งใส โดยพัฒนา “แผนแม่บทการสร้างวัฒนธรรมองค์กรโปร่งใส” (Organizational Transparency Culture Master Plan) ที่กำหนดแนวทางและ กิจกรรมในการปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริตให้กับบุคลากร ทุกระดับ

15. การพัฒนาระบบการประเมินผลแบบครบวงจร

การประเมินผลการดำเนินงานด้านการต่อต้านการทุจริตต้องครอบคลุมทุกมิติและทุกระดับ ที่ประเมินทั้งระดับนโยบาย ระดับหน่วยงาน และระดับบุคคล

16. การส่งเสริมการวิจัยด้านการต่อต้านการทุจริตเชิงบูรณาการ โดยการจัดตั้ง “สถาบันวิจัยการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ” (National Anti-Corruption Research Institute) ที่มีพันธกิจในการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับการทุจริตในทุกมิติ

17. การพัฒนาระบบการจัดการความรู้ด้านการต่อต้านการทุจริต ที่รวบรวมองค์ความรู้ ประสบการณ์ และแนวปฏิบัติที่ดีจากทั้งในและต่างประเทศ โดยต้องมีการจัดหมวดหมู่ความรู้อย่างเป็นระบบและมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ

โดยสรุปแล้ว การดำเนินการตามแนวทางและมาตรการข้างต้นทั้ง 17 ประการ จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชนทั่วไป โดยต้องมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีการจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอ และมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปรับปรุงและพัฒนามาตรการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมมาใช้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน แต่ต้องควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรและการสร้างความตระหนักรู้ในสังคม

ความสำเร็จในการต่อต้านการทุจริตไม่ได้ขึ้นอยู่กับการมีมาตรการที่ดีเพียงอย่างเดียว แต่ยังต้องอาศัยความมุ่งมั่นและเจตจำนงทางการเมืองที่แน่วแน่ในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงการสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตให้เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยเริ่มตั้งแต่การปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริตในระบบการศึกษา การสร้างแบบอย่างที่ดีจากผู้นำและผู้บริหารในทุกกระดับ และการส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงพลังของตนเองในการเป็นส่วนหนึ่งของการต่อต้านการทุจริต เพื่อร่วมกันสร้างสังคมไทยที่โปร่งใส เป็นธรรม และปราศจากการทุจริตอย่างยั่งยืน

ท้ายที่สุดแล้ว การต่อต้านการทุจริตเป็นภารกิจที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและไม่มีวันสิ้นสุด เพราะรูปแบบและวิธีการทุจริตมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การปรับปรุงและพัฒนามาตรการต่าง ๆ จึงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเช่นกัน โดยอาศัยข้อมูล การวิจัย และการประเมินผลที่เป็นระบบ เพื่อให้สามารถรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับสังคมไทยในการต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ

1. บทนำ

ปัญหาการทุจริตเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงและกระจายตัวอยู่อย่างกว้างขวางทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในหลายประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทุจริตเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศและการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ ของประชาชนภายในประเทศ นำไปสู่การสร้างช่องว่างของความเหลื่อมล้ำในสังคมให้กว้างมากขึ้น บ่อนทำลายประชาธิปไตย ธรรมภิบาล และสิทธิมนุษยชน และก่อให้เกิดปัญหาตามมาอีกมาก เช่น ความไม่มั่นคงภายในประเทศ ความยากจนและความหิวโหย ขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานขาดโอกาสในการมีความเป็นอยู่ที่ดี การจ้างงานน้อยลง และความไม่เป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมสะท้อนได้จากข้อมูลเชิงสถิติของสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum) ในช่วงปี 2561 Stephen Johnson¹ ได้คาดการณ์ว่าจำนวนเงินที่ทั่วโลกต้องสูญเสียให้กับการทุจริตในปัจจุบันมีมูลค่าสูงมากถึง 3.6 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี หรือร้อยละ 5 ของ GDP โลก ผ่านการทุจริตในรูปแบบของการติดสินบน การยกยอก การฟอกเงิน และการหลีกเลียงภาษี

¹ Johnson, S. (2018). **Corruption is costing the global economy \$3.6 trillion dollars every year.** World Economic Forum.<https://www.weforum.org/agenda/2018/12/the-global-economy-loses-3-6-trillion-to-corruption-each-year-says-u-n>

นอกจากนี้ ข้อมูลจากองค์การสหประชาชาติ (United Nations)² ได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติและได้ประมาณการว่าการทุจริต การติดสินบน การหลอกลวง และการทำธุรกิจการเงินอย่างผิดกฎหมาย ที่เกิดขึ้นในประเทศที่กำลังพัฒนา ได้ส่งผลกระทบต่อประเทศในกลุ่มนี้สูญเสียรายได้มากถึง 1.26 ล้านล้านเหรียญสหรัฐต่อปี ซึ่งเทียบเท่ากับจำนวนเงินที่สามารถนำมาพัฒนาประเทศได้เป็นเวลาอย่างน้อย 6 ปี (United Nations, 2019) รวมถึงผลกระทบของการทุจริตยังเป็นอุปสรรคต่อภาคธุรกิจและการลงทุน ตามรายงานผลสำรวจอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการทุจริตปี 2565 ของ PWC ประเทศไทย³ พบว่าเกือบครึ่งของธุรกิจทั่วโลกประสบกับเหตุฉ้อโกง คอร์รัปชันหรืออาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินในช่วงเวลา 2 ปีที่ผ่านมา โดยรูปแบบการทุจริตที่พบในบริษัทไทย 3 อันดับแรก ได้แก่ อาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 24) การฉ้อโกงจากการจัดซื้อจัดจ้าง (ร้อยละ 24) และการยกยอกทรัพย์สิน (ร้อยละ 13)

² United Nations. (2019). **The Sustainable Development Goals Report 2019**. <https://unstats.un.org/sdgs/report/2019/>

³ พันธุ์ศักดิ์ เสตเสถียร. (2565). **รายงานผลสำรวจอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการทุจริต ประจำปี พ.ศ. 2565 - ฉบับประเทศไทย**. <https://www.pwc.com/th/en/consulting/forensic/assets/economic-crime-and-fraud-survey-2022-th.pdf>

สถานการณ์การทุจริตในประเทศไทยยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อหลายด้านในประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และการพัฒนาสังคมโดยรวม ซึ่งปัญหานี้เป็นหนึ่งในประเด็นที่ทำให้การพัฒนาของประเทศไทยมีความล่าช้าและขาดประสิทธิภาพ ซึ่งจากรายงานดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index หรือ CPI) ขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ไทยได้รับคะแนนค่อนข้างต่ำและมีแนวโน้มที่คงที่เมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเดียวกัน เช่น สิงคโปร์และมาเลเซีย คะแนนนี้สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนและองค์กรต่าง ๆ ยังคงมองว่าการทุจริตเป็นปัญหาหลักที่ต้องได้รับการแก้ไข

ลักษณะของการทุจริตที่พบในประเทศไทย อาทิ การทุจริตในภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการรับสินบน การเรียกรับผลประโยชน์ในการจัดซื้อจัดจ้าง การคอร์รัปชันภายในโครงการต่าง ๆ ของรัฐ และการทุจริตในการบริหารงบประมาณ การทุจริตในวงการธุรกิจ เพราะในบางองค์กรหรือธุรกิจอาจต้องจ่ายสินบนเพื่อให้ได้สัญญาหรือเพื่อหลีกเลี่ยงข้อกำหนดทางกฎหมาย นอกจากนี้ยังมีการจ่ายเงินใต้โต๊ะเพื่อข้ามขั้นตอนราชการหรือหลีกเลี่ยงความยุ่งยากทางกฎหมาย อีกทั้งยังมีการทุจริตในการเลือกตั้งรวมถึงการซื้อเสียง การใช้ทุนในการชักชวนหรือบังคับให้เลือกพรรคหรือตัวแทนที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งปัญหานี้ยังคงพบเห็นได้ในวงการเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ

ดังนั้นเนื้อหาในรายงานสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทยเล่มนี้จะเป็นการศึกษาแนวคิดของการทุจริต ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทุจริต ประกอบด้วย ผลกระทบทางเศรษฐกิจ ผลกระทบทางสังคม/วัฒนธรรม ผลกระทบทางการเมือง ผลกระทบต่อการพัฒนาเพื่อนำไปสู่สถานการณ์การทุจริตของโลก สถานการณ์การทุจริตของประเทศไทย มาตรการในการป้องกันการทุจริตของประเทศไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดการทุจริตของประเทศไทย แนวโน้มสถานการณ์การทุจริตของประเทศไทย ข้อเสนอแนะและแนวทางในการต่อต้านการทุจริตในอนาคต

2. แนวคิดของการทุจริต

การทุจริตเป็นปัญหาหนึ่งในสังคมไทยที่มีปัญหามายาวนาน ซึ่งเวลาผ่านไปการทุจริตก็มีรูปแบบที่หลากหลาย ซับซ้อน และมีวิวัฒนาการที่ไปพร้อมกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้เกิดผลกระทบในวงกว้าง เป็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองไปข้างหน้าได้เท่าที่ควร⁴

⁴ สำนักกฎหมาย. (2566). องค์ความรู้ เรื่องการต่อต้านและการเฝ้าระวังการทุจริตของสำนักกฎหมาย. กรุงเทพฯ: สำนักกฎหมาย, หน้า 1

2.1 ความหมายของการทุจริต

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายเกี่ยวกับการทุจริต ดังนี้

การจริต หมายถึง ประพฤติชั่ว คดโกง ไม่ซื่อตรง

ฉ้อราษฎร์บังหลวง หมายถึง การที่พนักงานเจ้าหน้าที่เก็บกินจากราษฎรแล้วไม่ส่งให้หลวงหรือเบียดบังเงินหลวง

ประมวลกฎหมายอาญา ในมาตรา 1(1) ให้ความหมายการทุจริตไว้ว่า “เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น”

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ให้ความหมายเกี่ยวกับการทุจริตต่อหน้าที่ หมายถึง ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามิได้ตำแหน่งหรือหน้าที่ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือกระทำการอันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญาหรือตามกฎหมายอื่น

พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 ให้ความหมายเกี่ยวกับการทุจริต ดังนี้

ทุจริตในภาครัฐ หมายถึง ทุจริตต่อหน้าที่หรือประพฤติดมิชอบในภาครัฐ

ทุจริตต่อหน้าที่ หมายถึง ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ซึ่งตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือกระทำการอันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความรับผิดชอบต่อตำแหน่งหน้าที่ในกระบวนยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญาหรือตามกฎหมายอื่น

องค์การสหประชาชาติ กล่าวว่า การทุจริตเป็นภัยต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม โดยการทุจริตหมายถึงการใช้อำนาจในทางที่ผิดของเจ้าหน้าที่สาธารณะเพื่อประโยชน์ส่วนตัว เช่น การรับสินบน การฉ้อโกง และการใช้ทรัพยากรของรัฐในทางที่ไม่ชอบธรรม

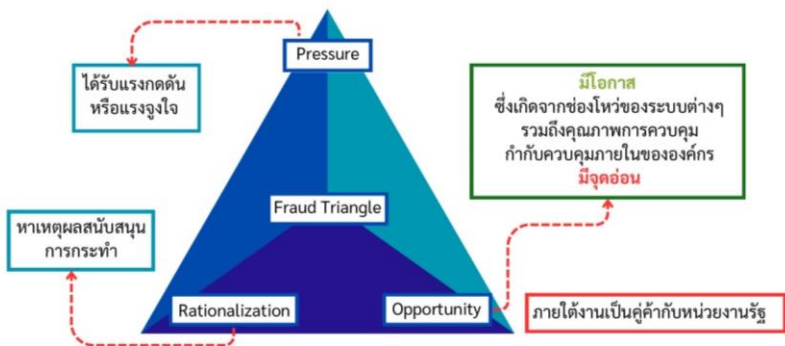
องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) นิยามการทุจริตไว้ว่า “การทุจริตคือการใช้อำนาจที่ได้รับมอบหมายไปในทางที่ไม่เหมาะสมเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว

ดังนั้น การทุจริตคือการใช้อำนาจในทางที่ผิดเพื่อประโยชน์ส่วนตัว ไม่ว่าจะเป็นการรับสินบน การเอื้อประโยชน์ หรือการละเมิดกฎระเบียบ ซึ่งส่งผลเสียต่อความโปร่งใส การพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการบริหารภาครัฐโดยรวม

2.2 แนวคิดการทุจริต

ตามหลักทฤษฎีสามเหลี่ยมทุจริต (The Fraud Triangle) ของนักจิตวิทยา Donald Crassey ได้กล่าวว่า การทุจริตเกิดขึ้นจากองค์ประกอบ 3 ประการ คือ การได้รับแรงกดดันหรือแรงจูงใจ (Pressure) การหาเหตุผลสนับสนุนการกระทำ (Rationalization) และโอกาสในการกระทำผิด (Opportunity) โดยทุกองค์ประกอบจะต้องเกิดขึ้นพร้อมกันจึงจะมีการทุจริตเกิดขึ้น

ภาพที่ 1 ทฤษฎีสามเหลี่ยมทุจริต (The Fraud Triangle)

1) การได้รับแรงกดดันหรือแรงจูงใจ (Pressure) เป็นการได้รับแรงกดดันในการปฏิบัติงาน เช่น องค์กรตั้งเป้าหมายทางการเงินสูงเกินไปหากทำไม่ได้จะถูกลงโทษ หรือแรงกดดันส่วนตัว เช่น ฐานะทางบ้าน ปัญหาด้านสถานะทางการเงิน ดิดการพนัน หรือมีเหตุต้องใช้เงินเร่งด่วน

2) การหาเหตุผลสนับสนุนการกระทำ (Rationalization) อาจเป็นการอ้างเหตุจำเป็นเพื่อตรอนส่วนตัว อ้างว่าเป็นสิ่งจำเป็นหรือยอมรับได้ในสังคม หรืออ้างว่าเป็นประเพณีทางธุรกิจ

3) โอกาสในการกระทำผิด (Opportunity) เป็นช่องทางในองค์การที่มีการควบคุมภายใน หรือการตรวจสอบภายในที่อ่อนแอ หรือเป็นจุดอ่อน อันนำไปสู่โอกาสในการกระทำทุจริตและปกปิดการกระทำ เช่น ขาดการแบ่งแยกหน้าที่การละเว้นหรือยกเลิกการควบคุมการเข้าถึงทรัพย์สินสภาพคล่องและสารสนเทศที่สำคัญ⁵

2.3 ประเภทการทุจริต

ประเภทของการทุจริตในปัจจุบันมีความหลากหลายและสามารถแบ่งออกได้หลายประเภท ซึ่งบางประเภทเป็นปัญหาที่พบได้ทั่วไปในหลายประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ดังนี้

⁵ รัชพร ไวลิจิต. (2557). **ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการสิทธิผลโปรแกรมแจ้งเบาะแสการทุจริต**. From

<https://searchlib.utcc.ac.th/library/onlinethesis/262062.pdf>.

2.3.1 การทุจริตเชิงนโยบาย (Policy Corruption)

การทุจริตเชิงนโยบาย หมายถึง การใช้อำนาจในการกำหนดนโยบายที่เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น การออกนโยบายเพื่อสนับสนุนธุรกิจหรือพวกพ้องเฉพาะกลุ่ม⁶ ซึ่งการทุจริตเชิงนโยบายเป็นการทุจริตที่เกิดจากผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย เช่น นักการเมืองหรือผู้บริหารระดับสูงในองค์กรรัฐ ที่ใช้ตำแหน่งและอำนาจในการออกนโยบายหรือกฎระเบียบที่เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มของตนเองหรือพวกพ้อง

2.3.2 การทุจริตเชิงธุรกิจ (Corporate Corruption)

การทุจริตเชิงธุรกิจ เป็นการทุจริตที่บริษัทเอกชนหรือองค์กรต่าง ๆ ใช้วิธีการให้สินบนหรือการร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อข้ามขั้นตอนต่าง ๆ หรือได้รับความสะดวกพิเศษในด้านธุรกิจ⁷ ซึ่งพบได้ในวงการธุรกิจที่มีการแข่งขันสูง เช่น การให้สินบนหรือผลประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อข้ามขั้นตอนราชการหรือเพื่อให้ได้รับการพิจารณาในโครงการรัฐ การกระทำเหล่านี้มักส่งผลต่อความโปร่งใสและความเป็นธรรมในการแข่งขันทางธุรกิจ ซึ่งอาจทำให้ธุรกิจขนาดเล็กหรือผู้ประกอบการรายใหม่ขาดโอกาสในการเติบโต

⁶ Transparency International (2017). **Corruption Perception Index**. Transparency International. pp. 24-26

⁷ Rose-Ackerman, S. (1999). **Corruption and Government: Causes, Consequences and Reform**. Cambridge University Press. Pp. 87-90

2.3.3 การทุจริตเชิงอำนาจ (Power Corruption)

การทุจริตเชิงอำนาจเป็นการทุจริตที่เกิดขึ้นเมื่อเจ้าหน้าที่รัฐใช้อำนาจในทางที่ผิดโดยมุ่งหวังผลประโยชน์ส่วนตัว เช่น การเรียกรับสินบนหรือการข่มขู่ประชาชนให้ปฏิบัติตาม⁸ หรือการใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อบังคับให้เกิดความร่วมมือหรือการสนับสนุนในเรื่องที่ผิดกฎหมาย การเรียกรับเงินใต้โต๊ะจากธุรกิจหรือประชาชนเพื่อเร่งรัดงานราชการ

2.3.4 การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (Corruption in Public Procurement)

การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเป็นการทุจริตที่เกิดจากการประมูลหรือจัดซื้อจัดจ้างโครงการรัฐที่มีการกำหนดเงื่อนไขพิเศษเพื่อเอื้อประโยชน์แก่บริษัทเฉพาะ หรือมีการรับสินบนเพื่อมอบสัญญาให้กับผู้ประมูลที่ต้องการ⁹

2.3.5 การทุจริตในการเลือกตั้ง (Electoral Corruption)

การทุจริตในการเลือกตั้งจะเกิดขึ้นในช่วงการเลือกตั้งซึ่งมีทั้งการซื้อเสียง การให้สิ่งของหรือเงินเพื่อแลกกับการสนับสนุน การใช้อิทธิพลข่มขู่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้เลือกตัวแทนหรือนโยบายที่ตนเองสนับสนุน การทุจริตในการเลือกตั้งจะเป็นการทุจริตที่ส่งผลต่อ

⁸ UNODC (2020). **Handbook on Anti-Corruption Measures**. United Nations Office on Drugs and Crime. pp. 32-35

⁹ Transparency International (2020). **Public Procurement and Corruption in South East Asia**. pp. 45-48

ความเป็นธรรมในระบบการเมือง และลดความเชื่อมั่นของประชาชน
ในกระบวนการประชาธิปไตย¹⁰

2.3.6 การทุจริตในองค์กร (Organizational Corruption)

การทุจริตในองค์กรเป็นการทุจริตที่เกิดขึ้นในองค์กร เช่น
การยกยอกทรัพย์สิน การจัดการบัญชีที่ไม่โปร่งใส การรับสินบนเพื่อ
ให้ได้สิทธิหรือการอนุมัติต่าง ๆ ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น
นักลงทุนและลูกค้าได้รับความเสียหาย¹¹

2.3.7 การทุจริตทางเทคโนโลยี (technological corruption)

การทุจริตทางเทคโนโลยีเป็นการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการใช้
เทคโนโลยีและข้อมูล เช่น การใช้อำนาจในการเข้าถึงข้อมูลสำคัญ
เพื่อประโยชน์ส่วนตัว การทุจริตในระบบการจัดซื้อจัดจ้างออนไลน์
การใช้ช่องโหว่ของระบบไซเบอร์เพื่อละเมิดสิทธิทางข้อมูล และ
การโจรกรรมข้อมูลเพื่อขายหรือใช้ในทางที่ผิด¹²

¹⁰ Schaffer, F. C. (2007). **Elections for Sale: The Causes and Consequences of Vote Buying**. Lynne Rienner Publishers. pp.102-105

¹¹ Transparency International (2019). **Business Integrity and Anti-Corruption Measures**. pp 22-25

¹² INTERPOL (2021). **Cybercrime and Anti-Corruption Measures**. pp60-63

3. ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทุจริต

การทุจริตส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในหลากหลายด้าน ทั้งด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม รวมถึงผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนชาวต่างชาติต่อประเทศ ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบภาครัฐและระบบกฎหมาย และการพัฒนาในระยะยาวของประเทศ ดังนี้

3.1 ผลกระทบทางเศรษฐกิจ

1) การทุจริตภายในประเทศจะส่งผลต่อการสูญเสียงบประมาณของรัฐที่ควรนำไปใช้ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การศึกษา สาธารณสุข และบริการสาธารณะอื่น ๆ เงินที่ถูกนำไปใช้ในทางมิชอบทำให้โครงการต่าง ๆ ไม่สามารถดำเนินการได้ตามแผนหรือล่าช้า ส่งผลให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจในวงกว้าง

2) การลดทอนการลงทุนจากต่างประเทศเนื่องจากการทุจริต เพราะทำให้บรรยากาศการลงทุนในประเทศไม่น่าเชื่อถือ นักลงทุนต่างประเทศอาจหลีกเลี่ยงการลงทุนในประเทศ เนื่องจากความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ เช่น ความไม่โปร่งใสในกระบวนการอนุมัติใบอนุญาตหรือการขออนุมัติโครงการต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มต้นทุนการดำเนินงาน เพราะมีการเรียกรับสินบนหรือค่าตอบแทนที่ไม่ถูกต้องในการดำเนินงานทำให้ต้นทุนการดำเนินงานของธุรกิจสูงขึ้น ซึ่งในที่สุดก็จะถูกส่งต่อไปยังผู้บริโภคในรูปแบบของราคาสินค้าและบริการที่แพงขึ้น

3.2 ผลกระทบทางสังคม/วัฒนธรรม

1) เกิดความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม เพราะการทุจริตทำให้เกิดการกระจายทรัพยากรอย่างไม่เท่าเทียม โดยเจ้าหน้าที่รัฐหรือกลุ่มคนที่มีอำนาจใช้ทรัพยากรสาธารณะเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว และประชาชนไม่ได้รับประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านั้นอย่างเท่าเทียมกัน

2) การทุจริตส่งผลให้เกิดการเสื่อมสลายของคุณธรรมและจริยธรรมภายในสังคม เพราะในบางครั้งการทุจริตเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้เกิดค่านิยมที่ผิดพลาดในสังคม เช่น การมองว่าการกระทำที่ผิดศีลธรรมหรือกฎหมายเป็นเรื่องธรรมดาหรือเป็นสิ่งที่สามารถยอมรับได้ การปล่อยให้การทุจริตเกิดขึ้นโดยไม่ถูกลงโทษยังส่งผลให้มาตรฐานคุณธรรมในสังคมลดลง

3) ความไม่เชื่อมั่นในระบบราชการและกฎหมาย โดยการทุจริตทำให้ประชาชนสูญเสียความเชื่อมั่นในระบบราชการและกฎหมาย ความไม่ไว้วางใจนี้อาจนำไปสู่ความขัดแย้งทางสังคม และการเพิ่มขึ้นของการกระทำผิดกฎหมายและการกระทำการทุจริต

3.3 ผลกระทบทางการเมือง

1) การเสื่อมสภาพของประชาธิปไตย เนื่องจากการทุจริตสามารถทำลายความโปร่งใสและความเป็นธรรมในกระบวนการทางการเมือง เช่น การซื้อสิทธิขายเสียง การใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบในการสนับสนุนพรรคการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์เฉพาะส่วน ซึ่งกระบวนการ

ดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งที่ทำลายหลักการประชาธิปไตยและค่านิยมในการเลือกตั้ง

2) ความไม่มั่นคงทางการเมือง การทุจริตในระดับสูงอาจนำไปสู่การประท้วง การเคลื่อนไหวทางการเมือง หรือความไม่สงบในสังคม ซึ่งส่งผลให้เกิดความไม่มั่นคงทางการเมืองและอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่ไม่เป็นประชาธิปไตย

3.4 ผลกระทบต่อการพัฒนา

1) การบั่นทอนการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพราะการทุจริตทำให้โครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่มีเป้าหมายในการพัฒนาประเทศไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากงบประมาณถูกเบี่ยงเบนไปอย่างไม่ถูกต้องตามกระบวนการ ทำให้คุณภาพของโครงการต่ำลงและไม่สามารถสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมและเศรษฐกิจในระยะยาวของสังคมได้

2) การทำลายสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการทุจริตมีส่วนเกี่ยวข้องกับการอนุมัติโครงการที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การออกเอกสารสิทธิที่ดินในพื้นที่ป่าไม้หรือการอนุมัติโครงการที่ไม่ผ่านการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง สิ่งนี้นำไปสู่การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4. สถานการณ์การทุจริตของโลก

ในช่วง 20 ปี นับตั้งแต่มีการรับรองอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต (United Nations Convention against Corruption : UNCAC) ประเทศต่าง ๆ กว่า 190 ประเทศได้ร่วมมือกันเพื่อหยุดยั้งการทุจริต อย่างไรก็ตามประเทศเหล่านี้กลับไม่สามารถบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ เนื่องจากประชากรโลกมากกว่าร้อยละ 80 ยังอาศัยอยู่ในประเทศที่มีคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ที่จัดอันดับการทุจริตใน 180 ประเทศและเขตการปกครอง โดยใช้แหล่งข้อมูล 13 แหล่ง โดยมีคะแนนตั้งแต่ 0 ถึง 100 โดย 0 คือทุจริตมาก และ 100 คือไม่มีการทุจริตเลย ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั่วโลกที่ 43 คะแนน¹³ นอกจากนี้ประเทศที่มีอันดับอยู่ใน 25 อันดับแรกของโลกคิดเป็นเพียงร้อยละ 10 ของประเทศทั้งหมด ดังนั้น การทุจริตจึงยังคงเป็นความท้าทายที่ส่งผลเสียต่อคนส่วนใหญ่ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม นอกจากนี้ ดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ยังบ่งชี้ให้เห็นว่าประเทศมากกว่าสองในสามประเทศมีคะแนนต่ำกว่า 50 คะแนน จาก 100 คะแนน ซึ่งบ่งชี้ชัดเจนว่าประเทศเหล่านั้นมีปัญหาการทุจริตที่ร้ายแรง

¹³ Transparency International. (2024). CPI 2023: Highlights and insights. from <https://www.transparency.org/en/news/cpi-2023-highlights-insights-corruption-injustice>.

> **2/3** ประเทศมีคะแนนต่ำกว่า

คะแนนเฉลี่ยทั่วโลก

50/100**43**/100

ข้อมูลจากผลการประเมินดัชนีการรับรู้การทุจริตในปี 2566 Transparency International¹⁴ กล่าวถึงสถานการณ์การทุจริตทั่วโลกเกี่ยวกับระบบยุติธรรมที่มีแนวโน้มลดลงส่งผลให้การทุจริตแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อความพยายามในการต่อต้านการทุจริต นอกจากนี้การมีผู้นำเผด็จการยังเป็นบ่อนทำลายความยุติธรรมอีกด้วย ซึ่งการกระทำดังกล่าวทำให้การทุจริตมีผลกระทบที่ร้ายแรงขึ้น และยังมีส่วนช่วยให้เกิดการทุจริตขึ้น อีกทั้งการติดสินบนและการใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบ ยังแทรกซึมเข้าไปในศาลและสถาบันยุติธรรมทั่วโลก ส่งผลให้ประชาชนในกลุ่มเปราะบางถูกจำกัดการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ในขณะที่ผู้มีอำนาจกำลังเข้ายึดครองระบบยุติธรรมทั้งหมด

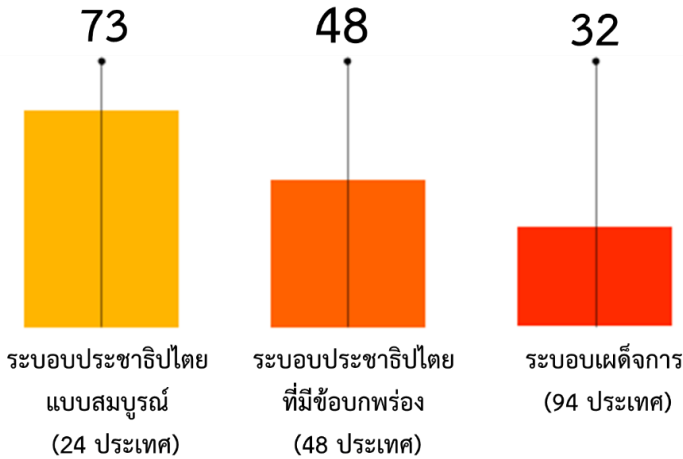
สำหรับประเทศที่มีอันดับดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) สูงต่างก็มีปัญหาการทุจริตเกี่ยวกับการไม่สามารถลงโทษผู้กระทำผิด

¹⁴ Transparency International. (2024). Corruption Perception Index 2023. from <https://images.transparencycdn.org/images/CPI-2023-Report.pdf>.

เช่นกัน แม้จะไม่ได้สะท้อนมายังค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ก็ตาม นอกจากนี้คดีการทุจริตข้ามชาติจำนวนมากเกี่ยวข้องกับ บริษัทจากประเทศที่มีค่าคะแนนสูง ซึ่งหันมาใช้วิธีการดัดสินบน เมื่อต้องประกอบธุรกิจในต่างประเทศ และประเทศที่มีค่าคะแนนสูง มักล้มเหลวในการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวกับการทุจริต ข้ามชาติอีกด้วย

ทั้งนี้เมื่อดูแนวโน้มค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของ ประเทศที่ปกครองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยมีแนวโน้มที่ค่าคะแนน ดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) จะดีกว่าประเทศที่ปกครองภายใต้ ระบอบเผด็จการ อีกทั้งยังสามารถดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหา การทุจริตได้ดีและมีประสิทธิภาพมากกว่า โดยประเทศที่อยู่ภายใต้ ระบอบประชาธิปไตยแบบสมบูรณ์มีแนวโน้มที่จะมีค่าคะแนนดัชนี การรับรู้การทุจริต (CPI) เฉลี่ยอยู่ที่ 73 คะแนน ประเทศที่อยู่ภายใต้ ระบอบประชาธิปไตยที่มีข้อบกพร่องมักมีค่าคะแนนดัชนีการรับรู้ การทุจริต (CPI) เฉลี่ยอยู่ที่ 48 คะแนน และประเทศที่มีหลักนิติธรรม ที่แข็งแกร่งและอยู่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยแบบสมบูรณ์มักจะ อยู่ในอันดับต้น ๆ ของดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ในขณะที่ประเทศ ที่อยู่ภายใต้ระบอบเผด็จการมักมีค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) เฉลี่ยอยู่ที่ 32 คะแนน

ภาพที่ 2 แนวโน้มค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตภายใต้รูปแบบการปกครองของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

หมายเหตุ : อ้างอิงจากการจำแนกประเภทประชาธิปไตยโดย Economist Intelligence Unit (EIU) สำหรับปี 2565 จำนวนประเทศของ EIU น้อยกว่าประเทศที่ได้รับการประเมินค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) 13 ประเทศ

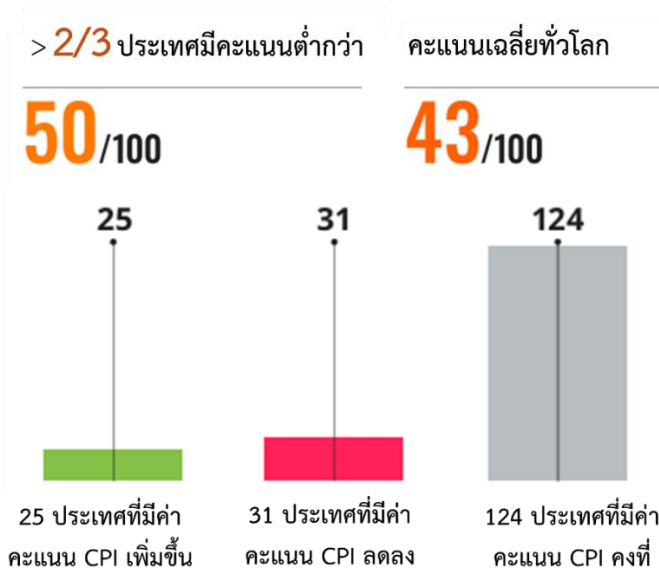
ข้อมูลจากผลการประเมินดัชนีการรับรู้การทุจริตในปี พ.ศ. 2565 Transparency International¹⁵ กล่าวถึงสถานการณ์การทุจริตทั่วโลกถึงประเด็นการระบาดของโควิด-19 วิกฤตสภาพอากาศ และภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่เพิ่มมากขึ้นทั่วโลกเป็นแรงกระตุ้นทำให้เกิดความไม่แน่นอนต่อความมั่นคง ซึ่งหากไม่แก้ไขปัญหการทุจริต

¹⁵ Transparency International. (2023). **Corruption Perception Index 2022**. from https://images.transparencycdn.org/images/Report_CPI2022_English.pdf.

จะส่งผลกระทบร้ายแรงต่อความมั่นคงของประเทศ นอกจากนี้ยังทำให้ประชาธิปไตยเสื่อมถอย และอำนาจของเผด็จการก็เพิ่มขึ้นอีกด้วย

แม้จะมีความพยายามในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตร่วมกันในทุกประเทศทั่วโลกมาอย่างยาวนาน แต่ดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ปี พ.ศ. 2565 ก็แสดงให้เห็นว่าการทุจริตนั้นยังมีความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง โดยค่าเฉลี่ยคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ทั่วโลกยังคงอยู่ที่ 43 คะแนน เป็นปีที่ 11 ติดต่อกัน และมีประเทศมากกว่าสองในสามของประเทศทั่วโลก (ร้อยละ 68) ที่มีคะแนนต่ำกว่า 50 คะแนน โดยในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2555 – 2565 ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกที่มีค่าคะแนนคงที่จำนวน 124 ประเทศ ประเทศที่มีค่าคะแนนเพิ่มขึ้นจำนวน 25 ประเทศ และประเทศที่มีคะแนนลดลงจำนวน 31 ประเทศ

ภาพที่ 3 ค่าเฉลี่ยคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ทั่วโลกปี 2565

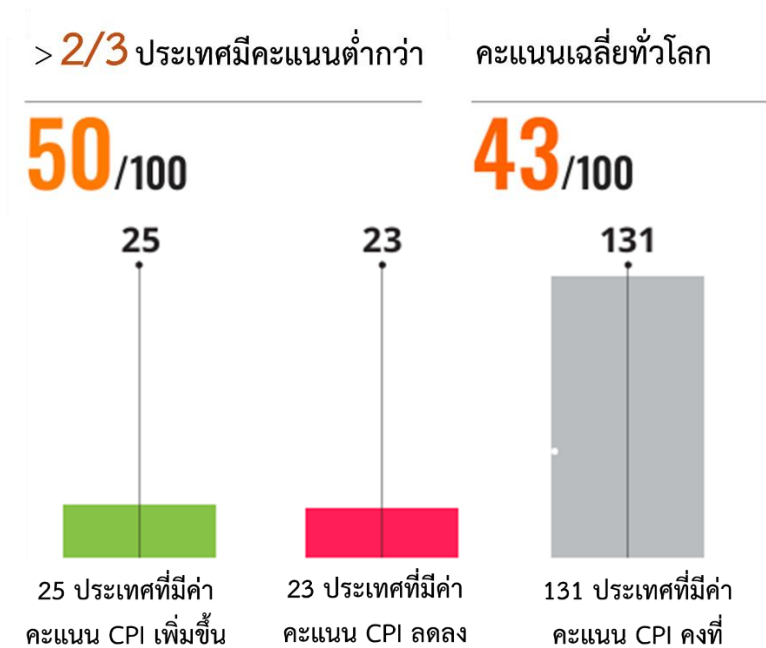

ข้อมูลจากผลการประเมินดัชนีการรับรู้การทุจริตในปี พ.ศ. 2564 Transparency International¹⁶ กล่าวว่าดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) เผยให้เห็นว่าระดับการทุจริตทั่วโลกหยุดนิ่ง โดยในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2555 – 2564 จากประเทศที่ได้รับการประเมินทั้ง 180 ประเทศ มีถึง 131 ประเทศที่ได้รับการประเมินว่ายังไม่สามารถแก้ไขปัญหา

¹⁶ Transparency International. (2022). **Corruption Perception Index 2021**. from https://images.transparencycdn.org/images/CPI2021_Report_EN-web.pdf.

การทุจริตที่สำคัญได้ ทำให้ค่าคะแนนยังคงไม่มีการเปลี่ยนแปลงมี 25 ประเทศที่มีค่าคะแนนเพิ่มขึ้น และ 23 ประเทศที่มีค่าคะแนนลดลง อีกทั้งในปี พ.ศ. 2564 นี้ยังมีถึง 27 ประเทศที่มีคะแนน CPI ต่ำเป็นประวัติการณ์ ในขณะที่เดียวกันสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตยทั่วโลก กำลังถูกฉีกกร่อน โดยการทุจริตทำให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน เมื่อสิทธิและเสรีภาพถูกกัดกร่อน ประชาธิปไตยก็เสื่อมถอยลงและระบอบเผด็จการจะเข้ามาแทนที่ซึ่งส่งผลให้มีการทุจริตเพิ่มมากขึ้น

ภาพที่ 4 ค่าเฉลี่ยคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ทั่วโลกปี 2565

5. สถานการณ์การทุจริตของประเทศไทย

5.1 การทุจริตของประเทศไทยในอดีต

ปัญหาการทุจริตในประเทศไทยเกิดขึ้นมาอย่างยาวนานและมีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังเป็นปัญหาที่มีอยู่ในทุกภาคส่วน แม้ว่าภาครัฐจะมีความพยายามในการป้องกันและแก้ไขปัญหามาโดยตลอด แต่ในความเป็นจริงแล้วปัญหาการทุจริตกลับยังไม่ได้ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังและดูเหมือนยังไม่ได้ได้รับการแก้ไข จากรายงานของ (Transparency International : TI) ถึงค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 - 2566 ประเทศมีค่าคะแนนต่ำกว่า 40 คะแนน (คะแนนเต็ม 100 คะแนน) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยมีค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) อยู่ในระดับต่ำมาโดยตลอด และยังไม่สามารถยกระดับค่าคะแนนให้สูงขึ้นได้

การทุจริตเป็นที่ทราบกันดีว่าเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทย ประการแรก คือ ผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศซึ่งเป็นปัญหาที่ฝังรากลึก และมีอยู่ในทุกพื้นที่ ทุกอาชีพ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยและมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทย เมื่อปัญหาการทุจริตผูกติดกับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน ผลสุดท้ายคนไทยบางส่วนมองว่าการทุจริตเป็นเรื่องที่สามารถยอมรับได้ คือ ถ้าผู้มีอำนาจทำการทุจริตสามารถยอมรับได้ถ้าสุดท้ายยังทำงานและสร้างผลประโยชน์ให้กับเรา หรือยอมรับได้ถ้าจะต้อง

จ่ายเงินเพื่อให้ได้ความสะดวกสบาย หรือการได้รับสิทธิพิเศษ การกระทำเหล่านี้ทำให้การทุจริตในประเทศไทยกลายเป็นการทุจริตที่สมบูรณ์

จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยต้องเผชิญกับคดีทุจริตที่มากขึ้นและสลับซับซ้อนยิ่งขึ้นทำให้ยากแก่การตรวจสอบ อีกทั้งเป็นการทุจริตเชิงนโยบาย และไม่สามารถเอาผิดกับนักการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นตอของปัญหาได้ การกระทำการทุจริตเป็นอาชญากรรมที่มีลักษณะการกระทำที่ซับซ้อน และเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปตามสถานการณ์ การแก้ไขปัญหาจึงต้องมีแนวทางที่ครอบคลุมหลากหลาย มีเป้าหมายดำเนินการที่ชัดเจน การให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่ผู้เกี่ยวข้องจึงเป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้นการรวบรวมข้อมูลด้านการทุจริตเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาและปรับปรุงวิธีดำเนินการอันเป็นการส่งเสริมให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนเกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการทุจริต ซึ่งจะสามารถนำไปสู่การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยในอดีตประเทศไทยเผชิญกับปัญหาการทุจริตหลากหลายรูปแบบ

การทุจริตเชิงนโยบาย (Policy Corruption) เป็นการทุจริตระดับสูงที่สร้างความเสียหายแก่ประเทศชาติอย่างรุนแรง ซึ่งเกิดขึ้นจากผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในฝ่ายบริหาร อาทิ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี รวมทั้งผู้บริหารท้องถิ่น ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่กำหนดนโยบายสาธารณะ โดยมีเจตนาทุจริต เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อตนเอง กลุ่มทุน เครือญาติและพวกพ้อง ในอดีตที่ผ่านมาได้มีการทุจริต

เชิงนโยบายที่สร้างความเสียหายต่องบประมาณของประเทศอย่างมากมาย ยกตัวอย่างเช่น

การทุจริตโครงการบำบัดน้ำเสียคลองด่าน เมื่อปี 2538 กรมควบคุมมลพิษเสนอต่อคณะรัฐมนตรี พิจารณาแผนงานโครงการจัดการน้ำเสียในจังหวัดสมุทรปราการเป็นเงินงบประมาณ 13,612 ล้านบาท จากการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการโดยรูปแบบที่ดีที่สุดของโครงการบำบัดน้ำเสียคลองด่าน คือ การก่อสร้างโรงบำบัดน้ำเสียทั้งฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตกของจังหวัดสมุทรปราการ แต่กรมควบคุมมลพิษกลับเปลี่ยนรูปแบบเป็นก่อสร้างที่ฝั่งตะวันออกเพียงฝั่งเดียว ส่งผลให้ที่ดินที่ต้องใช้ในการก่อสร้างมีจำนวนมากถึง 1,900 ไร่ ซึ่งเป็นการเอื้อประโยชน์ให้แก่บริษัท คลองด่านมารีน แอนด์ ฟิชเชอรี จำกัด เนื่องจากบริษัทดังกล่าวมีที่ดินที่มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขเพียงรายเดียว ทั้งนี้บริษัทดังกล่าวซื้อที่ดินมาจากบริษัท ปาล์ม บีช ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด ซึ่งมีน้องชายนายวัฒนา อัครเวม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้นเป็นหนึ่งในผู้ถือหุ้น และการดำเนินโครงการจัดการน้ำเสีย อำเภอกองด่านที่แล้วเสร็จแล้วถึงร้อยละ 90 ถูกทิ้งร้างไว้เป็นอนุสรณ์เตือนใจถึงการทุจริตที่ทำให้รัฐต้องสูญเสียเงินไปถึง 23,701 ล้านบาท ที่สามารถเพิกถอนโฉนด 5 แปลง เป็นเนื้อที่ 1,358 ไร่ ให้กลับคืนสู่ที่สาธารณะสมบัติของแผ่นดินและสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดให้จำคุกเป็นระยะเวลา 10 ปี

การทุจริตการจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข โดยในปี 2540 นายรักเกียรติ สุขชนะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ในขณะนั้นได้ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องยกเลิกราคากลาง ของยาตามบัญชียาหลักแห่งชาติ พ.ศ. 2536 ซึ่งสิ่งที่จะเกิดขึ้นหลัง การยกเลิกราคากลาง คือ การกำหนดราคากลางยาขึ้นใหม่ทันที แต่ก็ได้ไม่มีการดำเนินการใด ๆ ปล่อยให้ไม่มีบัญชีราคากลางยา ใช้ควบคุมการจัดซื้อยาเป็นเวลานานเกือบ 2 ปี ระยะเวลาที่เกิดช่องว่าง ไม่มีราคากลางยาในประเทศก่อให้เกิดการทุจริตขนานใหญ่และ ความเสียหายเป็นมูลค่ามหาศาล ซึ่งการทุจริตการจัดซื้อยาและ เวชภัณฑ์ครั้งนั้นก่อให้เกิดความเสียหายรวม 181 ล้านบาท โดยสามารถ ยึดทรัพย์สินจำนวน 233,880,000 บาท ตกเป็นของแผ่นดิน และสั่งให้ ลงโทษจำคุก 15 ปี

การทุจริตการจัดซื้อปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยหมัก) เพื่อช่วยเหลือเกษตรกร ผู้ประสบภัยธรรมชาติ ประจำปี 2545 โดยรัฐบาลได้ให้ความช่วยเหลือ ประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติในการให้ความช่วยเหลือ เกษตรกรที่ประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติ ระหว่างปี 2544 – 2545 โดยได้ดำเนินการสำรวจความต้องการของเกษตรกร ปรากฏว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการความช่วยเหลือด้วยปุ๋ยเคมี แต่นายชูชีพ หาญสวัสดิ์ ในฐานะรัฐมนตรีได้กระทำการเปลี่ยนแปลงความช่วยเหลือ เป็นการจัดซื้อปุ๋ยอินทรีย์แทน โดยมีการอนุมัติให้จัดซื้อปุ๋ยอินทรีย์ จำนวน 131,567,160 กิโลกรัม ในวงเงิน 367,072,376.40 บาท จนท้ายที่สุด ปรากฏว่ามีการทุจริตของเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรที่เกี่ยวข้อง

และมีการสมยอมกันเสนอราคาระหว่างผู้ประกอบการที่ได้ยื่นประมูล ในการจัดซื้อปุ๋ยอินทรีย์ของกรมส่งเสริมการเกษตรในครั้งนี้

โครงการรับจำนำข้าว ในปี 2554 นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้ลงนามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ (กชช.) ดำเนินโครงการ “รับจำนำข้าวเปลือก” โดยมีเป้าหมายหลักคือยกระดับรายได้ของชาวนา โดยโครงการรับจำนำข้าว มีสองขั้นตอนหลัก คือ ขั้นตอนการรับจำนำและการเก็บข้าว เข้าคลังสินค้า และขั้นตอนการระบายข้าว ซึ่งผลการสอบสวน กรมสอบสวนคดีพิเศษ ระบุว่าทั้งสองขั้นตอนมีการทุจริตโดยพบว่า ชาวนาบางรายแจ้งข้อมูลพื้นที่เพาะปลูกเกินจริงเพื่อซื้อข้าวมาสวมสิทธิ์ โรงสีที่ร่วมโครงการบางแห่งโกงความชื้นและน้ำหนักของข้าวเพื่อให้ เหลือสิทธิ์จำนำและโรงสีนำข้าวของตนมาสวมสิทธิ์ โรงสีและเจ้าหน้าที่ องค์การคลังสินค้า (อคส.) บางรายปลอมใบชั่งและใบประทวน โดยบันทึกปริมาณข้าวและมูลค่าการจำนำสูงกว่าที่วัดและชั่งได้ โรงสี บริษัทตรวจสอบคุณภาพข้าว และเจ้าหน้าที่ อคส. บางรายร่วมมือกัน ลักลอบนำข้าวในคลังออกขายและซื้อข้าวคุณภาพต่ำจากในประเทศ และต่างประเทศมาทดแทน เป็นต้น จนกระทั่งในปี 2555 ตรวจสอบ พบการทุจริตในโครงการรับจำนำข้าว 115 คดี มูลค่าความเสียหาย 541 ล้านบาท และปี 2556 พบการทุจริตอีก 59 คดี มูลค่าความเสียหาย 79.8 ล้านบาท ซึ่งสามารถนำผู้กระทำผิดมาลงโทษให้ชดใช้ค่าเสียหาย และลงโทษอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ให้จำคุกเป็นเวลา 48 ปี

การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (Corruption in Public Procurement) การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐมีการให้อำนาจหน่วยงานแต่ละหน่วยงานสั่งซื้อสั่งจ้าง เพื่อให้ได้มาซึ่งพัสดุ งานก่อสร้างหรืองานจ้าง จะเห็นได้ว่ารัฐมอบอำนาจให้บุคคลหรือองค์กรมีอำนาจสั่งซื้อหรือสั่งจ้าง ซึ่งเป็นช่องทางนำไปสู่การหาประโยชน์จากอำนาจที่ตนมี โดยมีรูปแบบในการทุจริตหลายรูปแบบ ในอดีตประเทศไทยมีการทุจริตจากการจัดซื้อจัดจ้าง อาทิ

การทุจริตการจัดซื้อเครื่อง GT200 ช่วงปี 2550 - 2552 รัฐบาลไทยจัดซื้อเครื่อง GT200 อย่างน้อย 14 ครั้ง โดยกรมชลการจัดซื้อ 6 เครื่อง เครื่องละประมาณ 4.3 แสนบาท กรมสรรพาวุธทหารบกจัดซื้อ 408 เครื่อง เครื่องละประมาณ 9 แสนบาท และกรมราชองครักษ์จัดซื้อ 3 เครื่อง เครื่องละประมาณ 1.2 ล้านบาท ทั้งที่ซื้อจากบริษัทเดียวกัน และจัดซื้อหลังจากกรมชลการจัดซื้อเพียง 3 เดือน ราคาเครื่อง GT200 กองทัพซื้อแพงกว่ากรมชลการจัดซื้อ น่าจะสะท้อนถึงความไม่โปร่งใสของการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ ซึ่งในกรณีนี้คือการจัดซื้อเครื่องมือที่มีผลต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

โครงการอาหารเสริม (นม) โรงเรียน มีการฮั้วประกวดราคาคูณภาพต่ำ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นผู้ดำเนินการจัดซื้อและจัดส่งนมให้กับสถานศึกษาตั้งแต่ปี 2544 โดย อปท. จะให้สิทธิ์ผู้ประกอบการจำหน่ายนมรายละ 1 โซนพื้นที่ แต่ปรากฏว่ามีผู้ประกอบการบางรายได้รับสิทธิ์จำหน่ายนมมากกว่า 1 โซน ในขณะเดียวกันการเสนอ

ราคาในแต่ละโซน มีผู้ประกอบการเพียง 1 - 2 รายเท่านั้นที่เสนอราคา โดยผู้ที่เสนอราคากลางจะชนะการประกวดราคาทุกครั้ง ส่วนผู้ประกอบการที่เคยแพ้จะเป็นฝ่ายชนะในการประกวดราคาครั้งถัดไป โครงการนมโรงเรียนจึงเป็นการฮั้วกันระหว่างผู้ประกอบการ โดยมีเด็กนักเรียนทั่วประเทศเป็นผู้เสียประโยชน์

การทุจริตเชิงอำนาจ (Power Corruption) เมื่อเจ้าหน้าที่รัฐใช้อำนาจในทางที่ผิดโดยมุ่งหวังผลประโยชน์ส่วนตัวด้วยการเรียกรับสินบน การเรียกรับเงินใต้โต๊ะจากเจ้าหน้าที่รัฐ ภาครัฐกิจ หรือประชาชน เพื่อให้ได้รับการอำนวยความสะดวกบางประการ อาทิ การได้รับตำแหน่ง การอนุมัติ อนุญาต การเร่งรัดการดำเนินงาน เป็นต้น โดยที่ผ่านมาประเทศไทยเผชิญกับปัญหาการทุจริตเกี่ยวกับการรับสินบนของเจ้าหน้าที่รัฐอย่างต่อเนื่อง อาทิ

อดีตปลัดเทศบาลนครเชียงใหม่ร่ำรวยผิดปกติ โดยนางเบญจวรรณ ทองเสียน ซึ่งดำรงตำแหน่งปลัดเทศบาลนครเชียงใหม่ตั้งแต่ปี พ.ศ.2543 - 2544 ในระหว่างการดำรงตำแหน่งนางเบญจวรรณ ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยร้ายแรงกรณีเรียกรับทรัพย์สินโดยทุจริต ทั้งเรียกรับทรัพย์สินหรือเงินสมนาคุณจากนางสุพัตรา เกษมเรืองกิจ พนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่ เพื่อเป็นการตอบแทนหรือสมนาคุณ ที่ให้ความช่วยเหลือโอนย้ายมาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ เรียกรับตัวเครื่องบินจากห้างหุ้นส่วนจำกัด ควีนสแลนด์ เอนจิเนียริง ซึ่งเป็นคู่สัญญากับเทศบาลนครเชียงใหม่ ในโครงการก่อสร้างอาคารโรงพยาบาล

เทศบาลนครเชียงใหม่ เทศบาลนครเชียงใหม่จึงมีคำสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการเนื่องจากกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง

การทุจริตกรณีเรียกรับเงินสินบนโยกย้ายตำแหน่งเจ้าหน้าที่หน่วยงานในสังกัด เมื่อปี 2565 นายชัยวัฒน์ ลิมลีชิตอักษร ร้องเรียนให้ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ (ในทางลับ) หลังจากได้รับเรื่องร้องเรียนจากเพื่อนและรุ่นน้องว่ามีการเรียกรับเงินในการโยกย้ายตำแหน่งจาก นายรัชฎา สุริยกุล ณ อยุธยา อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชในขณะนั้น โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (บก.ปปป.) และเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) เข้าทำการจับกุมโดยล่อซื้อ ตำรวจค้นพบเงินสดบนโต๊ะทำงาน และห้องแต่งตัวประมาณ 5,000,000 บาท ปัจจุบัน นายรัชฎา ถูกกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สอบสวนวินัยร้ายแรง และให้ออกจากราชการ

การทุจริตในองค์กร (Organizational Corruption) ซึ่งเป็นการทุจริตที่เกิดขึ้นในองค์กรจากการยกยอกทรัพย์สิน การจัดการบัญชีที่ไม่โปร่งใส การปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ที่มิควรได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่องค์กรโดยที่ผ่านมาการทุจริตในองค์กรจากการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ และการจัดบัญชีที่ไม่โปร่งใสที่พบในประเทศไทย อาทิ

การทุจริตกรณีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) โดยในปี 2547 คณะกรรมการ ป.ป.ช. กระทำ

การออกระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการจ่ายเงินค่าตอบแทนของประธานกรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ซึ่งมีลักษณะเป็นการให้ค่าตอบแทนแก่ตนเองอันเป็นการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 ฐานกระทำความผิดโดยการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ หรือปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตเพื่อเป็นการแสวงหาประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้องตามอำเภอใจ จึงมีคำพิพากษาให้จำคุกคณะกรรมการ ป.ป.ช. คนละ 2 ปี แต่ให้รอลงอาญา

การทุจริตของ นายสุพจน์ ทรัพย์ล้อม (อดีตปลัดกระทรวงคมนาคม) ในปี 2554 นายสุพจน์ ทรัพย์ล้อม ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบของตนและคู่สมรสที่มีอยู่จากการไต่สวนพบความผิดกรณีร่ำรวยผิดปกติจากการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ทำให้ทรัพย์สินของนายสุพจน์ ทรัพย์ล้อม ตกเป็นของแผ่นดิน จำนวน 64,998,587.52 บาท เนื่องจาก ร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติและมีทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่สมควรสืบเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลนอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย

กรณีศึกษาการทุจริตที่ยกตัวอย่างมานั้น เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการการทุจริตและการหาผลประโยชน์ที่ก่อให้เกิด

ความเสียหายต่องบประมาณแผ่นดินอย่างมหาศาล และส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศครอบคลุมเกือบทุกมิติของสังคม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สวัสดิการสังคม การศึกษา และอื่น ๆ ดังนั้นการลดการทุจริตและการหาผลประโยชน์จึงต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วน รวมทั้งภาคประชาชนซึ่งเป็นผู้เสียผลประโยชน์และเป็นกำลังหลักในการเฝ้าระวังการทุจริตที่จะเกิดขึ้น

5.2 สถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยจากแหล่งข้อมูลดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI)

การทุจริตถือว่าเป็นภัยร้ายแรงที่คุกคามความมั่นคงของประเทศ รวมไปถึงเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาตามมาอย่างมากมายหลายประการ ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง การทุจริตที่เกิดขึ้นในประเทศไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น กล่าวคือโครงสร้างทางการเมืองและระบบราชการที่ยังขาดความโปร่งใสในการทำงานของหน่วยงานรัฐ การให้หรือรับสินบน การไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ การใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ผิด การทุจริตการเลือกตั้ง การใช้ทรัพยากรของรัฐไปในทางมิชอบ การกระจายอำนาจที่ไม่สมดุล ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายที่อ่อนแอ ถึงแม้ว่าจะมีกฎหมายและมาตรการต่อต้านการทุจริต แต่การบังคับใช้กฎหมายยังขาดประสิทธิภาพ ทำให้ผู้กระทำความผิดหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษได้ และการขาดวัฒนธรรมความรับผิดชอบ เนื่องจาก

ในบางกรณีการทุจริตถูกมองว่าเป็นเรื่องปกติ ซึ่งทำให้ประชาชนบางกลุ่มไม่รู้สึกว่าการทุจริตเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไข

อีกทั้ง เมื่อองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) ซึ่งเป็นองค์กรภาคประชาสังคมระหว่างประเทศ ที่มีวัตถุประสงค์ในการต่อสู้กับการทุจริตทุกรูปแบบด้วยการแสวงหาความร่วมมือของทุกภาคส่วน และการสร้างความตระหนักรู้ถึงผลเสียของการทุจริต ได้มีการจัดอันดับดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ขึ้น โดยประเทศไทยได้เข้าร่วมการประเมินครั้งแรกในปี พ.ศ. 2538 จนถึงล่าสุดในปี พ.ศ. 2566 โดยในปัจจุบัน ดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยเป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลด้านการทุจริตจากการจัดอันดับหรือดัชนีชี้วัดจำนวน 9 แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย

- 1) Bertelsmann Stiftung Transformation Index 2024 (BF (TI))
- 2) Economist Intelligence Unit Country Risk Service 2023 (EIU)
- 3) Global Insight Country Risk Ratings 2022 (GI)
- 4) IMD World Competitiveness Center World Competitiveness Yearbook Executive Opinion Survey 2023 (IMD)
- 5) Political and Economic Risk Consultancy Asian Intelligence 2023 (PERC)

6) The PRS Group International Country Risk Guide 2023 (PRS)

7) World Economic Forum Executive Opinion Survey 2023 (WEF)

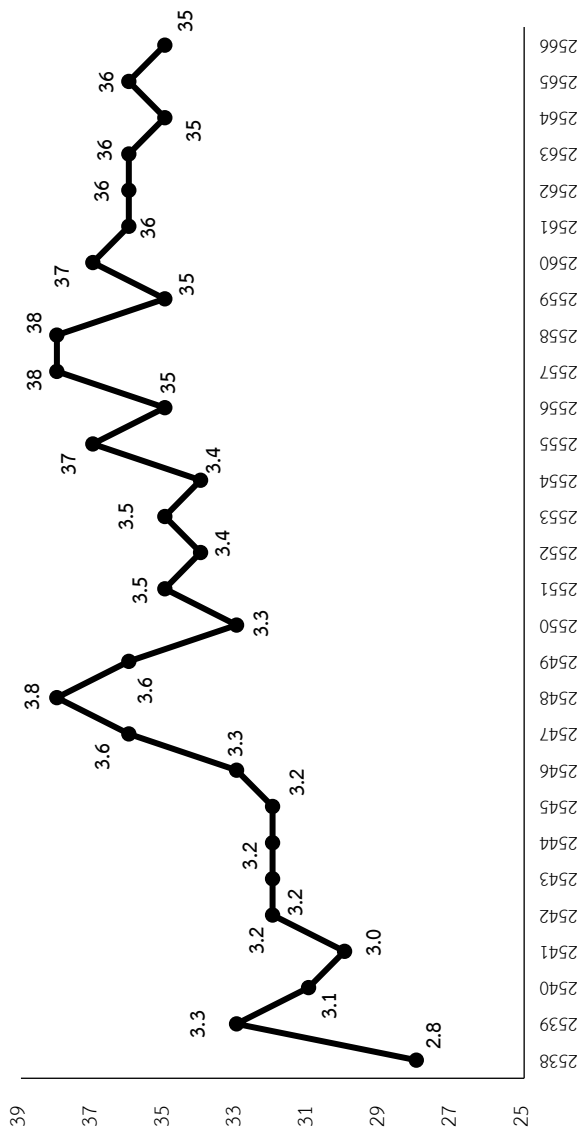
8) World Justice Project Rule of Law Index Expert Survey 2023 (WJP)

9) Varieties of Democracy 2023 (V-Dem)

คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศ โดยคะแนนที่อยู่ในระดับต่ำอย่างต่อเนื่องส่งผลเสียต่อความน่าเชื่อถือและความน่าดึงดูดของประเทศในหลายด้าน

ภาพที่ 5 คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของประเทศไทย ปี 2538 - 2566

คะแนน

ปี พ.ศ.

หมายเหตุ : ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 มีการเปลี่ยนค่าคะแนนดัชนีชี้วัดจากคะแนนเต็ม 0 - 10 เป็น 0 - 100 คะแนน

จากภาพที่ 5 ค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทย ตั้งแต่ปี 2538 - 2554 ประเทศไทยมีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 2.8 - 3.8 คะแนน และในปี 2555 - 2566 ประเทศไทยมีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 35 - 38 คะแนน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยมีค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ที่คงที่ในระดับต่ำมาอย่างต่อเนื่อง และยังไม่สามารถยกระดับค่าคะแนนให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นได้ การที่ค่าคะแนนอยู่ในระดับต่ำและไม่สามารถยกระดับค่าคะแนนขึ้นได้อย่างมีนัยสำคัญแสดงให้เห็นถึงการที่ประเทศไทยยังคงเผชิญกับปัญหาการทุจริตที่รุนแรงและเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาครัฐ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อหน่วยงานของรัฐและประสิทธิภาพในการบริหารประเทศ อีกทั้งการที่ดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ที่คงที่ในระดับต่ำ ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตของประชาชนหลายประการ

ประการแรก การลงทุนระหว่างประเทศ นักลงทุนต่างชาติมักใช้คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการประเมินความเสี่ยงและตัดสินใจลงทุน คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ที่ต่ำอาจทำให้นักลงทุนมองว่าประเทศไทยมีความเสี่ยงสูงในการดำเนินธุรกิจ เนื่องจากอาจต้องเผชิญกับต้นทุนที่สูงขึ้นจากการทุจริตและความไม่โปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐ ซึ่งอาจส่งผลให้การไหลเข้าของเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment : FDI) ลดลง และส่งผลกระทบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว

ประการที่สอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คະแนนด์ชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ที่ต่ำอาจส่งผลต่ออำนาจต่อรองของประเทศไทย ในการเจรจาความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศ โดยประเทศคู่ค้าอาจมีความกังวลเกี่ยวกับความโปร่งใสและความเป็นธรรม ในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งอาจนำไปสู่การกำหนดเงื่อนไขที่เข้มงวดมากขึ้น ในข้อตกลงทางการค้าและการลงทุน

ประการที่สาม ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อหน่วยงาน ภาครัฐและกระบวนการยุติธรรม คະแนนด์ชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ส่งผลต่อภาพลักษณ์ด้านประสิทธิภาพของการบริหารราชการ ในการให้บริการสาธารณะและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่อาจล่าช้า และไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน

ประการที่สี่ การท่องเที่ยว แม้ว่าคະแนนด์ชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) อาจไม่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว ทั่วไป แต่ก็อาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศในระยะยาว โดยเฉพาะในกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงที่อาจมีความกังวลเกี่ยวกับ ความปลอดภัยและความเป็นธรรมในการใช้บริการต่าง ๆ ในประเทศ⁽¹⁷⁾⁽¹⁸⁾

¹⁷ Transparency International. (2023). Corruption Perceptions Index 2022.

Transparency International. (pp. 3-10).

¹⁸ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD).

(2021). OECD Integrity Review of Thailand 2021: Achieving Effective Integrity Policies and Sustained Reform. OECD Public Governance Reviews. (pp. 51-74)

การวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับการทุจริตในประเทศไทยเป็นสิ่งสำคัญในการทำความเข้าใจสถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มของปัญหาการทุจริตในประเทศ โดยอาศัยข้อมูลจากแหล่งที่ใช้ในการคำนวณดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (TI) ทั้ง 9 แหล่ง โดยมีผลการวิเคราะห์ดังนี้

1)

Bertelsmann Stiftung
Transformation Index
2024 (BF (TI))

Bertelsmann Stiftung Transformation Index 2024 (BF (TI))¹⁹ กล่าวถึงประเด็นสำคัญหลายประการที่เกี่ยวข้องกับธรรมาภิบาลและการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทย ที่ชี้ให้เห็นถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อการแก้ไขปัญหาการทุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านโครงสร้างทางการเมืองและการบริหารประเทศ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบในระบบราชการและการเมือง

¹⁹ Bertelsmann Stiftung, BF(TI). (2024). Country Report — Thailand. Gütersloh: Bertelsmann Stiftung, (pp 5-9)

ประการแรก เสรีภาพในการแสดงออก การมีส่วนร่วมทางการเมือง และเสรีภาพในการรวมกลุ่ม จากการจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกและการรวมกลุ่มอาจทำให้ประชาชนและภาคประชาสังคมไม่สามารถตรวจสอบและเปิดโปงการกระทำที่ทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังอาจนำไปสู่การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเกิดการทุจริต เนื่องจากขาดการตรวจสอบจากสาธารณะและสื่อมวลชน

ประการที่สอง การตรวจสอบและถ่วงดุลยังมีความอ่อนแอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำกับดูแลของฝ่ายบริหารที่มีอำนาจเหนือกว่าฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ อาจเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อให้เกิดการทุจริตได้ง่ายขึ้น เนื่องจากเจ้าหน้าที่รัฐและผู้มีอำนาจทางการเมืองอาจไม่ต้องเผชิญกับการตรวจสอบที่เข้มงวดหรือการลงโทษที่รุนแรงเมื่อมีการกระทำที่ทุจริต

ประการที่สาม อิทธิพลของทหารในการเมือง ทหารยังคงมีบทบาทและอิทธิพลอย่างมากในการเมืองไทย ปรากฏการณ์นี้สร้างความกังวลในหลายด้าน โดยเฉพาะในแง่ของความขัดแย้งทางผลประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้นและการขาดความโปร่งใสในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง นอกจากนี้ อิทธิพลของทหารในการเมืองยังอาจส่งผลกระทบต่อความพยายามในการปฏิรูประบบราชการและการสร้างความโปร่งใสในการบริหารประเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการต่อต้านการทุจริต

ประการที่สี่ การที่รัฐบาลทหารเข้ามามีการบริหารประเทศตั้งแต่การรัฐประหารในปี 2557 ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ แม้จะมีการจัดการเลือกตั้งในปี 2562

แต่โครงสร้างอำนาจยังคงอยู่ภายใต้อิทธิพลของทหาร และ นายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งยังคงเป็นคนเดียวกับผู้ที่ดำรง ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหลังรัฐประหาร ส่งผลให้กลไกการตรวจสอบ ถ่วงดุลทางการเมืองอ่อนแอลง

ประการที่ห้า ความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหาทุจริต ในประเทศไทยยังมีจำกัด บ่งชี้ว่ากลไกการต่อต้านการทุจริตที่มีอยู่ อาจยังไม่แข็งแกร่งเพียงพอหรือไม่ได้รับการนำไปปฏิบัติอย่างมี ประสิทธิภาพ การที่ความพยายามในการต่อต้านการทุจริตไม่ประสบ ความสำเร็จเท่าที่ควร อาจส่งผลให้ปัญหาการทุจริตฝังรากลึกในระบบ การเมืองและสังคมไทย ซึ่งจะเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ในระยะยาว

2)

**ECONOMIST
INTELLIGENCE**

EIU

Economist Intelligence
Unit Country Risk
Service 2023 (EIU)

Economist Intelligence Unit Country Risk Service 2023 (EIU)²⁰ ได้วิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับความเสี่ยงที่ระบบเศรษฐกิจ ของประเทศไทยต้องเผชิญ โดยประเด็นที่มีความเสี่ยงในระดับสูงที่ EIU 2023 กล่าวถึงประเทศไทย มีรายละเอียดดังนี้

²⁰ Economist Intelligence Unit. (2023). Thailand Operational Risk. Economist Intelligence Unit. (pp1-22)

ความเสี่ยงด้านความมั่นคงของประเทศ ประเทศไทยยังคงมีความเสี่ยงด้านความมั่นคงของประเทศอยู่ในระดับสูงจากการยุบพรรคก้าวไกลซึ่งเป็นพรรคฝ่ายค้าน รวมถึงการที่ทหารเข้ามามีบทบาทแทรกแซงทางการเมือง อีกทั้งปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง รวมถึงปัญหาความขัดแย้งของชนกลุ่มน้อยในประเทศเมียนมาร์ตามแนวชายแดนติดต่อกับประเทศไทย

ความเสี่ยงด้านเสถียรภาพทางการเมือง ประเทศไทยยังคงมีความเสี่ยงด้านเสถียรภาพทางการเมืองเพิ่มขึ้นจากสาเหตุความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้สนับสนุนพรรคก้าวไกลซึ่งถูกมองว่าเป็นฝ่ายต่อต้านสถาบัน ที่พยายามผลักดันให้เกิดการลดอิทธิพลทางการเมืองของฝ่ายอนุรักษ์นิยมลง กับกลุ่มทหารที่ได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายอนุรักษ์นิยม โดยความขัดแย้งของทั้งสองฝ่ายส่งผลต่อเสถียรภาพทางการเมือง

ความเสี่ยงด้านประสิทธิผลของรัฐบาล ประเทศไทยยังคงมีความเสี่ยงด้านประสิทธิผลของรัฐบาลสูง เนื่องจากการดำเนินงานของพรรคเพื่อไทยในช่วงปี พ.ศ. 2544 – 2549 ปี พ.ศ. 2551 และปี พ.ศ. 2554 - 2557 เกี่ยวกับการกำกับดูแลการดำเนินงานของรัฐและการดำเนินการด้านการต่อต้านการทุจริตทำได้ไม่ดีนัก จากสาเหตุของการขัดกันแห่งผลประโยชน์ระหว่างพรรคการเมืองกับกลุ่มการเมืองภายในพรรค และการขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานรัฐส่งผลให้การตัดสินใจและการดำเนินนโยบายเกิดความล่าช้า อย่างไรก็ตาม

รัฐบาลปัจจุบันกำลังพยายามดำเนินการปรับกฎระเบียบที่ล้าสมัย เพื่อให้เกิดความสะดวกในการดำเนินธุรกิจมากขึ้น

ความเสี่ยงด้านกฎหมายและข้อบังคับ ระบบกฎหมายของประเทศไทยถูกมองว่ามีความล่าช้าแม้จะมีความเที่ยงธรรมโดยเฉพาะกฎหมายทางการค้า และยังคงพบว่ากลุ่มผู้มีอิทธิพลทางการเมืองหรือกลุ่มคนร่ำรวยจะได้รับการปฏิบัติเป็นพิเศษ

3)

**GLOBAL
INSIGHT**

Global Insight Country Risk
Ratings 2022 (GI)

Global Insight Country Risk Ratings 2022 (GI)²¹ จัดอันดับความเสี่ยงทางธุรกิจ การติดสินบนเจ้าหน้าที่ และการออกนโยบายที่เอื้อประโยชน์ต่อธุรกิจบางธุรกิจ โดย GI กล่าวถึงความเสี่ยงทางธุรกิจของประเทศไทยถึงความท้าทายที่บริษัทต่างชาติต้องเผชิญในการได้รับสัญญาและใบอนุญาตในประเทศไทย โดยระบุว่ากระบวนการมักขาดความโปร่งใสและอาจมีการเอื้อประโยชน์

²¹ S&P Global Ratings. (2023). ARCHIVE | Sector and Industry Variables | Criteria | Financial Institutions | Banks: Banking Industry Country Risk Assessment Update. From. <https://disclosure.spglobal.com/ratings/en/regulatory/article/-/view/sourceId/101596804>.

ให้กับบริษัทท้องถิ่นหรือบริษัทที่มีความสัมพันธ์กับผู้มีอำนาจ GI ชี้ให้เห็นว่าการใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวและเครือข่ายทางธุรกิจยังคงมีบทบาทสำคัญในการดำเนินธุรกิจในประเทศไทย ซึ่งอาจทำให้บริษัทต่างชาติที่ไม่มีเครือข่ายดังกล่าวเสียเปรียบในการแข่งขัน นอกจากนี้ GI ยังได้ย้ำถึงความสำคัญของการทำความเข้าใจกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและแนวปฏิบัติทางธุรกิจของไทย เพื่อให้สามารถนำทางความท้าทายเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4)

IMD World Competitiveness
Center World Competitiveness
Yearbook Executive Opinion
Survey 2023 (IMD)

IMD World Competitiveness Center World Competitiveness Yearbook Executive Opinion Survey 2023 (IMD)²² พิจารณาความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) สมรรถนะทางเศรษฐกิจ 2) ประสิทธิภาพของภาครัฐ 3) ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ และ 4) โครงสร้างพื้นฐาน IMD ได้ให้ข้อมูลและการวิเคราะห์เกี่ยวกับผลกระทบของการทุจริตต่อ

²² IMD World Competitiveness Center. (2024). *IMD World Competitiveness Yearbook 2024*. IMD. (pp. 29-45)

ความสามารถในการแข่งขันว่าการทุจริตเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่บั่นทอนความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศ โดย IMD กล่าวถึงการดำเนินธุรกิจในประเทศไทยมักต้องจัดสรรทรัพยากรส่วนหนึ่งไว้สำหรับการจัดการกับการทุจริต ไม่ว่าจะเป็นการจ่ายเงินอำนวยความสะดวกหรือการสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีอำนาจ ซึ่งทำให้เกิดต้นทุนที่ไม่จำเป็นและลดทอนความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจในระยะยาว อีกทั้งการทุจริตในระบบการศึกษาและการวิจัยส่งผลเสียต่อคุณภาพของการศึกษาและการพัฒนาทักษะของแรงงาน ซึ่งการทุจริตอาจทำให้เกิดการสมองไหล (Brain Drain) โดยนักวิชาการและผู้มีความสามารถอาจเลือกย้ายไปทำงานในประเทศที่มีระบบที่โปร่งใสและเป็นธรรมมากกว่า ซึ่งส่งผลเสียต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในระยะยาว

5)

Political and Economic Risk
Consultancy Asian Intelligence
2023 (PERC)

Political and Economic Risk Consultancy Asian Intelligence 2023 (PERC)⁽²³⁾⁽²⁴⁾ สํารวจข้อมูลโดยการสอบถามกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นการถามคำถามที่แสดงให้เห็นถึงระดับการรับรู้ในเรื่องการทุจริต PERC กล่าวถึงการทุจริตของประเทศไทยไว้ว่า

การทุจริตในประเทศไทยเกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้มีอำนาจในประเทศ แม้กลุ่มผู้มีอำนาจในประเทศจะมีจำนวนไม่มากนัก แต่ยังมีอิทธิพลที่สามารถควบคุมระบบการเมืองของประเทศให้สามารถเอื้อผลประโยชน์ให้กับพวกพ้องของตน เพื่อให้เกิดข้อได้เปรียบทางเศรษฐกิจบางประการ

การรับรู้ว่ายังมีระดับการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ โดยหน่วยงานภาครัฐบางแห่งยังสร้างให้เกิดการรับรู้ยังมีการทุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการออกใบอนุญาต การจัดเก็บภาษี และการบังคับใช้กฎหมาย อีกทั้งการดำเนินคดีในศาลที่ใช้ระยะเวลานานเกินไป รวมถึงอัตราการตัดสินรับโทษที่ต่ำเกินไป ส่งผลให้บุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำการทุจริตไม่เกรงกลัวในการรับโทษใด ๆ

²³ PERC, (2024). Corruption in Asia -- 2024. (p.4).

²⁴ Political and Economic Risk Consultancy. (2022). An Independent Fortnightly Report on Asian Business and Politics (pp. 1-32).

การต้องจ่ายเงินเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางธุรกิจ
บริษัทต่างชาติที่ดำเนินธุรกิจในประเทศไทยมักต้องคำนึงถึงต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตในการวางแผนธุรกิจ ซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การจ่ายเงินอำนวยความสะดวก และค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่อาจมีความซับซ้อนหรือไม่ชัดเจน

การตรวจสอบและการถ่วงดุลอำนาจ ปัญหาการทุจริตของประเทศไทยเลวร้ายลงอย่างต่อเนื่อง สาเหตุจากการตรวจสอบและการถ่วงดุลอำนาจที่ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม การดำเนินคดีทุจริตกับบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับทหารมักไม่มีการดำเนินคดีหรือการสอบสวนอย่างจริงจัง แต่สำหรับคดีที่เกี่ยวข้องกับการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทหารกลับถูกดำเนินคดีอย่างเข้มงวดหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตเป็นการดำเนินงานแบบเลือกปฏิบัติโดยผู้มีอำนาจ

6)

The PRS Group International

Country Risk Guide 2023 (PRS)

Political Risk Services International Country Risk Guide (ICRG)²⁵ จัดอันดับความเสี่ยงของประเทศ ทั้งความเสี่ยงด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเงิน โดยข้อมูลที่ได้รับจาก PRS เกี่ยวกับ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตในประเทศไทยสามารถวิเคราะห์ สถานการณ์ได้ดังนี้

เสถียรภาพของรัฐบาล (Government Stability) ค่าดัชนี เสถียรภาพของรัฐบาลมีแนวโน้มที่ดีขึ้นตลอดปี ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการเลือกตั้งและการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ การเพิ่มขึ้นของเสถียรภาพทางการเมืองนี้อาจเป็นโอกาสสำคัญในการผลักดันนโยบายต่อต้าน การทุจริตที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

กฎหมายและความสงบเรียบร้อย (Law & Order) ค่าดัชนี กฎหมายและความสงบเรียบร้อยมีความคงที่ซึ่งเป็นระดับที่ค่อนข้างต่ำ สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายในการบังคับใช้กฎหมายและการรักษา ความสงบเรียบร้อยในประเทศ

ดัชนีความเสี่ยงทางการเมือง (Political Risk Rating) ดัชนีความเสี่ยงทางการเมืองมีแนวโน้มที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นถึง สภาพแวดล้อมทางการเมืองที่มีเสถียรภาพมากขึ้น ซึ่งอาจเอื้อต่อการ ดำเนินนโยบายต่อต้านการทุจริตในระยะยาว

²⁵ Copyright The PRS Group. (2567). Reproduction without written permission From the publisher is strictly prohibited. From https://1drv.ms/x/s!AjUh1s5rhROI_gxLsz_OTblBmZAe?e=FTRahf

7)

World Economic Forum Executive
Opinion Survey 2023 (WEF)

World Economic Forum Executive Opinion Survey 2023 (WEF)²⁶ สํารวจมุมมองของนักธุรกิจที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคสูงสุดในการทำธุรกิจ การวิเคราะห์สถานการณ์ทุจริตในประเทศไทยจากมุมมองของภาคธุรกิจ โดยอ้างอิงจากผลสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหาร (Executive Opinion Survey : EOS) ซึ่งจัดทำโดย The World Economic Forum 2023 แม้ว่าผลสำรวจจะไม่ได้ระบุว่า การทุจริตที่สำคัญที่สุดในการทำธุรกิจของประเทศไทยคืออะไร แต่ผลสำรวจชี้ให้เห็นว่าประสิทธิภาพของความสามารถในการต่อต้านการทุจริตในประเทศไทยยังอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้นำทางธุรกิจมองว่ามาตรการต่อต้านการทุจริตที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงผู้นำทางธุรกิจมีความไว้วางใจในนักการเมืองไทยต่ำ ซึ่งความไม่ไว้วางใจอาจเป็นผลมาจากประสบการณ์ในอดีตที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต

²⁶ World Economic Forum. (2020). **The Global Competitiveness Report Special Edition 2020 : How Countries Are Performing on the Road to Recovery.** World Economic Forum. (pp. 39-42)

ที่เกิดขึ้นจำนวนมาก การใช้อำนาจในทางมิชอบ หรือการเอื้อประโยชน์ให้กับพวกพ้อง ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่พบเห็นได้บ่อยในวงการการเมืองไทย

ผลสำรวจยังชี้ให้เห็นถึงระดับความเป็นอิสระของระบบตุลาการที่อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งความเป็นอิสระของระบบตุลาการเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นว่าการกระทำที่ทุจริตจะได้รับการลงโทษอย่างเหมาะสม และเป็นกลไกสำคัญในการยับยั้งการทุจริต ซึ่งจากผลสำรวจ อาจบ่งชี้ถึงความจำเป็นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและความน่าเชื่อถือของกระบวนการยุติธรรมในการต่อสู้กับการทุจริต

8)

**World Justice
Project**

World Justice Project
Rule of Law Index Expert
Survey 2023 (WJP)

World Justice Project Rule of Law Index Expert Survey 2023 (WJP)²⁷ เป็นการประเมินการใช้อำนาจรัฐเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนของข้าราชการเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ

²⁷ World Justice Project. (2023). Thailand Ranks 82nd out of 142 in Rule of Law Index. From https://worldjusticeproject.org/sites/default/files/documents/Thailand_1.pdf.

ฝ่ายทหาร และตำรวจ โดย WJP ได้ให้ข้อมูลและการวิเคราะห์ที่สำคัญเกี่ยวกับสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทยผ่านดัชนีนิติธรรม (Rule of Law Index) ว่าการทุจริตยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญในระบบยุติธรรมของประเทศไทย โดยมีการระบุถึงปัญหาความล่าช้าในกระบวนการยุติธรรม การบังคับใช้กฎหมายที่อ่อนแออง เกิดการแทรกแซงกระบวนการยุติธรรม และความล่าช้าในการพิจารณาคดีที่อาจเกิดจากการทุจริต โดยฝ่ายบริหารมีอำนาจเหนือฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ ที่ระบบยุติธรรมไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ WJP ชี้ให้เห็นว่าปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบยุติธรรมและการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของหลักนิติธรรมและการพัฒนาประชาธิปไตย (World Justice Project, 2023)

นอกจากนี้ WJP ยังได้วิเคราะห์การทุจริตในหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน่วยงานตำรวจ WJP รายงานว่ายังคงมีปัญหการรับสินบนในการจับกุมผู้กระทำความผิด การเรียกรับผลประโยชน์จากผู้ประกอบการ และการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ปัญหาเหล่านี้ไม่เพียงแต่บั่นทอนประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม แต่ยังส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย

9)

Varieties of
Democracy 2023
(V-Dem)

Varieties of Democracy 2023 (V-Dem)²⁸ ประเมินเกี่ยวกับความหลากหลายของประชาธิปไตย การถ่วงดุลของฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ ตลอดจนการทุจริตของเจ้าหน้าที่ในฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ โดย V-Dem กล่าวถึงสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย และการปกครองว่าแม้ระบบประชาธิปไตยของประเทศไทยดีขึ้นจากการที่พรรคฝ่ายค้านได้รับสิทธิ์เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศมากขึ้น แต่การทุจริตยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญในกระบวนการเลือกตั้งของประเทศไทย V-Dem กล่าวถึงการทุจริตในกระบวนการเลือกตั้งของไทยว่ายังคงมีการซื้อสิทธิขายเสียง การใช้อิทธิพลในการแทรกแซงการทำงานขององค์กรอิสระที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลการเลือกตั้ง อีกทั้งกระบวนการเลือกตั้งยังถูกมองว่าเป็นความก้าวหน้าด้านประชาธิปไตยเพียงชั่วคราว เนื่องจากรัฐธรรมนูญที่ใช้ในปัจจุบัน และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาอยู่ภายใต้การดำเนินงาน

²⁸ Varieties of Democracy Institute. (2024). Democracy Report 2024 Democracy Winning and losing at the Ballot. (pp. 31-37)

ของรัฐบาลทหาร รวมถึงยังมีการใช้ทรัพยากรของรัฐเพื่อประโยชน์ทางการเมือง และการแทรกแซงการทำงานขององค์กรอิสระที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลการเลือกตั้ง V-Dem ชี้ให้เห็นว่าปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของกระบวนการประชาธิปไตยและความชอบธรรมของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง

5.3 สถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยจาก Global Corruption Barometer : GCB²⁹

Global Corruption Barometer : GCB จัดทำครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2546 โดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) เป็นการสำรวจเกี่ยวกับการทุจริตด้วยการพูดคุยแบบตัวต่อตัว เพื่อเก็บข้อมูลจากประสบการณ์ของประชาชนในประเทศนั้น ๆ ทำให้ข้อมูลที่ได้มีความหลากหลายและครอบคลุมมากกว่า “ดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (CPI)” องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (TI) เผยรายงาน “สถานการณ์คอร์รัปชันโลก 2020” (Global Corruption Barometer 2020: GCB) ซึ่งเป็นข้อมูลการสำรวจความเห็นและประสบการณ์ของประชาชนในประเทศภูมิภาคเอเชีย ในปี 2020 มีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน

²⁹ Transparency International. (2020). The Global Corruption Barometer Asia 2020. Citizens' Views and Experiences of Corruption From file:///C:/Users/ComDee/OneDrive//GCB_Asia_2020_Report_Web_final.pdf. (pp. 1-64)

ในภูมิภาคเอเชีย จำนวน 17 ประเทศ โดยแบบสำรวจถูกจัดเก็บในช่วงเดือนมิถุนายนถึงกันยายน ปี 2020 ใน 15 ประเทศ และถูกจัดเก็บระหว่างเดือนมีนาคมถึงสิงหาคม ปี 2019 ในประเทศศรีลังกาและประเทศเวียดนาม GCB ได้ทำการสำรวจประชาชนเกือบ 20,000 คน โดยมีข้อมูลเกี่ยวกับประเทศไทย ดังนี้

ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการทุจริตจากคำถามสถานการณ์การทุจริตในประเทศมีแพร่หลายเพียงใด เพิ่มขึ้นหรือลดลง และประสิทธิภาพการดำเนินการแก้ไขปัญหาการทุจริตของรัฐบาลพบว่า ประชาชนทั่วทั้งเอเชียที่ร้อยละ 38 คิดว่าการทุจริตเพิ่มขึ้นสำหรับประเทศไทย ประชาชนถึงร้อยละ 55 เชื่อว่า “ในปีที่ผ่านมา มีการทุจริตเพิ่มขึ้น” ซึ่งสูงกว่าความคิดเห็นของประชาชนทั่วทั้งเอเชีย เมื่อถามว่าการทุจริตในภาครัฐเป็นปัญหาในประเทศหรือไม่ ประชาชนทั่วทั้งเอเชีย ร้อยละ 74 คิดว่าการทุจริตของรัฐบาลเป็นปัญหาสำคัญ โดยประชาชนชาวไทยถึงร้อยละ 88 คิดว่าการทุจริตในภาครัฐเป็นปัญหาสำคัญซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยทั่วทั้งเอเชีย

ด้านความพยายามในการปราบปรามการทุจริตของรัฐบาล จากคำถามประชาชนให้คะแนนความพยายามของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างไร เป็นที่น่าแปลกใจที่แม้ว่าประชาชนส่วนใหญ่มองว่าการทุจริตเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ แต่ยังคงแสดงความคิดเห็นในเชิงบวกต่อการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐภายในประเทศ ซึ่งเป็นสัญญาณที่สะท้อนถึงความก้าวหน้าของรัฐบาล

ในการปราบปรามการทุจริต หรือความล้มเหลวของประชาชนที่ใช้ชีวิตอยู่ภายใต้ระบอบอำนาจนิยมที่จะไม่ให้ความคิดเห็นเชิงลบต่อรัฐบาล โดยผลการสำรวจแสดงให้เห็นว่าประชาชนทั่วทั้งเอเชียส่วนใหญ่ที่ร้อยละ 61 คิดว่ารัฐบาลทำหน้าที่ได้ดีในการปราบปรามการทุจริตสำหรับประเทศไทยประชาชน ร้อยละ 73 ไม่พอใจในการปราบปรามการทุจริตของรัฐบาลในประเทศซึ่งเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามกับความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ในเอเชีย

สำหรับความไว้วางใจในรัฐบาล ซึ่งการทุจริตส่งผลให้ความไว้วางใจของประชาชนต่อรัฐบาลลดลง ผลการสำรวจของ GCB แสดงให้เห็นว่าความไว้วางใจของรัฐบาลมีน้อยกว่าความไว้วางใจต่อศาล โดยประชากรส่วนใหญ่ในประเทศไทยไม่มีความไว้วางใจต่อรัฐบาล ถึงร้อยละ 71 หลังจากเกิดการประท้วงหลายครั้งในปี พ.ศ. 2557 ที่รัฐบาลทหารได้เข้ามามีอำนาจและได้ให้สัญญาว่าจะปราบปรามการทุจริต แต่ในปี พ.ศ. 2563 กลับเกิดการประท้วงของเยาวชน นักศึกษา และนักเคลื่อนไหวเพื่อประชาธิปไตยจำนวนมากจากการสังยุบพรรคฝ่ายค้าน โดยในกลุ่มสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ประเทศไทยมีความไว้วางใจต่อรัฐบาลต่ำสุด ซึ่งรวมถึงสถาบันของรัฐต่าง ๆ ของรัฐ ได้แก่ ศาล และตำรวจ ประชาชนชาวไทยผู้ตอบแบบสอบถามถึงร้อยละ 71 ระบุว่าไว้วางใจรัฐบาลน้อยมากหรือแทบไม่ไว้วางใจเลย ร้อยละ 59 ระบุว่าไว้วางใจในตำรวจน้อยมากหรือแทบไม่ไว้วางใจเลย และร้อยละ 40 ระบุว่าไว้วางใจศาลน้อยมากหรือ

แทบไม่ไว้วางใจเลย เมื่อกล่าวถึงตำรวจประชาชนร้อยละ 37 คิดว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนใหญ่หรือทั้งหมดกระทำการทุจริต ซึ่งถือเป็นตัวเลขที่สูงที่สุดในกลุ่มประเทศอาเซียนที่ดำเนินการสำรวจ และประชาชนร้อยละ 47 จ่ายสินบนให้ตำรวจในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา ตัวเลขนี้แสดงให้เห็นถึงการขาดความไว้วางใจต่อรัฐบาลอย่างมาก

ด้านหน่วยงานปราบปรามการทุจริตจากการสอบถามประชาชนทั่วทั้งเอเชียว่ามีความตระหนักถึงหน่วยงานด้านการต่อต้านการทุจริตในประเทศของตนหรือไม่ และคิดเห็นอย่างไรต่อการทำหน้าที่ของหน่วยงานด้านการต่อต้านการทุจริตในประเทศ พบว่า ประชาชนทั่วทั้งเอเชียที่ร้อยละ 76 รับรู้ถึงการดำเนินงานของหน่วยงานด้านการต่อต้านการทุจริตในประเทศของตน โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 63 คิดว่าหน่วยงานดังกล่าวทำหน้าที่ในการต่อต้านการทุจริตได้ดี ขณะที่ประเทศไทยประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศที่ร้อยละ 65 คิดว่าหน่วยงานด้านการต่อต้านการทุจริตดำเนินการได้ไม่ดีซึ่งแตกต่างจากความคิดเห็นของประชาชนทั้งทั้งเอเชียสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนชาวไทยไม่รับรู้ถึงการดำเนินงานของหน่วยงานในการต่อต้านการทุจริตและไม่เชื่อมั่นในการดำเนินงานของหน่วยงานด้านการต่อต้านการทุจริต

ด้านการข่มขู่ทางเพศ (Sextortion) ซึ่งเป็นประเด็นใหม่ของการจัดทำ GCB ของภูมิภาคเอเชีย ที่ได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประชาชนที่เคยถูกล่วงละเมิดทางเพศเพื่อแลกเปลี่ยนกับการเข้าถึง

บริการภาครัฐหรือรู้จักใครบางคนที่เคยถูกล่วงละเมิดทางเพศ โดยการข่มขู่ทางเพศเป็นรูปแบบหนึ่งของการทุจริต ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจให้คำมั่นว่าตนจะให้ผลประโยชน์ในทางภาครัฐ (เช่น การได้รับบริการที่รวดเร็ว การอนุมัติเอกสาร การรับเข้าทำงาน การให้ตำแหน่งที่สูงขึ้น การได้รับเกรดที่ดี หรือการยกเว้นการจ่ายค่าปรับหรือการถูกจำคุก) เพื่อแลกเปลี่ยนกับการล่วงละเมิดทางเพศ เช่น การสัมผัสตัวที่ไม่เหมาะสม หรือให้เปิดเผยสัดส่วนของร่างกาย หรือการข่มขู่โดยโพสต์ภาพถ่ายร่างกายที่ไม่เหมาะสม

สำหรับประเทศไทยมีอัตราการถูกคุกคามทางเพศที่ร้อยละ 15 เป็นอัตราการคุกคามทางเพศที่สูงที่สุดสามอันดับแรกของประเทศ ที่ทำการสำรวจ และสูงกว่าอัตราเฉลี่ยของภูมิภาคเอเชียซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 8

การขาดความซื่อสัตย์ทางการเมือง โดยเฉพาะในช่วงการเลือกตั้ง ซึ่งบ่อยครั้งผู้นำทางการเมืองมักกระทำการโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของตนเองโดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชน โดยการทุจริตทางการเมืองคือการทุจริตการเลือกตั้ง รวมถึงการระดมทุนให้กับพรรคการเมืองโดยไม่มีการชี้แจง การซื้อเสียง หรือการเผยแพร่ข่าวปลอมระหว่างการรณรงค์หาเสียง จากการสำรวจทั้ง 17 ประเทศพบว่า ประเทศไทยมีการซื้อเสียงสูงที่สุดในภูมิภาคเอเชียที่ร้อยละ 28 ขณะที่อัตราเฉลี่ยของภูมิภาคเอเชียอยู่ที่ร้อยละ 14

ข้อมูลดังกล่าวทำให้ประเมินได้ว่า ในสายตาและประสบการณ์ของคนไทย “สถานการณ์การทุจริตยังคงเลวร้ายอยู่” และ “ประชาชน

ชาวไทยไม่มีความเชื่อมั่นในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่รัฐว่าจะไม่เกี่ยวข้องกับการทุจริต” รวมถึง “ไม่เชื่อมั่นว่าหน่วยงานจะสามารถดำเนินการต่อต้านการทุจริตได้ดี” ทำให้ประชาชนต้องต่อสู้กับการทุจริตด้วยตนเองซึ่งเป็นหนทางที่ทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าจะประสบผลสำเร็จในการต่อต้านการทุจริตได้

ภาพที่ 6 สรุปสถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยจาก Global Corruption Barometer : GCB

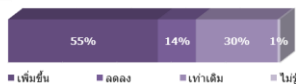
Thailand

การติดสินบนและการใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว

	การติดสินบน	การใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว
เฉลี่ยรวม	24%	27%
โรงเรียนรัฐ	21%	23%
สถานพยาบาลของรัฐ	10%	15%
การขออนุญาตใบอนุญาต	16%	20%
สาธารณสุขโรค	25%	32%
ตำรวจ	47%	37%
ศาล*	-	-

*ข้าราชการติดต่อกับศาลจะไม่ได้รับอนุญาต

ระดับการทุจริตเปลี่ยนแปลงหรือไม่ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา?

ร้อยละ 88 คิดว่าการทุจริตในภาครัฐเป็นปัญหาสำคัญ

ร้อยละ 24 มีการจ่ายสินบน เมื่อต้องเข้ารับบริการภาครัฐในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา

ร้อยละ 27 มีการใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว เมื่อต้องเข้ารับบริการภาครัฐในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา

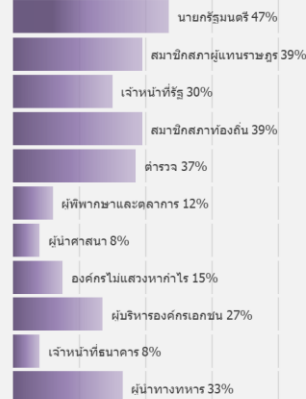
ร้อยละ 28 ได้รับการเสนอให้รับเงินเพื่อแลกเปลี่ยนกับการลงคะแนนเสียง

ร้อยละ 15 เคยถูกข่มขู่ทางเพศหรือเคยรู้จักใครบางคนที่เคยถูกข่มขู่ทางเพศ

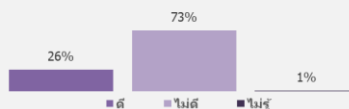

การทุจริตจำแนกตามหน่วยงาน*

*ร้อยละของประชาชนที่คิดว่าบุคคลที่อยู่ในหน่วยงานเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกับการทุจริต

รัฐบาลทำหน้าที่ในการปราบปรามการทุจริตได้ดีหรือไม่?

5.4 สถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยจากข้อมูลการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต

การทุจริตในประเทศไทยยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญและมีความซับซ้อน แม้ว่าจะมีความพยายามในการแก้ไขและป้องกันการทุจริตจากทั้งหน่วยงานภาครัฐและองค์กรอิสระ แต่การทุจริตยังคงเกิดขึ้นในหลายระดับของสังคมและหน่วยงานรัฐ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งปัจจัยที่ทำให้การทุจริตยังคงแพร่หลายในประเทศไทย คือ โครงสร้างทางการเมืองและระบบราชการที่ยังขาดความโปร่งใสในการทำงานของหน่วยงานรัฐ การกระจายอำนาจที่ไม่สมดุล และการมีอิทธิพลของกลุ่มผู้มีอำนาจสามารถนำไปสู่การทุจริตได้ง่าย ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายที่อ่อนแอถึงแม้ว่าจะมีกฎหมายและมาตรการต่อต้านการทุจริต แต่การบังคับใช้กฎหมายยังขาดประสิทธิภาพ ทำให้ผู้กระทำความผิดหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษได้ และการขาดวัฒนธรรมความรับผิดชอบเนื่องจากในบางกรณี การทุจริตถูกมองว่าเป็นเรื่องปกติ ซึ่งทำให้ประชาชนบางกลุ่มไม่รู้สึกรู้ว่า การทุจริตเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไข โดยการศึกษาสถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยจากข้อมูลการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต คณะที่ปรึกษามีการศึกษาข้อมูลสถิติการรับเรื่องร้องเรียนในแต่ละหน่วยงาน ดังนี้

- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ศึกษาสถิติการรับเรื่องร้องเรียนในปีงบประมาณ 2562 – 2566

- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) ศึกษาสถิติการรับเรื่องร้องเรียนประจำปี 2563 – 2567

- กองบังคับการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (บก.ปปป.) ศึกษาสถิติการรับเรื่องร้องเรียนในปีงบประมาณ 2563 – 2567

รายละเอียดดังนี้

5.4.1 สถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยจากข้อมูลการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.)

สถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ในปี พ.ศ. 2562 – 2566 มีจำนวน 32,410 เรื่อง ซึ่งในแต่ละปีงบประมาณสถิติการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหาที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยมีรายละเอียดดังนี้

- พ.ศ. 2562 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตจำนวน 6,773 เรื่อง

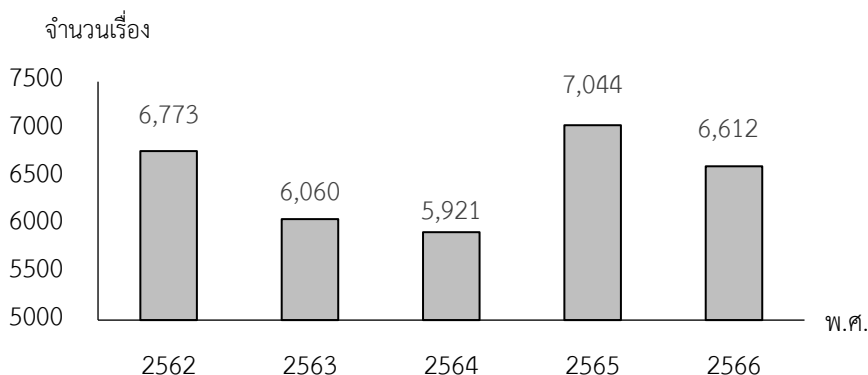
- พ.ศ. 2563 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต จำนวน 6,060 เรื่อง

- พ.ศ. 2564 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต จำนวน 5,921 เรื่อง
- พ.ศ. 2565 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต จำนวน 7,044 เรื่อง
- พ.ศ. 2566 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต จำนวน 6,612 เรื่อง

รายละเอียดดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 สถิติการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหาของสำนักงาน ป.ป.ช.

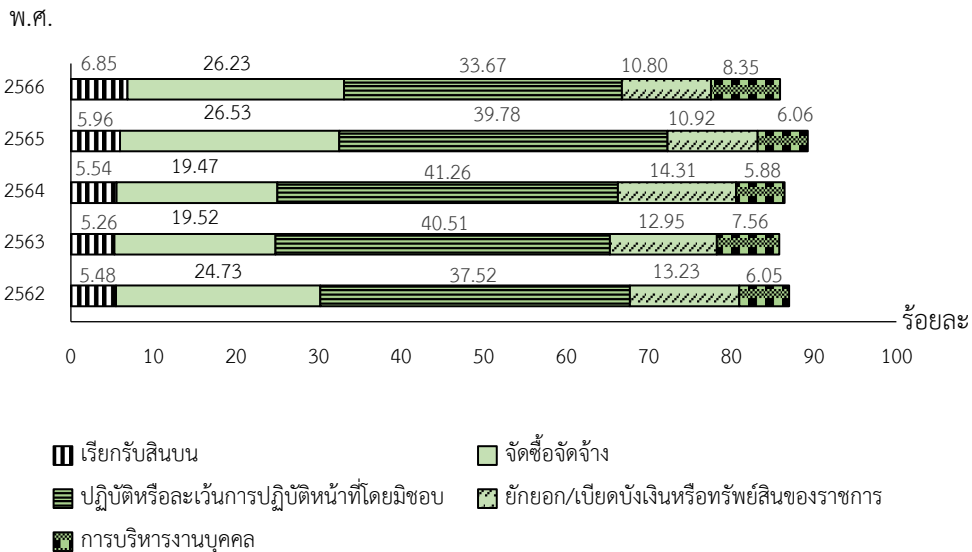
ปี พ.ศ. 2562 – 2566

ที่มา : สำนักวิจัยและบริการวิชาการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
สำนักงาน ป.ป.ช. สถานการณ์การทุจริตประเทศไทยประจำปี
งบประมาณ พ.ศ. 2563 ถึง 2567

โดยสถิติการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหาสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบจำนวน 12,467 เรื่อง การจัดซื้อจัดจ้างจำนวน 7,614 เรื่อง และการยกยอก/เบียดบังเงินหรือทรัพย์สินของราชการ จำนวน 4,011 เรื่อง ซึ่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 – 2566 สำนักงาน ป.ป.ช. รับเรื่องไว้พิจารณา จำนวน 17,545 เรื่อง และมอบหมายให้หน่วยงานต้นสังกัดรับผิดชอบในการดำเนินการ จำนวน 14,865 เรื่อง รายละเอียดดังภาพที่ 8

ภาพที่ 8 สถิติการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหาสูงสุด 5 ลำดับแรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 – 2566

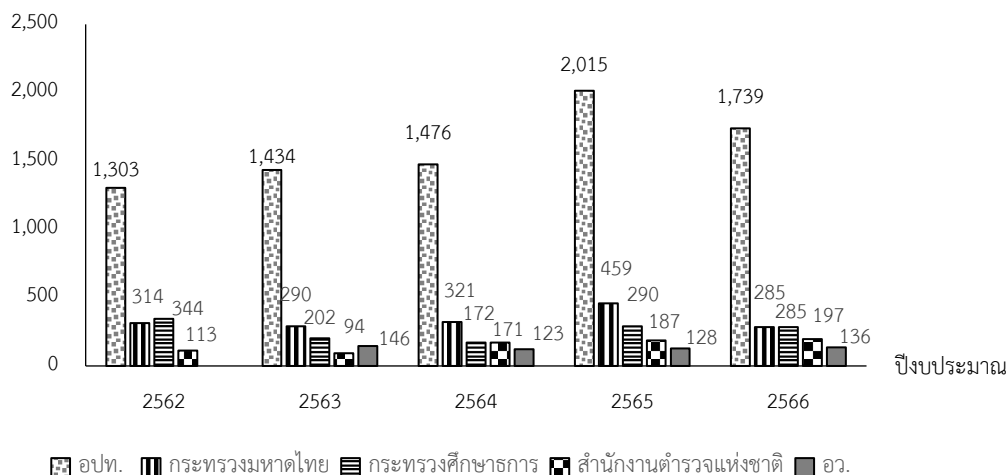

ที่มา : สำนักวิจัยและบริการวิชาการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
สำนักงาน ป.ป.ช. (2563 - 2567)

ทั้งนี้หน่วยงานที่มีสถิติการร้องเรียนมากที่สุด 5 อันดับ ในปี พ.ศ. 2562 – 2566 คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จำนวน 7,967 เรื่อง กระทรวงมหาดไทย จำนวน 1,726 เรื่อง กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 1,293 เรื่อง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 762 เรื่อง และกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) จำนวน 533 เรื่อง รายละเอียดดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9 สถิติการร้องเรียนมากที่สุด 5 อันดับ ของสำนักงาน ป.ป.ช. ในปี พ.ศ. 2562 – 2566

จำนวนเรื่องร้องเรียน

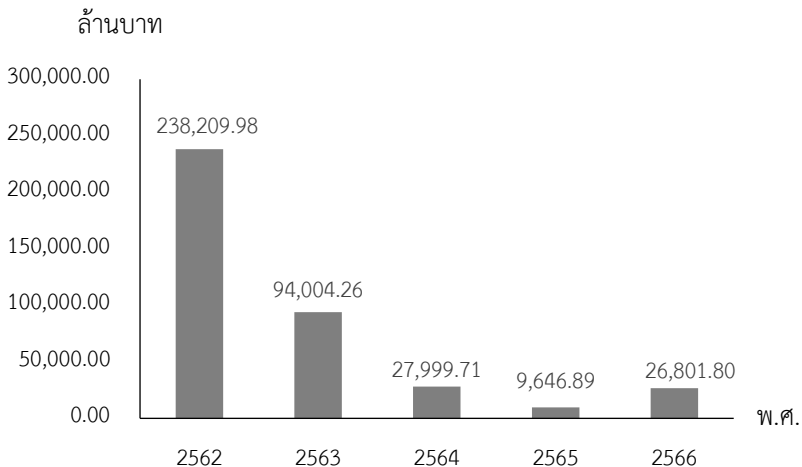
ที่มา : ระบบบริหารจัดการเรื่องร้องเรียนและคดี (CCMS)

หมายเหตุ : * ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ไม่มีเรื่องถูกกล่าวหา เนื่องจากเริ่มก่อตั้งเมื่อเดือนพฤษภาคม 2562

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากข้อมูลเรื่องร้องเรียนในปี พ.ศ. 2562 – 2566 พบว่า มีมูลค่าความเสียหายจำนวน 396,662.64 ล้านบาท โดยจำแนกเป็นรายปีได้ ดังนี้

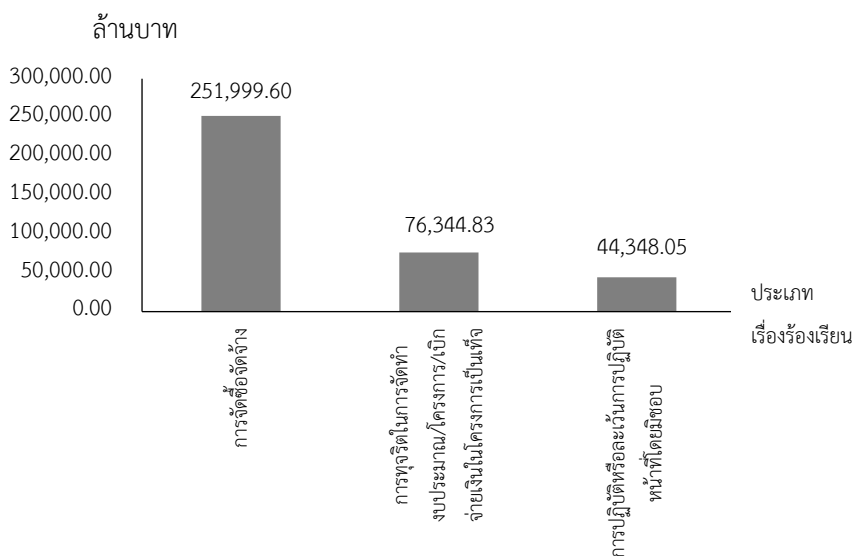
- พ.ศ. 2562 มีมูลค่าความเสียหายจำนวน 238,209.98 ล้านบาท
- พ.ศ. 2563 มีมูลค่าความเสียหายจำนวน 94,004.26 ล้านบาท
- พ.ศ. 2564 มีมูลค่าความเสียหายจำนวน 27,999.71 ล้านบาท
- พ.ศ. 2565 มีมูลค่าความเสียหายจำนวน 9,646.89 ล้านบาท
- พ.ศ. 2566 มีมูลค่าความเสียหายจำนวน 26,801.80 ล้านบาท

ภาพที่ 10 มูลค่าความเสียหายของการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหาในปี พ.ศ. 2562 – 2566

โดยมูลค่าความเสียหายของสถิติการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหา มากที่สุด 3 ลำดับ คือ การจัดซื้อจัดจ้างจำนวน 251,999.60 ล้านบาท การทุจริตในการจัดทำงบประมาณ/โครงการ/เบิกจ่ายเงินในโครงการ เป็นเท็จจำนวน 76,344.83 ล้านบาท และการปฏิบัติหรือละเว้น การปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบจำนวน 44,348.05 ล้านบาท ซึ่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 – 2566 สำนักงาน ป.ป.ช. รับเรื่องไว้พิจารณา มีมูลค่า ความเสียหาย จำนวน 389,338.23 ล้านบาท และมอบหมายให้ หน่วยงานต้นสังกัดรับผิดชอบในการดำเนินการมีมูลค่าความเสียหาย 7,324.41 ล้านบาท รายละเอียดดังภาพที่ 11

ภาพที่ 11 มูลค่าความเสียหายมากที่สุด 3 ลำดับ ปี พ.ศ. 2562 – 2566

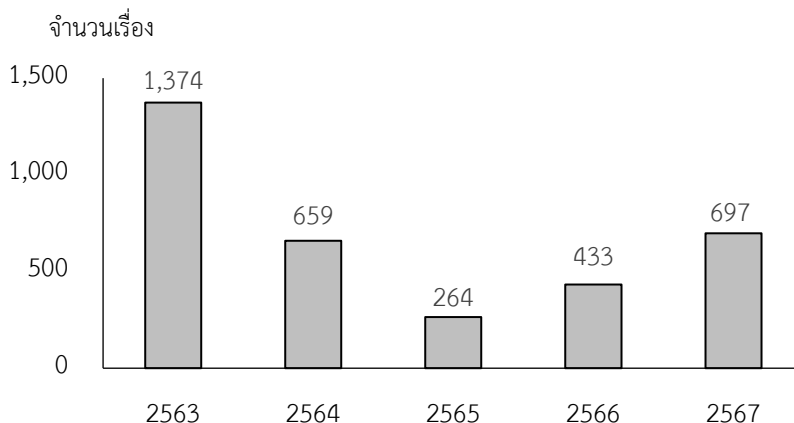
5.4.2 สถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยจากข้อมูลการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.)

สถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) ในปี พ.ศ. 2563 – 2567 มีจำนวน 3,427 เรื่อง ซึ่งในแต่ละปีงบประมาณสถิติการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหาที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยมีรายละเอียดดังนี้

- พ.ศ. 2563 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต จำนวน 1,374 เรื่อง
- พ.ศ. 2564 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต จำนวน 659 เรื่อง
- พ.ศ. 2565 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต จำนวน 264 เรื่อง
- พ.ศ. 2566 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต จำนวน 433 เรื่อง
- พ.ศ. 2567 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต จำนวน 697 เรื่อง

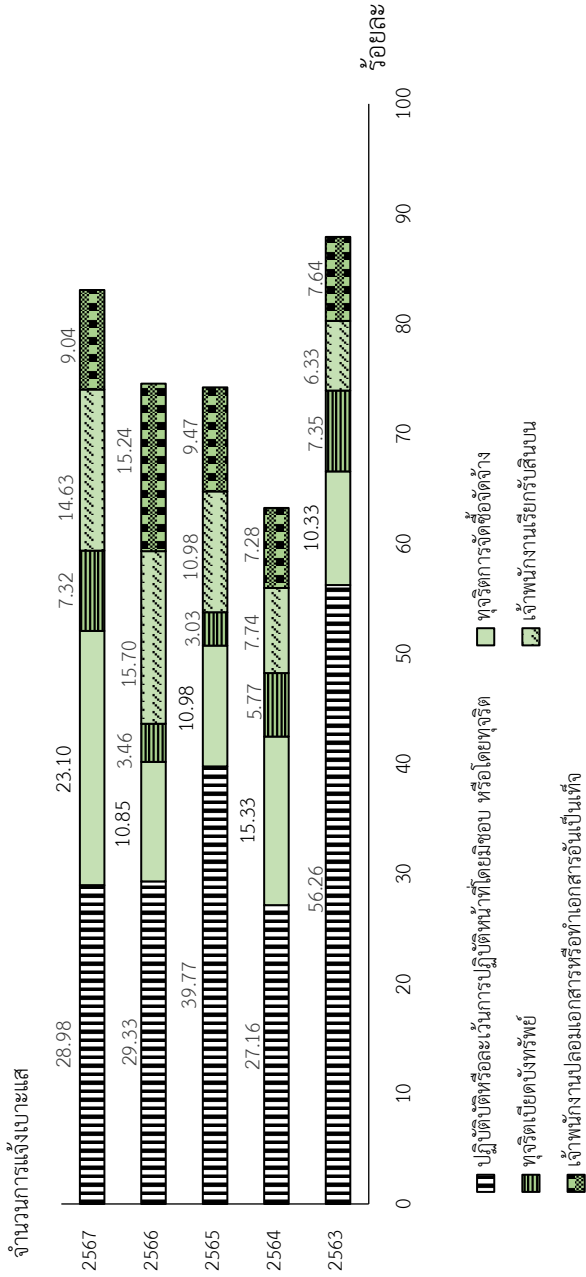
ภาพที่ 12 สถิติการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหาของสำนักงาน ป.ป.ท.

ปี พ.ศ. 2563 – 2567

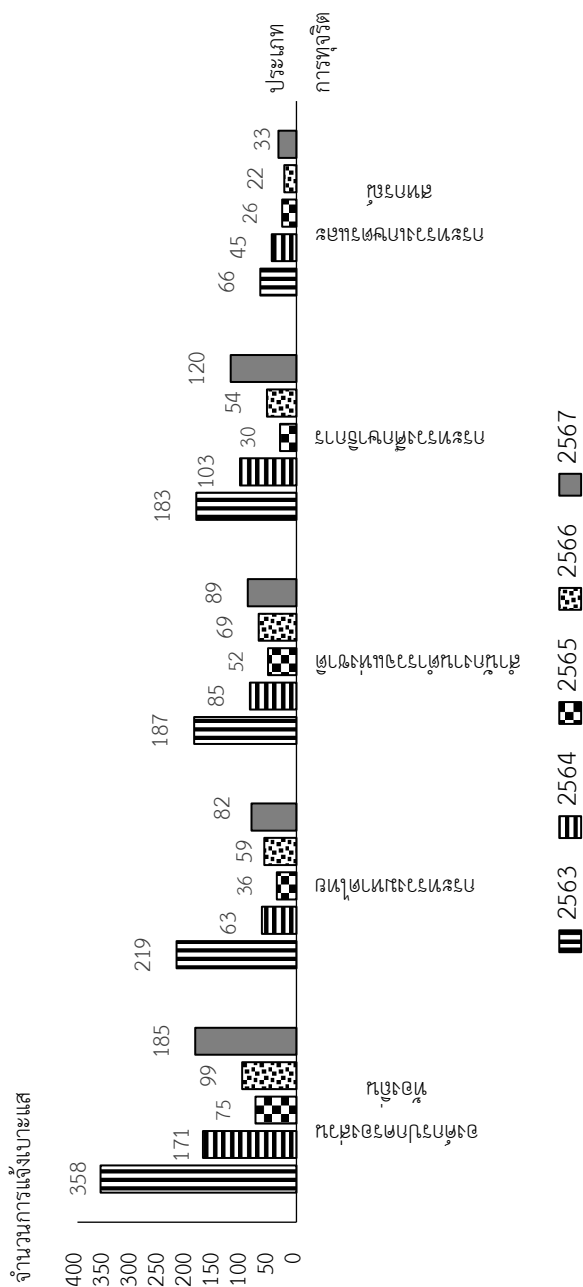
สถิติการแจ้งเบาะแสสูงสุด 5 ลำดับแรก คือ ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริต ทุจริตการจัดซื้อจัดจ้างทุจริตเบียดบังทรัพย์สิน เจ้าหน้าที่งานเรียกรับสินบน และเจ้าหน้าที่พลอมเอกสารหรือทำเอกสารอันเป็นเท็จ โดยหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนมากที่สุด 5 อันดับในช่วงปี พ.ศ. 2563 – 2567 คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รายละเอียดดังภาพที่ 13 และภาพที่ 14

ภาพที่ 13 ร้อยละสถิติการรับเรื่องร้องเรียนของสำนักงาน ป.ท. สูงสุด 5 ลำดับในช่วงปี พ.ศ. 2563 – 2567

ที่มา : สำนักงาน ป.ท. (2567).ฐานข้อมูลทำรายงานสถานการณ์คดี

ภาพที่ 14 หน่วยงานที่ถูกร้องเรียนมากที่สุดในช่วงปี พ.ศ. 2563 – 2567

ที่มา : สำนักงานป.ป.ท. (2567). ข้อมูลการทำรายงานสถานการณ์คดี

5.4.3 สถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยจากข้อมูลการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตของกองบังคับการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (บก.ปปป.)

สถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตของกองบังคับการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (บก.ปปป.) ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 – 2567 ที่ บก.ปปป. ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีจำนวนทั้งสิ้น 1,138 เรื่อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

- พ.ศ. 2563 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตจำนวน 138 เรื่อง

- พ.ศ. 2564 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตจำนวน 119 เรื่อง

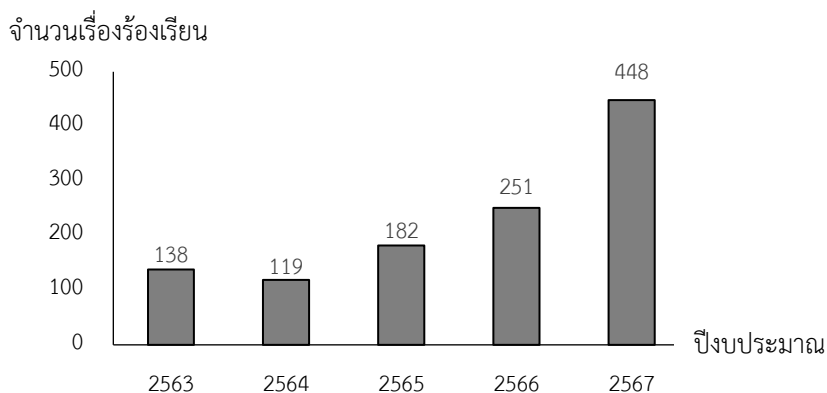
- พ.ศ. 2565 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตจำนวน 182 เรื่อง

- พ.ศ. 2566 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตจำนวน 251 เรื่อง

- พ.ศ. 2567 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตจำนวน 448 เรื่อง

รายละเอียดดังภาพที่ 15

ภาพที่ 15 จำนวนเรื่องร้องเรียนที่ บก.ปปป. ตรวจสอบ

ที่มา : สำนักวิจัยและบริการวิชาการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
สำนักงาน ป.ป.ช. (2563 - 2567)

จากสถิติการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหาและมูลค่าความเสียหายที่ปรากฏข้อมูลจากทั้ง 3 หน่วยงานที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า หน่วยงานภาครัฐในประเทศไทยยังมีการทุจริตที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ

การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบในประเทศไทย เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนและส่งผลกระทบในหลายด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และเกิดขึ้นในหลายระดับของระบบราชการและองค์กรภาครัฐ เช่น การรับสินบน การใช้ตำแหน่งหน้าที่ในทางที่ผิด หรือการละเลยในการบังคับใช้กฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ โดยประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการทุจริตในเรื่องการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเป็นการใช้ตำแหน่งหน้าที่ในทางที่ผิด

โดยเจ้าหน้าที่หรือข้าราชการบางคนอาจใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวหรือกลุ่มพวกพ้อง เช่น การอำนวยความสะดวกให้กับบริษัทเอกชนที่เกี่ยวข้อง หรือการรับสินบนในการให้สัมปทาน หรือการอนุมัติโครงการต่าง ๆ ตลอดจนการละเลยในการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากในบางครั้งเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบอาจเลือกที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบที่มีอยู่ เพื่อหลีกเลี่ยงการขัดผลประโยชน์ของตนเองหรือกลุ่มผลประโยชน์ ตัวอย่างเช่น การไม่ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในบางกรณี หรือการไม่ตรวจสอบโครงการที่มีความเสี่ยงต่อการทุจริต และปัญหาการทุจริตในเรื่องการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบมักเกิดขึ้นจากการขาดการกำกับดูแลที่เข้มงวดจากองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบ เจ้าหน้าที่ที่ไม่มีความกล้าที่จะรายงานการทุจริตหรืออาจมีส่วนร่วมในการทุจริตเอง รวมถึงกระบวนการในการตัดสินใจและการดำเนินงานของภาครัฐที่ขาดความโปร่งใสมักจะเพิ่มความเสี่ยงในการทุจริต ประชาชนหรือสื่อมวลชนอาจเข้าถึงข้อมูลได้ยาก ทำให้การตรวจสอบและการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตทำได้ยากขึ้น

ปัญหาการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งปัจจุบันเป็นปัญหาที่ได้รับความสนใจอย่างมากในสังคมไทย เนื่องจากเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการใช้งบประมาณของภาครัฐ ซึ่งถ้าไม่มีความโปร่งใสและประสิทธิภาพ อาจนำไปสู่การทุจริตและการสูญเสียงบประมาณของชาติ โดยประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างในประเทศไทย

คือ การทุจริตและการเรียกรับสินบนที่อาจเกิดขึ้นในหลายรูปแบบ เช่น การเรียกรับสินบนเพื่อแลกกับการให้บริษัทใดบริษัทหนึ่งได้สัญญา การจ่ายเงินใต้โต๊ะเพื่อหลีกเลี่ยงข้อกำหนดหรือการควบคุมคุณภาพ เป็นต้น การล่อลวงสเปกเป็นปัญหาที่พบเจอได้บ่อยในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง คือการกำหนดคุณสมบัติของสินค้าและบริการในลักษณะที่จำกัดผู้เข้าร่วมประมูลให้เหลือเพียงผู้เสนอราคาที่เป็นกลุ่มเดียวกัน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งจะลดการแข่งขันและทำให้การเสนอราคาขาดความเป็นธรรม นอกจากนี้ยังมีปัญหามาจากการจัดทำสัญญาไม่เป็นธรรม เนื่องจากบางครั้งสัญญาที่ทำขึ้นระหว่างภาครัฐและผู้ดำเนินการอาจมีความไม่เป็นธรรม ซึ่งเป็นผลมาจากการขาดการตรวจสอบหรือความเชี่ยวชาญของเจ้าหน้าที่ในการเจรจา สัญญา ทำให้ภาครัฐเสียเปรียบและอาจต้องจ่ายเงินเกินความจำเป็น รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายและระเบียบที่ไม่เข้มงวด ถึงแม้ว่าจะมีกฎหมายและระเบียบที่กำหนดขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้างอย่างชัดเจน แต่การบังคับใช้กฎหมายมักไม่เข้มงวดพอ เจ้าหน้าที่บางคนอาจละเลยหน้าที่หรือรับสินบนเพื่อให้เกิดการทุจริตและความล่าช้าและการบริหารจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในประเทศไทยมักประสบปัญหาความล่าช้าที่เกิดจากการวางแผนที่ไม่รอบคอบ หรือขั้นตอนการอนุมัติที่ซับซ้อนเกินไป ทำให้โครงการต่าง ๆ ล่าช้าและเกิดต้นทุนที่เพิ่มขึ้น

การยกยอก/เบียดบังเงินหรือทรัพย์สินของราชการ

เป็นปัญหาที่มีมาอย่างยาวนานและส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการภาครัฐ ประเทศสูญเสียทรัพยากร และการบั่นทอนความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบราชการและกฎหมาย โดยประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการยกยอกหรือเบียดบังเงินหรือทรัพย์สินของราชการ คือ การยกยอกเงินงบประมาณของรัฐที่เกิดขึ้นในหลายรูปแบบ เช่น การปลอมแปลงเอกสารการเบิกจ่าย การทำโครงการปลอม หรือการเบิกงบประมาณที่ไม่เป็นไปตามจริง โดยเจ้าหน้าที่รัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบในกระบวนการเบิกจ่ายเงินมักมีส่วนร่วมในการกระทำดังกล่าว การเบียดบังทรัพย์สินของรัฐโดยการนำทรัพย์สินของรัฐไปใช้ในทางส่วนตัวหรือเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว เช่น การใช้ยานพาหนะของราชการในกิจธุระส่วนตัว การนำทรัพย์สินของรัฐไปขายโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือการไม่รายงานทรัพย์สินที่ได้มาในนามของรัฐ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่รัฐบางคนอาจปลอมแปลงเอกสาร เช่น ใบเสร็จรับเงิน ใบกำกับสินค้า หรือเอกสารการขนส่ง เพื่อยกยอกเงินหรือทรัพย์สินของรัฐ ซึ่งทำให้ตรวจสอบการทุจริตได้ยากขึ้นเพราะเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมหรือจัดการทรัพย์สินของรัฐอาจใช้อำนาจนั้นเพื่อเบียดบังทรัพย์สิน เช่น การใช้ตำแหน่งหน้าที่ในการอนุมัติการโอนย้ายทรัพย์สินไปยังบัญชีหรือชื่อบุคคลอื่นโดยมิชอบ และการขาดระบบตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพหรือการละเลย

ในการตรวจสอบทรัพย์สินของรัฐเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่บางคนสามารถยกยอกทรัพย์สินได้โดยไม่ถูกตรวจพบ

การทุจริตในการจัดหางบประมาณ/โครงการ/เบิกจ่ายเงิน
ในโครงการเป็นเท็จ เป็นปัญหาที่พบได้บ่อยในระบบราชการของประเทศไทยในปัจจุบัน และส่งผลให้ประเทศสูญเสียงบประมาณและทรัพยากรที่ควรใช้ในการพัฒนาประเทศ รวมถึงส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อรัฐบาลและความยุติธรรมในสังคม ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการทุจริตในการจัดหางบประมาณ/โครงการ/เบิกจ่ายเงินในโครงการเป็นเท็จ คือการจัดหางบประมาณเท็จเป็นการทุจริตในขั้นตอนการจัดหางบประมาณที่มีการบิดเบือนหรือปลอมแปลงข้อมูลเพื่อเพิ่มงบประมาณของโครงการบางโครงการ หรือการจัดหางบประมาณที่เกินความจำเป็นเพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากส่วนต่างของงบประมาณ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่รัฐหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอาจสร้างโครงการที่ไม่มีอยู่จริงหรือโครงการที่ไม่มี ความจำเป็นขึ้นมา เพื่อเบิกงบประมาณออกไปใช้ในทางที่ผิด และมีลักษณะเป็นโครงการขนาดเล็กที่ไม่ถูกตรวจสอบอย่างละเอียด หรือเป็นโครงการที่มีการปลอมแปลงเอกสาร ในบางกรณี เจ้าหน้าที่อาจทำการเบิกจ่ายเงินโดยใช้เอกสารปลอมหรือการรายงานข้อมูลที่ไม่ตรงกับความจริง เช่น การปลอมแปลงใบเสร็จรับเงิน การเพิ่มจำนวนผู้รับบริการ หรือการเบิกค่าใช้จ่ายที่ไม่มีอยู่จริง หรือการบิดเบือนราคาของวัสดุหรือบริการที่ใช้ในโครงการเพื่อเพิ่มงบประมาณและสร้าง

ส่วนต่างที่สามารถนำไปแสวงหาผลประโยชน์ เช่น การจัดซื้อวัสดุในราคาที่สูงเกินจริงหรือการทำข้อตกลงกับผู้จัดหาวัสดุเพื่อแบ่งส่วนต่างจากราคาที่บิดเบือน และการใช้จ่ายเงินไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ เพราะเจ้าหน้าที่อาจนำเงินที่ได้รับการจัดสรรให้กับโครงการไปใช้ในกิจกรรมอื่น ๆ ที่ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือใช้เงินในทางส่วนตัว ทำให้โครงการไม่สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายได้

นอกจากปัญหาการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ปัญหาการจัดซื้อจัดจ้าง การยกยอก/เบียดบังเงินหรือทรัพย์สินของราชการ และการทุจริตในการจัดทำงานประมาณ/โครงการ/เบิกจ่ายเงิน ในโครงการเป็นเท็จที่กล่าวมาข้างต้น ประเทศไทยยังมีการทุจริตหลายรูปแบบและเกิดขึ้นในหลายระดับของระบบราชการและการบริหารงานภาครัฐ ซึ่งแต่ละประเด็นมีลักษณะเฉพาะและส่งผลกระทบที่แตกต่างกันไป ทั้งหมดนี้สะท้อนถึงความท้าทายในการสร้างระบบการบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็น “ปัญหาการเรียกรับสินบน” เป็นปัญหาทุจริตที่แพร่หลายในหลายหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่บางคนอาจเรียกรับสินบนเพื่อแลกกับการให้บริการที่ควรเป็นหน้าที่ เช่น การออกเอกสาร การอนุมัติโครงการ หรือการเร่งรัดกระบวนการทางราชการ ซึ่งเป็นการทำให้ประชาชนต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมและเกิดความไม่เป็นธรรมและความไม่โปร่งใสในการบริหารงาน การร่ำรวยผิดปกติ “การร่ำรวยผิดปกติของเจ้าหน้าที่รัฐ” เป็นอีกหนึ่งปัญหาที่ให้เห็นถึงการทุจริต คือ

เจ้าหน้าที่ที่มีทรัพย์สินมากเกินกว่าที่สามารถอธิบายได้จากรายได้ ตามกฎหมายมักถูกตั้งข้อสงสัยว่าอาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับการรับสินบน การยกยอทรัพย์สินของรัฐ หรือการใช้ตำแหน่งหน้าที่ในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว “ปัญหาการออกเอกสารสิทธิที่ดินอย่างมิชอบ” เป็นปัญหาที่พบได้บ่อย โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีมูลค่าสูงหรือมีความขัดแย้งเรื่องสิทธิการครอบครอง เจ้าหน้าที่รัฐบางรายอาจรับสินบนเพื่อออกเอกสารสิทธิที่ดินให้กับบุคคลที่ไม่ควรได้รับสิทธิ หรือออกเอกสารที่ดินในพื้นที่ป่าไม้หรือที่สาธารณะ “การบริหารงานบุคคล (การบรรจุ/แต่งตั้ง/เลื่อนตำแหน่ง/โยกย้าย/ลงโทษวินัย)” เป็นปัญหาที่เกิดจากเจ้าหน้าที่บางรายอาจใช้ตำแหน่งในการแต่งตั้งหรือเลื่อนตำแหน่งเจ้าหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัว หรือเรียกรับสินบนเพื่อแลกกับการบรรจุหรือโยกย้ายตำแหน่ง นอกจากนี้การลงโทษทางวินัยที่ไม่เป็นธรรมก็เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อเจ้าหน้าที่บางคนถูกปกป้องจากการลงโทษทางวินัยเนื่องจากมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้มีอำนาจ “การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม” เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากเจ้าหน้าที่รัฐใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนในการแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวหรือให้ประโยชน์แก่กลุ่มพวกพ้อง โดยที่ละเลยหรือขัดขวางประโยชน์สาธารณะ ทำให้การบริหารงานของรัฐขาดความเป็นธรรมและไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมโดยรวมได้ และ “การฝ่าฝืนจริยธรรม” โดยเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความประพฤติและการปฏิบัติหน้าที่

ที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานจริยธรรมที่ควรจะเป็น เช่น การแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวจากตำแหน่งหน้าที่ การใช้ตำแหน่งเพื่อข่มขู่หรือกดดันผู้อื่น หรือการละเลยหน้าที่ในการดูแลประโยชน์สาธารณะ เป็นต้น

5.5 มาตรการในการป้องกันการทุจริตของประเทศไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

5.5.1 หน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อป้องกันปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบ

ในปี พ.ศ. 2518 สมัยรัฐบาลนายสัญญา ธรรมศักดิ์ ได้จัดตั้ง “คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในวงราชการ (ป.ป.ป.)” ขึ้นภายใต้สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีขึ้น เพื่อทำหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการทุจริตในวงราชการ อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของ ป.ป.ป. ประสบปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่เนื่องจากการดำเนินงานของ ป.ป.ป. ประสบปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่เนื่องจากไม่เป็นอิสระจากการอยู่ภายใต้อำนาจของฝ่ายการเมือง และมีอำนาจเพียงการชี้มูลความผิดทางวินัยและทางอาญาแต่ไม่มีอำนาจดำเนินการสั่งฟ้อง ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ทำให้มีการยุบ ป.ป.ป. และบัญญัติให้มี “คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.)” ขึ้น กำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ได้สวนข้อเท็จจริง ทำความเห็นในกรณีที่มีการร้องขอให้ถอดถอนเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับสูงออกจากตำแหน่ง พร้อมกับให้มี “สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน

ป.ป.ช.)” เป็นหน่วยงานอิสระทำหน้าที่บริหารงานบุคคล งบประมาณ และการดำเนินการอื่น

นอกจากให้มีสำนักงาน ป.ป.ช. แล้วในปี พ.ศ. 2534 มีการก่อตั้ง “ส่วนปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ” ขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของ กองกำกับการ 6 กองปราบปราม ในสังกัดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ต่อมาในปี พ.ศ.2556 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “**กองบังคับการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ**” มีอำนาจหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการทั่วราชอาณาจักร

ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ปรับปรุงโครงสร้างและกลไกการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ การตรวจสอบการทุจริตเจ้าหน้าที่ของรัฐ และแก้ไขการจัดตั้ง คณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้มีความเป็นกลางและอิสระมากขึ้น อีกทั้งในปี 2551 ตามพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 ให้มี**สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.)** เป็นส่วนราชการในสังกัดกระทรวงยุติธรรม ดำเนินการตามนโยบายสำคัญและเร่งด่วนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของรัฐบาล เนื่องจากสำนักงาน ป.ป.ช. ซึ่งมีอำนาจในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐมีภารกิจที่อยูในความรับผิดชอบจำนวนมาก จึงสมควรที่จะมีส่วนราชการในฝ่ายบริหารรับผิดชอบดำเนินการด้าน

นโยบายรัฐบาลโดยตรง และเป็นศูนย์กลางประสานงานของรัฐที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ต่อมาในปี 2559 ได้โอนย้ายสำนักงาน ป.ป.ท. ให้เป็นหน่วยงานของรัฐซึ่งไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง ทบวงใด อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ และอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

และตามมติคณะรัฐมนตรีปี 2555 เห็นชอบให้จัดตั้ง **ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน** ตามกรอบยุทธศาสตร์แนวทางและแผนงานเชิงรุกของรัฐบาลในการต่อต้านการทุจริต เพื่อยกระดับการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทยให้อยู่ในระดับมาตรฐานสากล และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและความเชื่อมั่นศรัทธาในการบริหารราชการแผ่นดิน แต่จากสถานการณ์ทางการเมืองและการบริหารราชการแผ่นดินในช่วงเวลาต่อมาทำให้ไม่ปรากฏผลการดำเนินการของ ศปท. ที่เป็นรูปธรรมเพียงพอ

จนกระทั่งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยังคงบัญญัติหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการจัดให้มีมาตรการหรือแนวทางที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เกิดความรวดเร็ว สุจริต และเที่ยงธรรม อีกทั้งได้บัญญัติให้รัฐมีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน

และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างเข้มงวด

5.5.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทุจริต

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นหนึ่งในวิธีการที่จะช่วยแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันได้ เพราะรัฐธรรมนูญทำหน้าที่เป็นกฎหมายสูงสุดที่กำหนดกรอบแนวทางการบริหารประเทศ การใช้อำนาจรัฐ และการตรวจสอบอำนาจในลักษณะที่โปร่งใสและยุติธรรม โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่มีการกำหนดเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน ดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
มาตรา 77 กำหนดให้ “รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง จัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และพนักงานหรือลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริต และประพฤติมิชอบและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
มาตรา 87 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดินโดยการ “พัฒนาระบบงานภาครัฐ มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรม และจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงรูปแบบและวิธีการทำงานเพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐ

ใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
มาตรา 63 บัญญัติไว้ว่า “รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชน ถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมทั้งมีกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ต่อต้าน หรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ”

นอกจากรัฐธรรมนูญดังกล่าวแล้วยังมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต คือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ซึ่งมีสาระสำคัญ เกี่ยวกับ

- 1) การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง
- 2) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน
- 3) การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง

4) การกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ/เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ/เจ้าหน้าที่ ขององค์การระหว่างประเทศ ที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

ต่อมา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ยังกำหนดให้ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญต้องจัดทำ (ร่าง) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยปัจจุบันพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2561 ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2561 โดยสาระสำคัญของพระราชบัญญัตินี้ คือ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต คือ

1) คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่และอำนาจในการไต่สวนและให้ความเห็นกรณีมีการกล่าวผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายว่ผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และเจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบ

ทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าว และไต่สวนเพื่อดำเนินคดีในฐานความผิดอื่นที่พระราชบัญญัตินี้กำหนด

นอกจากนี้พระราชบัญญัติฯ ยังกำหนดให้มีการดำเนินคดีทุจริตต่อหน้าที่หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย การดำเนินคดีกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่ง รวมถึงการให้ความร่วมมือกับต่างประเทศ โดยการดำเนินการเพื่อให้ความร่วมมือระหว่างประเทศตามพันธกรณีและข้อตกลงระหว่างประเทศในการต่อต้านการทุจริต และดำเนินการตามคำร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศในคดีทุจริตในกรณี queผู้ประสานงานกลางตามกฎหมายว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาส่งให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการหรือพิจารณาให้ความช่วยเหลือกับต่างประเทศในคดีทุจริตซึ่งมิใช่คำร้องขอความช่วยเหลือตามกฎหมายว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา

5.5.3 แผนงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

แผนงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ มีดังนี้

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) มีแนวทางในการป้องกันการทุจริต คือ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุล และ

พัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยมีเป้าหมายสำคัญที่เน้นการปรับเปลี่ยนภาครัฐ ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชน และประโยชน์ส่วนรวม” ให้ภาครัฐทำงานที่มุ่งหวังผลสัมฤทธิ์ และผลประโยชน์ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการของประชาชน มีความโปร่งใส ปลอดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ

นำไปสู่การจัดทำแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) มีเป้าหมายหลักเพื่อให้ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ผ่านการพัฒนาคนและการพัฒนาระบบที่กำหนดตัวชี้วัดดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยมีอันดับไม่เกิน 20 และไม่น้อยกว่า 73 คะแนนในปี พ.ศ. 2580 ซึ่งได้สร้างแนวทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริตไว้ 2 แนวทาง คือ 1) การสร้างวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต และการลดคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ และ 2) การปราบปรามการทุจริต ที่มุ่งเน้นการดำเนินคดีทุจริตให้มีความรวดเร็ว เป็นธรรม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ และการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกระบวนการและกลไกที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามการทุจริต

นอกจากนี้ ยังมีการดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยได้ดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 – 2564 ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (พ.ศ. 2551 – 2555) ได้นำนโยบายการบริหารจัดการที่ตีมามุ่งเน้น เสริมสร้างสังคมไทยมีวินัย และยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม ทุกภาคส่วน ร่วมกันป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยส่งเสริมปลูกจิตสำนึก ให้สังคมไทยมีวินัย และยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่กับการพัฒนา เครือข่ายป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างบูรณาการโดยให้ ประชาชนมีบทบาทสำคัญในกระบวนการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม โปร่งใส เสมอภาคและเป็นธรรม สร้างระบบและกลไกที่มีอิสระอย่าง แท้จริงในการตรวจสอบ ควบคุม กระจาย ถ่วงดุลอำนาจ ควบคู่กับการพัฒนา กฎหมาย กฎ ระเบียบ ตลอดจนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ระบบข้อมูล สารสนเทศ รวมทั้งพัฒนาและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตอย่างมีจรรยาบรรณและต่อเนื่อง

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2556 - 2560) มุ่งเน้น “สังคมไทยมีวินัย โปร่งใส ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม และร่วมป้องกันและปราบปรามการทุจริต เป็นที่ยอมรับในระดับสากล” โดยเน้นการปรับเปลี่ยนฐานความคิดเพื่อ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมของประเทศให้แก่ทุกภาคส่วน บูรณาการ การทำงานระหว่างเครือข่ายกับทุกภาคส่วน และปรับปรุงกฎหมายเพื่อ ลดอุปสรรคในการบูรณาการและการดำเนินงานป้องกันและปราบปราม การทุจริตทั้งภายในและระหว่างประเทศ พัฒนานวัตกรรมที่เป็น ประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และสนับสนุนให้

ภาคีทุกภาคส่วนสร้างองค์ความรู้ (Knowledge Body) เพื่อให้รู้เท่าทัน และร่วมกันป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ต่อมาได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) ขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีจุดมุ่งหมายในการสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต ยกกระตือรือร้นในการบริหารจัดการทุกภาคส่วนแบบบูรณาการ และปฏิรูปกระบวนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตทั้งระบบให้มีมาตรฐานสากล มีวัตถุประสงค์ในการสร้างสังคมที่มีพฤติกรรมร่วมต้านการทุจริต เกิดวัฒนธรรมการเมืองที่มุ่งต้านการทุจริตในทุกภาคส่วน การทุจริตถูกยับยั้งอย่างเท่าทัน การปราบปรามการทุจริตและการบังคับใช้กฎหมายมีความรวดเร็วและเป็นธรรม และดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของประเทศไทยมีค่าคะแนนในระดับที่สูงขึ้น

นอกจากแผนดังกล่าวข้างต้นยังมีแผนงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทุจริต คือ **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของประเทศไทย** เป็นแผนที่กำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ รวมถึงการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีการพูดถึงการป้องกันและปราบปรามการทุจริตใน **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544)** คือการเริ่มให้ความสำคัญกับธรรมาภิบาลและการปราบปรามการทุจริต

มีการเน้นการปฏิรูประบบราชการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดโอกาสการทุจริต

ต่อมาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) กล่าวถึงการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ คือ ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่ดี

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) เป็นการพัฒนา “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” ภายใต้แนวปฏิบัติของ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ คือ ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) มุ่งเน้น “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” โดยยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ คือ ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคม มีการพัฒนาที่เน้นการเสริมสร้างความโปร่งใสในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

ต่อมาได้มีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) โดยมีแผนการบริหาร

จัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และการมีธรรมาภิบาลในสังคมไทย ที่มุ่งเน้นการปฏิรูปการบริหารภาครัฐให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจัง การลดสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการให้บริการของภาครัฐ รวมทั้งประสิทธิภาพการประกอบธุรกิจของประเทศ การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การปรับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตให้อยู่ในระดับที่ดีขึ้น และการลดจำนวนการดำเนินคดีกับผู้ได้กระทำความผิด

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13

(พ.ศ. 2566 - 2570) มีหมุดหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ คือ การขับเคลื่อนให้ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน ภาครัฐจำเป็นต้องเร่งพัฒนาและปรับตัวเพื่อลดช่องว่างของการปฏิบัติงานให้มีศักยภาพที่เหมาะสมในฐานะที่เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศบนหลักการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ คือ การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการภาครัฐ โดยนำหลักการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบราชการและการแสวงหาประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ที่มุ่งการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศ

5.5.4 นโยบายรัฐบาลที่สนับสนุนการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

นโยบายรัฐบาลที่สนับสนุนการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 – 2567 มีดังนี้

รัฐบาลสมัยนายชวน หลีกภัย (พ.ศ. 2540 - 2544)³⁰

รัฐบาลสมัยนายชวน หลีกภัย ได้กำหนดนโยบายโดยมีเป้าหมายหลักที่จะเร่งรัดแนวทางการปฏิรูปทางการเมือง ปฏิรูประบบราชการ การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พร้อมทั้งมุ่งส่งเสริมสิทธิเสรีภาพของประชาชน และสิทธิมนุษยชน และดำเนินการให้มีการบังคับใช้กฎหมายตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นพื้นฐานไปสู่การพัฒนาในระยะยาวโดยเร็วที่สุด สำหรับการต่อต้านการทุจริตได้ดำเนินการ (ร่าง) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ร่าง) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

³⁰ คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีนายชวน หลีกภัย. (2540, 2 ธันวาคม).

รัฐบาลสมัยพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร (พ.ศ. 2544 - 2549)

รัฐบาลสมัยพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้กำหนดนโยบาย โดยมีเป้าหมายในวาระที่ 1³¹ ที่มุ่งมั่นจะสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนชาวไทยทุกคน

วาระที่ 2³² การสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงก้าวหน้าในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง เพื่อประโยชน์สุขของประเทศไทยและประชาชนชาวไทยทุกคน สำหรับการต่อต้านการทุจริตได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมของกระทรวงและส่วนราชการในสังกัด มีการออกระเบียบมาตรฐานการควบคุมภายใน (Standard for Internal Control) เพื่อใช้เป็นมาตรฐานการตรวจสอบการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ ในขณะเดียวกันได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมแจ้งเบาะแสการทุจริต ผู้ที่ร่ำรวยผิดปกติ

³¹ คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร. (2544, 26 กุมภาพันธ์). https://www.soc.go.th/wp-content/uploads/2020/01/pol_54.pdf.

³² คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร. (2548, 23 มีนาคม). <https://www.thaigov.go.th/aboutus/history/policy/11>

รัฐบาลสมัยพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ (พ.ศ. 2549 - 2551)³³

รัฐบาลสมัยพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ได้กำหนดนโยบายอันที่จะดำรงพิทักษ์รักษาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ มีให้ผู้ใดล่วงละเมิดได้ และมุ่งประสงค์จะแก้ไขปัญหาวิกฤติของประเทศทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การต่างประเทศ และความมั่นคงของชาติ เพื่อนำไปสู่เสถียรภาพและประโยชน์สุขของประชาชนชาวไทยทั้งมวล สำหรับการต่อต้านการทุจริตได้ดำเนินการสร้างระบบธรรมาภิบาล การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ การตรวจสอบการทุจริตและประพฤติมิชอบ การจัดทำพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ การจัดทำแผนกลยุทธ์ในการสร้างจิตสำนึกการป้องกันเหตุการณ์และพฤติกรรม การส่งเสริมและพัฒนามาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรม แก่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ³⁴

³³ คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีสมัยพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์. (2549, 3 พฤศจิกายน). <https://www.thaigov.go.th/aboutus/history/policy/10>.

³⁴ รายงานผลการดำเนินงานของรัฐบาล พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ตุลาคม 2549 - ธันวาคม 2550. <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/viewer.php>.

รัฐบาลสมัณายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ (กันยายน – ธันวาคม พ.ศ. 2551)³⁵

รัฐบาลสมัณายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ มีนโยบายที่มุ่งมั่นจะสร้างความสามัคคี ประองตอง ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือกันในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของประเทศให้ก้าวหน้า เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนชาวไทยทุกคน สำหรับการนำนโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาการทุจริตไปปฏิบัติ นั้นอาจยังไม่ชัดเจนเนื่องจากมีระยะเวลาในปฏิบัติหน้าที่ในระยะสั้น

รัฐบาลสมัณายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (พ.ศ. 2551 - 2554)³⁶

รัฐบาลสมัณายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ มีนโยบายที่จะดำเนินการเพื่อนำสังคมไทยกลับคืนสู่ความสมัครสมาน สามัคคี เอื้ออาทร และคนไทยมีความสุขถ้วนหน้า พร้อมทั้งนำประเทศไทยให้ผ่านพ้นวิกฤตเศรษฐกิจครั้งสำคัญเพื่อให้สามารถพัฒนาต่อไปได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน สำหรับการต่อต้านการทุจริตได้ดำเนินการจัดทำตัวชี้วัดการประเมินความคุ้มค่าการปฏิบัติภารกิจของรัฐและใช้เป็นตัวชี้วัดประกอบการพิจารณาจัดสรรงบประมาณรายจ่าย การเร่งรัดตรวจสอบข้อเท็จจริงและดำเนินคดีในคดีสำคัญอย่างทันทั่วทั้งที่ และจัดระบบงาน

³⁵ คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีสมัณายสมชาย วงศ์สวัสดิ์. (2551, 7 ตุลาคม). <https://www.thaigov.go.th/aboutus/history/policy/8>.

³⁶ คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีสมัณายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ. (2551, 30 ธันวาคม). <https://www.thaigov.go.th/aboutus/history/policy/7>.

ราชการและงานของรัฐเพื่อให้การจัดทำและการให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้³⁷

รัฐบาลสมัยนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (พ.ศ. 2554 - 2557)³⁸

รัฐบาลสมัยนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร มีนโยบายที่มุ่งมั่นจะสร้างความสามัคคี ประองตองให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือกันในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของประเทศให้ก้าวหน้าเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนชาวไทยทุกคน สำหรับการต่อต้านการทุจริตได้ดำเนินการ จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตในทุกกระทรวง รวมทั้งเพิ่มช่องทางการรับเรื่องร้องเรียนและเรื่องทุจริตทางตู้รับเรื่องร้องเรียน 76 จังหวัด และพัฒนาระบบการบริหารงานบุคลากรภาครัฐ เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในหน่วยงานภาครัฐ³⁹

³⁷ สรุปผลการดำเนินการของคณะรัฐมนตรีตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ปีที่สอง (วันที่ 30 ธันวาคม 2552 ถึงวันที่ 30 ธันวาคม 2553). <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/viewer.php>.

³⁸ คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีสมัยนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร. (2554, 23 สิงหาคม). <https://www.thaigov.go.th/aboutus/history/policy/6>

³⁹ รายงานแสดงผลการดำเนินการของคณะรัฐมนตรีตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ รัฐบาล นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ปีที่หนึ่ง (วันที่ 23 สิงหาคม 2554 ถึงวันที่ 23 สิงหาคม 2555). <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/viewer.php>.

รัฐบาลสมัยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (พ.ศ. 2557 - 2566)⁴⁰⁴¹

รัฐบาลสมัยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา มีนโยบายการพัฒนาประเทศไทยให้ก้าวไปข้างหน้าด้วยความมั่นคง สังคมไทยมีความสงบสุข สันติภาพ และเอื้ออาทร คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและมีความพร้อมที่จะดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 เศรษฐกิจไทยมีความแข็งแกร่งและมีความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น ควบคู่ไปกับการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับการต่อต้านการทุจริตได้ดำเนินการที่ครอบคลุมทั้งการป้องกัน การปราบปราม และการปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์ รวมถึงการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในภาครัฐผ่านการปรับปรุงระบบการตรวจสอบภายใน การปรับปรุงกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง และการส่งเสริมความโปร่งใสในการทำงานของภาครัฐ อีกทั้งยังมีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ (ศอตช.) เพื่อประสานงานระหว่างหน่วยงานในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และมีการดำเนินคดีและลงโทษผู้ที่กระทำการทุจริตอย่างจริงจัง เพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานและความน่าเชื่อถือให้กับการบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เกี่ยวข้องกับ

⁴⁰ คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา. (2562).

https://www.soc.go.th/wp-content/uploads/ebook/history_62/mobile/#p=1.

⁴¹ รายงานผลการดำเนินงานของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา. (2565).

<https://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER39/DRAWER009/GENERAL/DATA0000/00000409.PDF>.

เจ้าหน้าที่รัฐระดับสูง พร้อมทั้งออกพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้าง และการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และส่งเสริมการใช้มาตรการ “3 ป. 1 ค.” (ปลูกจิตสำนึก ป้องกัน ปราบปราม และเครือข่าย)⁴²

รัฐบาลสมันนายเศรษฐา ทวีสิน (พ.ศ. 2566 - 14 สิงหาคม 2567)⁴³

รัฐบาลสมันนายเศรษฐา ทวีสิน มั่นนโยบาย ที่มุ่งมั่นจะสร้างความสามัคคี ประองตอง ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือกันในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของประเทศไทยให้ก้าวหน้าเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนชาวไทยทุกคน สำหรับการต่อต้านการทุจริตได้ดำเนินการพิจารณาแก้ไขกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทุจริต รวมถึงการเสริมสร้างอำนาจและบทบาทของหน่วยงานตรวจสอบ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานรัฐ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเปิดเผยข้อมูลภาครัฐให้เข้าถึงได้ง่าย และสร้างช่องทางการร้องเรียนและรายงานการทุจริตที่สะดวกขึ้น

⁴² **มาตรการ 3 ป. 1 ค.** (ปลูกจิตสำนึก ป้องกัน ปราบปราม และสร้างเครือข่าย)

เป็นมาตรการที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มุ่งเน้นการป้องกันการทุจริตให้เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ ผ่านกระบวนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงาน (Integrity and Transparency Assessment : ITA)

⁴³ **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีนายเศรษฐา ทวีสิน.** (2566, 11 กันยายน).

<https://web.parliament.go.th/assets/portals/7/fileups/350/files/pdf>

ปัญหาการทุจริตเป็นปัญหาที่สำคัญระดับชาติและเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมประเทศไทยมาเป็นระยะเวลายาวนาน และมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้นในทุกปี ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ดังนั้นรัฐบาลจึงได้พยายามแก้ไขปัญหาการทุจริตมาอย่างต่อเนื่องทุกยุคทุกสมัย และรัฐบาลได้ใช้งบประมาณจำนวนมากมหาศาลในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาดังกล่าว

มาตรการในการป้องกันการทุจริตของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
มาตรา 77 กำหนดให้ “รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง จัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้นำดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และพนักงานหรือลูกจ้างอื่น ของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และเสริมสร้างประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติหน้าที่”	มาตรา 87 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดินโดยการ “พัฒนาระบบงานภาครัฐ มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงรูปแบบ และวิธีการทำงานเพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ”	มาตรา 63 บัญญัติไว้ว่า “รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชน ถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันและจัดการทุจริต และประพฤติมิชอบ ดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการธรรมาภิบาลมีความต่อต้าน หรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
		ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)
		ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชน และประโยชน์ส่วนรวม
		แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
		การยกระดับค่าคะแนนดัชนีการรับรู้ การทุจริต (CPI) โดยประเทศไทยต้อง มีอันดับไม่เกิน 20 และไม่น้อยกว่า 73 คะแนนในปี พ.ศ. 2580 ด้วย การสร้างวัฒนธรรมและพฤติกรรม ที่อึดยสุจริต และการลดคดีทุจริต และประพฤติมิชอบ
๒๕๖๑-๒๕๖๒		
๒๕๖๑-๒๕๖๒	๒๕๖๑-๒๕๖๒ให้สู่	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

๒๕๖๖-๒๕๖๘ ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพและโปร่งใส การป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบปฏิบัติหน้าที่ โดยสร้างจิตสำนึกประชาชนมีส่วนร่วมตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบ	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 การสร้างความเป็นธรรมในสังคม มีการพัฒนาที่เน้นการเสริมสร้างความโปร่งใสในกระบวนการนโยบายสาธารณะ	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 การขับเคลื่อนให้ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน
๒๕๖๙-๒๕๗๕ ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 - การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน - การร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน		พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 - การได้ส่วนและให้ความเห็นกรณีมีการกล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริต

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 - การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง - การกระทำของเจ้าหน้าที่ที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 - การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน - การดำเนินคดีทุจริต - การให้ความร่วมมือระหว่างประเทศตามพันธกรณีและข้อตกลง	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 - การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต - การจัดตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกด้านการทุจริตแห่งชาติ (ศอตช.)
กฤษฎีกากระทรวงมหาดไทย ระเบียบกระทรวงมหาดไทย	กฤษฎีกากระทรวงมหาดไทย ระเบียบกระทรวงมหาดไทย	กฤษฎีกากระทรวงมหาดไทย ระเบียบกระทรวงมหาดไทย	กฤษฎีกากระทรวงมหาดไทย ระเบียบกระทรวงมหาดไทย

ศูนย์ให้แบบแปลนกรุงเทพฯ แบบแปลนที่แยกหมู่คณะและศาสนา	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 - ออกพระราชบัญญัติการจัดตั้งจังหวัด และการบริหารปกครอง พ.ศ. 2560 - การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบและรายงานการทุจริต
	รัฐบาลสมัยพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร (พ.ศ. 2544 - 2549)	รัฐบาลสมัยนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ (กันยายน - ธันวาคม พ.ศ. 2551)	รัฐบาลสมัยนายเศรษฐา ทวีสิน (พ.ศ. 2566 - 14 สิงหาคม 2567)
	วาระที่ 1 ปฏิรูปกระบวนการใช้งบประมาณแผ่นดินและระบบการจัดตั้งจังหวัดโดยรัฐ	การเสริมสร้างมาตรฐานด้านคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลให้แก่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ	การสร้างความโปร่งใสและการบริหารงานภาครัฐที่มีธรรมาภิบาลในภาครัฐ
	วาระที่ 2 ประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546		

๒๕๕๕ ๒๕๕๖ ๒๕๕๗ ๒๕๕๘ ๒๕๕๙	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
		รัฐบาลสมันายนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (พ.ศ. 2551 - 2554)	
		การพัฒนาคุณภาพ คุณธรรม และ จริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พร้อมกับการเพิ่มประสิทธิภาพระบบการทำงาน	
		รัฐบาลสมันนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (พ.ศ. 2554 - 2557)	
		การเสริมสร้างมาตรฐานด้าน คุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาล ให้แก่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ	

6. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดการทุจริตของประเทศไทย

6.1 ปัจจัยภายในประเทศ

ปัจจัยภายในประเทศที่ส่งผลต่อการเกิดการทุจริต ประกอบด้วย 3 ประการ ดังนี้

ประการแรกปัจจัยระบบทุนนิยมการเมือง คือ ระบบอุปถัมภ์ และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ที่มีพัฒนาการมาจากระบบศักดินา การให้ส่วย และของกำนัล แล้วเข้าสู่ระบบราชการและการแต่งตั้งพวกพ้อง ส่งต่อมายังความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับนักธุรกิจ และในปัจจุบันผ่านเครือข่ายธุรกิจการเมือง เนื่องจากการผูกขาดอำนาจ และการรวมศูนย์อำนาจ โดยกลุ่มทุนการเมือง ซึ่งมีวิธีการ 2 อย่าง ได้แก่ แง่มุมหนึ่งนักธุรกิจจะเชื่อมโยงผ่านโครงสร้างความสัมพันธ์กับ นักการเมืองที่ได้จากการถือหุ้นในธุรกิจที่สัมปทานได้ มีการควบคุมกิจการจากคนใกล้ชิดของนักการเมือง พร้อมกับสร้างเครือข่ายทางธุรกิจการเมือง อีกแง่หนึ่งนักการเมืองใช้อำนาจทางการเมือง ผลักดันนโยบายที่เอื้อประโยชน์ต่อนักธุรกิจที่มีความสัมพันธ์ด้วย โดยใช้การแทรกแซงการจัดซื้อจัดจ้าง และใช้ข้อมูลภายในเพื่อให้เอื้อประโยชน์ต่อธุรกิจ นอกจากนี้ยังใช้การผูกขาดอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจที่แสดงผ่านกลไกการสร้างอำนาจผูกขาดที่ใช้ทั้งการควบคุม นโยบายรัฐ พร้อมกับกีดกันคู่แข่งทางธุรกิจ และสร้างระบบอุปถัมภ์ไปพร้อม ๆ กัน อันส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ นั่นคือการเข้าไปบิดเบือนกลไกตลาดทำให้ราคาต้นทุนต่อหน่วยทางธุรกิจจากปกติเพิ่มสูงขึ้น เพื่อไปลดทอนการแข่งขันของคู่แข่ง

ประการที่สองปัจจัยในความอ่อนแอของกลไกตรวจสอบ

อันเป็นการแทรกแซงภายในองค์กรอิสระที่มีวิธีการที่แบบยลปรากฏในรูปแบบของการแต่งตั้งบุคลากร โดยการคัดเลือกคนใกล้ชิดทั้งกตตัน กระบวนการสรรหา และการให้ผลประโยชน์แอบแฝงจากนั้นก็เข้าควบคุมการทำงานด้วยการจำกัดงบประมาณ รวมถึงการแทรกแซงการสืบสวน ตลอดจนการชะลอคดีที่สำคัญ สาเหตุนี้ทำให้องค์กรอิสระเกิดความอ่อนแอที่จะใช้ระบบตรวจสอบถ่วงดุลได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

ประการที่สามปัจจัยการทุจริตเชิงนโยบาย โดยมีกระบวนการทุจริตที่สำคัญ 2 ประการ คือ การกำหนดนโยบายที่แทรกแซงการศึกษาผลกระทบ พร้อมกับเร่งรัดการอนุมัติโครงการ และวางกรอบกำหนดเงื่อนไขด้วยวิธีการพิเศษ อีกประการหนึ่งคือ การดำเนินนโยบายโดยเลือกผู้รับสัมปทานเฉพาะรายไว้แล้วพร้อมกับเปลี่ยนแปลงข้อกำหนด รวมถึงการยกเว้นกฎระเบียบ

6.2 ปัจจัยภายนอกประเทศ

ปัจจัยภายนอกประเทศที่ส่งผลต่อการเกิดการทุจริตประกอบด้วย 2 ปัจจัย คือ **ปัจจัยแรกปัจจัยการแข่งขันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ** คือ การใช้นโยบายรัฐและโครงการขนาดใหญ่แฝงผลประโยชน์ส่วนตัว เช่น การจัดเก็บภาษีและการควบคุมการค้า นโยบายเศรษฐกิจชาตินิยม ตลอดจนโครงการพัฒนาประเทศ รวมถึงการให้สัมปทานกับบริษัทข้ามชาติ โดยมีวิธี 2 วิธีที่นิยมปฏิบัติ คือ

การเร่งรัดโครงการขนาดใหญ่ผ่านการดำเนินโครงการที่ได้วางแผนโครงการเอาไว้ ด้วยการศึกษาความเป็นไปได้แบบเร่งด่วน จากนั้นไปลดขั้นตอนการอนุมัติ รวมถึงยกเว้นการประเมินผลกระทบ ขณะที่การจัดซื้อจัดจ้างก็จะใช้วิธีพิเศษโดยกำหนดคุณสมบัติเฉพาะ และแบ่งซื้อแบ่งจ้าง นอกจากนี้ ได้ใช้การติดสินบนในโครงการระหว่างประเทศที่มีรูปแบบสำคัญ คือ การจ่ายเงินพิเศษโดยจ่ายผ่านบริษัทที่ปรึกษาหรือใช้บัญชีต่างประเทศ หรือไม่ก็สร้างรายการค่าใช้จ่ายปลอมขึ้นมา ส่วนการให้ผลประโยชน์นั้นจะเป็นการให้หุ้นลับ จ้างญาติพี่น้องหรือให้สิทธิพิเศษทางธุรกิจขึ้นอยู่กับข้อแลกเปลี่ยนทางผลประโยชน์

ปัจจัยที่สองมาจากอาชญากรรมทางเศรษฐกิจข้ามชาติ ที่มีลักษณะของการฟอกเงินด้วยการใช้ช่องทางของสกุลเงินดิจิทัล พร้อมกับทำธุรกิจบังหน้า และมักเลือกลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ ขณะเดียวกันก็วางเครือข่ายการฟอกเงินด้วยการใช้ตัวแทนที่อำพรางสร้างจากธุรกรรมที่มีความซับซ้อนร่วมกับการใช้บริษัทต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังใช้การหลีกเลียงภาษี โดยใช้ช่องโหว่ทางกฎหมายที่อนุญาตให้จัดตั้งบริษัทในเขตปลอดภาษีได้ และยังสามารถกำหนดราคาโอน พร้อมกับตกแต่งบัญชีด้วยการสร้างหนี้เทียม ซึ่งมักจะปกปิดรายได้ที่แท้จริง โดยใช้บัญชีซ่อนเร้นพร้อมกับสร้างค่าใช้จ่ายปลอมขึ้นมา และแยกรายได้ออกเป็นส่วน ๆ

จากปัจจัยข้างต้น ส่งผลกระทบ 3 มิติที่สำคัญของประเทศไทย ได้แก่ มิติด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากการสูญเสียงบประมาณแผ่นดิน

ที่สำคัญยังทำให้เกิดความสูญเสียในโอกาสการพัฒนาประเทศ อันส่งผลเป็นลูกโซ่ต่อเนื่องในการลดลงของการลงทุนจากต่างประเทศ เพราะนักลงทุนขาดความเชื่อมั่น และยิ่งไปกว่านั้นยังส่งผลต่อต้นทุนการดำเนินธุรกิจที่เพิ่มสูงขึ้น

มิติด้านสังคม เกิดความเหลื่อมล้ำเพิ่มขึ้นเนื่องจากการกระจายทรัพยากรไม่เป็นธรรม เพราะมีการผูกขาดโอกาสทางเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันก็มีความเสื่อมถอยของค่านิยมและจริยธรรม คือการยอมรับการทุจริตว่าเป็นเรื่องปกติ จนกระทบต่อจิตสำนึกสาธารณะ

มิติด้านการเมืองการปกครอง เห็นได้ชัดว่าจะเกิดความอ่อนแอของระบบประชาธิปไตย เช่น การซื้อสิทธิขายเสียง และการแทรกแซงองค์กรอิสระ เป็นต้น อันส่งผลในระยะยาวกับภาพลักษณ์ของประเทศ คือ ผลสะท้อนจากอันดับดัชนีการรับรู้การทุจริตที่ตกต่ำ และการถูกกีดกันทางการค้า

7. แนวโน้มสถานการณ์การทุจริตของประเทศไทย

การทุจริตของประเทศไทยมีแนวโน้มสูงขึ้นในทุกภาคส่วน แม้ว่าประเทศไทยจะมีกรอบกฎหมายและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แต่ทุกหน่วยงานยังต้องเผชิญกับการติดสินบนหรือการทุจริตอย่างต่อเนื่องในอดีต การทุจริตส่งผลกระทบต่อเงินงบประมาณของประเทศอย่างมหาศาล โดยการทุจริตของประเทศไทยมีแนวโน้มสูงขึ้นในอนาคต ทั้งการทุจริต

ทางการเมือง การทุจริตในระบบตุลาการ การทุจริตของเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหาร การทุจริตเกี่ยวกับการบริการสาธารณะ การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

การทุจริตทางการเมือง การเมืองไทยมีความเสี่ยงต่อการทุจริตค่อนข้างสูง เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ออกโดยรัฐบาลทหารในขณะนั้นถูกออกแบบมาเพื่อให้พรรคการเมืองและข้าราชการการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งมีความอ่อนแอลง ในขณะที่เดียวกันก็เสริมสร้างสถาบันที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งที่มีความเข้มแข็งขึ้น โดยกฎหมายฉบับนี้เปิดโอกาสให้กลุ่มคนที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งสามารถใช้อำนาจขัดขวางไม่ให้พรรคการเมืองที่ชนะการเลือกตั้งจัดตั้งรัฐบาลหลังการเลือกตั้งได้ อีกทั้งการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2566 ยังอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ซึ่งสมาชิกชุดปัจจุบันได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐบาลทหาร ในปี พ.ศ. 2561 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีแนวโน้มในการบังคับใช้ต่อไป ซึ่งจากการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ถูกมองว่าจะส่งผลให้ระบบการเมืองของประเทศไทยอ่อนแอลงจากระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสมซึ่งจะทำให้ได้รัฐบาลผสมที่ไร้เสถียรภาพ และยังมี การเปิดโอกาสให้คนนอกเข้ามาเป็น “นายกฯ คนนอก” ได้ และยังเป็น การเปิดโอกาสให้เกิดการสืบทอดอำนาจเดิม การให้อำนาจกับ

ฝ่ายบริการ ซึ่งนำไปสู่การแทรกแซงการทำงานของฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายตุลาการ

สำหรับการมีส่วนร่วมด้านการเมืองของประชาชนในประเทศพบว่า ผู้หญิงยังคงไม่ได้รับโอกาสในการเข้ามาเป็นตัวแทนทางการเมืองอย่างเต็มที่ในการเมืองทุกระดับ แม้การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2566 จะได้มาซึ่งโอกาสที่เพิ่มมากขึ้น โดยสัดส่วนของสมาชิกรัฐสภาที่เป็นผู้หญิงมีมากที่สุดในระดับรัฐสภาชุดนี้ คิดเป็นเกือบหนึ่งในห้าของสภาผู้แทนราษฎร⁴⁴

การทุจริตในระบบตุลาการ การทุจริตในระบบตุลาการมีความเสี่ยงสูงที่จะเกิดการทุจริต โดยระบบตุลาการของประเทศไทยมีความเสี่ยงสูงที่จะขาดอำนาจในการดำเนินการ เนื่องจากการแทรกแซงของฝ่ายบริหาร⁴⁵ แม้ว่าความเป็นอิสระของตุลาการจะได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญ แต่ในความเป็นจริงแล้วศาลกลับถูกแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง ถูกทำให้เป็นส่วนหนึ่งของการเมืองและมักจะเข้าไปแทรกแซงกิจกรรมทางการเมือง อาทิ การที่ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการยุบพรรคการเมือง มีอำนาจในการโค่นล้มเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการเลือกตั้งจากเหตุการณ์ที่พรรคก้าวไกลถูกยุบพรรค และขัดขวางการออกกฎหมาย

⁴⁴ Freedom House. (2024) . Freedom in the World 2024 Thailand (หน้า 3-9).

⁴⁵ World Justice Project. (2023). Thailand Ranks 82nd out of 142 in Rule of Law Index. From https://worldjusticeproject.org/sites/default/files/documents/Thailand_1.pdf.

อีกทั้งในปี พ.ศ. 2564 ศาลได้สั่งให้กลุ่มผู้ประท้วงหยุดการเรียกร้องให้เกิดการปฏิรูป โดยกล่าวหาว่ากิจกรรมดังกล่าวเป็นการโจมตีผู้สนับสนุนฝ่ายรัฐบาล⁴⁶ รวมถึงระบบตุลาการถูกทำให้เป็นส่วนหนึ่งของการเมืองมากเกินไปและไม่มีการกำกับดูแลจากฝ่ายบริหาร อีกทั้งกระบวนการทางกฎหมายของประเทศไทยมีความล่าช้า และผู้ฟ้องคดีอาจถูกกระทำที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจคดีผ่านด้วยวิธีการอื่นไม่พึงประสงค์⁴⁷ ซึ่งเมื่อระบบตุลาการถูกทำให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบการเมือง ตุลาการขาดความเป็นอิสระในการดำเนินงานและกลายเป็นช่องทางที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสามารถกระทำการทุจริตได้โดยไม่ต้องเกรงกลัวต่อข้อกำหนดกฎหมาย

การทุจริตของเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหาร การทุจริตของเจ้าหน้าที่ตำรวจมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย ซึ่งก่อให้เกิดความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจของนักธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีรายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยตำรวจไทยซึ่งเป็นที่น่าเชื่อถือ ทั้งการทรมาน การกักขังโดยพลการ และการฆาตกรรมอย่างผิดกฎหมาย ซึ่งแม้ประชาชนจะมีการยื่นเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของตำรวจ แต่การร้องเรียนนั้นเกิดขึ้นไม่บ่อยนักส่งผลให้ไม่เกิดการลงโทษ อีกทั้งการสืบสวนสอบสวนการกระทำผิดของ

⁴⁶ Freedom House. (2024) . Freedom in the World 2024 Thailand (หน้า 15-17)

⁴⁷ Bertelsmann Stiftung, BTI (2024). Country Report — Thailand. Gütersloh : Bertelsmann Stiftung, 2024. (pp. 10-11)

เจ้าหน้าที่ตำรวจมักเป็นเพียงการสอบสวนอย่างผิวเผิน และบางครั้งผู้ร้องเรียนอาจถูกฟ้องกลับในข้อหาหมิ่นประมาท⁴⁸ ซึ่งระบบการร้องเรียนภายในของตำรวจไทยชี้ให้เห็นว่าส่วนใหญ่ไม่สามารถจัดการกับการร้องเรียนภายในหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากระบบตำรวจของไทยเป็นระบบอุปถัมภ์ และขาดความยุติธรรมในการสืบสวนสอบสวนการทุจริตภายในองค์กร⁴⁹ แม้ว่าประเทศไทยจะมีความพยายามในการแก้ไขปัญหาการทุจริตของข้าราชการตำรวจ แต่ปัญหาดังกล่าวยังคงเป็นปัญหาร้ายแรง โดยความพยายามในการแก้ไขปัญหาการทุจริตของข้าราชการตำรวจโดยทั่วไปมักเน้นไปที่การส่งเสริมพฤติกรรม “ซื้อสัตย์” ของเจ้าหน้าที่มากกว่าการแก้ไขปัญหาเชิงระบบ

การทุจริตจากการบริการสาธารณะ การบริการสาธารณะมีความเสี่ยงสูงที่จะเกิดการทุจริต โดยเมื่อต้องติดต่อกับราชการที่เกี่ยวข้องกับการบริการสาธารณะในประเทศไทย มักเกิดการติดสินบนและการจ่ายเงินเพื่อให้ได้รับความสะดวกหรือการบริการพิเศษ รวมถึงระบบราชการที่ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการแก้ไขปัญหาการทุจริต

⁴⁸ Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade (DFAT). (2023). DFAT Country Information Report Thailand - DECEMBER 2023. (p. 35)

⁴⁹ Prateepornnarong, D. & Young, R. (2017). A critique of the internal complaints system of the Thai police. Policing and Society, 29(1), (pp. 18-35)

และความไม่มั่นคงของรัฐบาลต่างก็เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาในการทำธุรกิจในประเทศ⁵⁰ การทุจริตในเจ้าหน้าที่รัฐที่ทำหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะเกิดจากค่าจ้างที่ต่ำและแนวโน้มทางวัฒนธรรมที่ยอมรับว่าการให้สินบนเป็นส่วนหนึ่งของการประกอบธุรกิจ การจ่ายเงินเพื่อให้ได้รับการอำนวยความสะดวกแก่ข้าราชการที่ดำเนินการเกี่ยวกับการกำกับดูแลกฎระเบียบยังคงเป็นปัญหาในการประกอบธุรกิจในประเทศ บริษัทที่ปฏิเสธที่จะจ่ายเงินอาจเสียเปรียบในการแข่งขันเมื่อเทียบกับบริษัทอื่น ๆ⁵¹

การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐมีแนวโน้มที่จะเกิดการทุจริตเพิ่มสูงขึ้นในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ผู้ประกอบการต่างต้องเผชิญกับการติดสินบนและการจ่ายเงินในกระบวนการทำสัญญา โดยภาคธุรกิจรับรู้ว่าภาครัฐจะเลือกปฏิบัติเมื่อมีการให้สินบน การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างมักเกิดขึ้นระหว่างการเสนอราคา การประมูล การคัดเลือก และการทำสัญญา⁵² โดยประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างต่อไปในอนาคตโดยพบว่าสัดส่วนของผู้ประกอบที่รายงานเหตุการณ์

⁵⁰ World Bank. (2019). Thailand economic monitor : Inequality, opportunity and human capital. World Bank Group. (pp. 41-65).

⁵¹ Political and Economic Risk Consultancy. (2022). An Independent Fortnightly Report on Asian Business and Politics (pp. 1-32).

⁵² PwC's. (2016). Global Economic Crime Survey Economic crime in Thailand. . (pp. 10-14).

ที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตอย่างน้อยหนึ่งเหตุการณ์มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 29 ในปี 2018 เป็นร้อยละ 33 ในปี 2020⁵³ ซึ่งสะท้อนกรอบการกำกับดูแลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่อ่อนแอ ไม่ต่อเนื่อง และไม่สะท้อนถึงแนวทางปฏิบัติทางกฎหมายระหว่างประเทศ⁵⁴ อีกทั้งธนาคารโลกยังได้ย้ำถึงจุดอ่อนในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ โดยระบุว่ามีความเสี่ยงที่จำกัด ความโปร่งใสที่ไม่เพียงพอ และการบริหารสัญญาที่ขาดประสิทธิภาพ ปัจจัยเหล่านี้เปิดโอกาสให้เกิดการติดสินบน การสมรู้ร่วมคิด และการเอื้อประโยชน์แก่พวกพ้อง ซึ่งส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐและคุณภาพของสินค้าและบริการที่ภาครัฐจัดหา⁵⁵

สื่อกับการทุจริต เสรีภาพของสื่อในประเทศไทยยังคงเสื่อมถอยลงอย่างต่อเนื่องหลังจากการรัฐประหารในปี 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้บังคับใช้กฎหมายอาญา มาตรา 112 ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี รวมถึงมาตรา 116 การยุยงปลุกปั่น และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ฉบับที่ 2

⁵³ PwC's, (2020). Thailand Economic Crime and Fraud Survey 2020. (pp. 1-17).

⁵⁴ UNDP Thailand : "UNDP helps Thailand towards a corrupt —free public procurement system", Press Release, 7 January 2015.

⁵⁵ World Bank. (2019). Thailand economic monitor : Inequality, opportunity and human capital. World Bank Group. (pp. 41-65)

พ.ศ. 2560 เพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกอย่างต่อเนื่อง⁵⁶ อีกทั้งรัฐบาลทหารได้ใช้อำนาจที่ไร้การตรวจสอบเพื่อกำหนดข้อจำกัดต่อสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองเพื่อปราบปรามการเห็นต่างของประชาชน เสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคมภายใต้รัฐธรรมนูญปี 2560 ถูกจำกัดโดยมีการบัญญัติขึ้นเพื่อ “ปกป้องผลประโยชน์สาธารณะ สันติภาพและความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดี หรือเพื่อปกป้องสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น” การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมถูกจำกัดอย่างมากและถูกจำกัดด้วยการใช้กำลังตั้งแต่มีการรัฐประหาร⁵⁷

8. ข้อเสนอแนะและแนวทางในการต่อต้านการทุจริต

ปัญหาการทุจริตเป็นปัญหาที่ฝังรากลึกในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การทุจริตไม่เพียงสร้างความเสียหายทางการเงินและงบประมาณแผ่นดิน แต่ยังบั่นทอนความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบราชการ สถาบันการเมือง และกระบวนการยุติธรรม อีกทั้งยังส่งผลต่อภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของประเทศในเวทีระหว่างประเทศ

⁵⁶ Bertelsmann Stiftung, BF(TI). (2024). Country Report — Thailand. Gütersloh : Bertelsmann Stiftung, (pp 8-9).

⁵⁷ Freedom House. (2024) . Freedom in the World 2024 Thailand (pp. 11-13).

แม้ที่ผ่านมาจะมีความพยายามในการแก้ไขปัญหาการทุจริตผ่านมาตรการและกลไกต่าง ๆ แต่การดำเนินการยังขาดความเป็นระบบ และการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน อีกทั้งยังไม่สามารถปรับตัวให้ทันกับรูปแบบการทุจริตที่มีความซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีสมัยใหม่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการทุจริต การแก้ไขปัญหาจึงจำเป็นต้องอาศัยแนวทางและมาตรการที่ครอบคลุม ทันสมัย และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการศึกษาด้านการต่อต้านการทุจริต สามารถนำเสนอแนวทางและมาตรการในการต่อต้านการทุจริตที่เป็นรูปธรรม โดยครอบคลุมทั้งด้านการป้องกันการปราบปราม และการสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน มาตรการเหล่านี้มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ควบคู่ไปกับการสร้างวัฒนธรรมและค่านิยมต่อต้านการทุจริตในสังคม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การปฏิรูประบบราชการด้านการบริหารงานบุคคล

การปฏิรูประบบราชการต้องเริ่มจากการปรับปรุงระบบบริหารงานบุคคลให้มีความโปร่งใสและเป็นธรรม โดยต้องมีการจัดตั้งคณะกรรมการสรรหาที่มีความเป็นอิสระและมียศประกอบด้วยหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อลดการแทรกแซงทางการเมืองและระบบอุปถัมภ์ ทั้งนี้ควรกำหนดคุณสมบัติของคณะกรรมการสรรหาให้ชัดเจน เช่น ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้

ความเชี่ยวชาญในด้านที่เกี่ยวข้อง มีประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 15 ปี และไม่เคยมีประวัติต่างพร้อยด้านการทุจริต และควรมีการพัฒนา ระบบการประเมินผลงานแบบ 360 องศา ที่ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย มีส่วนร่วมในการประเมิน โดยกำหนดสัดส่วนคะแนนการประเมิน เช่น สัดส่วนจากผู้บังคับบัญชาร้อยละ 30 เพื่อนร่วมงานร้อยละ 20 ผู้ใต้บังคับบัญชา ร้อยละ 20 และประชาชนผู้รับบริการร้อยละ 30 เป็นต้น ทั้งนี้การประเมินต้องครอบคลุมทั้งด้านผลงาน พฤติกรรม การปฏิบัติงาน และความซื่อสัตย์สุจริต โดยมีการกำหนดตัวชี้วัด ที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ผลการประเมินต้องมีผลต่อการเลื่อน ตำแหน่ง การพิจารณาความดีความชอบ และการพัฒนาบุคลากร อย่างแท้จริง

2. การพัฒนาระบบราชการดิจิทัลเพื่อความโปร่งใส

การปฏิรูประบบราชการสู่ยุคดิจิทัลต้องมุ่งเน้นการสร้าง ความโปร่งใส และลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ โดยพัฒนา “แพลตฟอร์มราชการดิจิทัล” (Digital Government Platform) ที่รวมระบบงานทั้งหมดไว้ในที่เดียว ตั้งแต่ระบบงานสารบรรณ ระบบการเงินการคลัง ระบบบุคลากร และระบบการจัดซื้อจัดจ้าง โดยทุกระบบต้องเชื่อมโยงกัน และมีการบันทึกประวัติการดำเนินการทุกขั้นตอนด้วยเทคโนโลยี Blockchain ระบบดังกล่าวต้องมีการพัฒนา “ระบบอนุมัติอัตโนมัติ” (Automated Approval System) ที่ใช้ AI ในการวิเคราะห์และตัดสินใจในเรื่องที่มีหลักเกณฑ์ชัดเจน เพื่อลดการใช้ดุลยพินิจ

ของเจ้าหน้าที่และเพิ่มความรวดเร็วในการให้บริการ โดยมีการกำหนดเงื่อนไขและข้อยกเว้นที่ชัดเจนสำหรับกรณีที่ต้องใช้การพิจารณาจากเจ้าหน้าที่ รวมถึงการพัฒนาระบบการให้บริการประชาชน ที่มุ่งเน้นการลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่และการติดต่อระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชนโดยตรง โดยพัฒนาระบบการให้บริการอิเล็กทรอนิกส์ (e-Service) ที่ครอบคลุมงานบริการทั้งหมด ตั้งแต่การยื่นคำขอ การชำระค่าธรรมเนียม การติดตามสถานะ จนถึงการรับเอกสาร โดยประชาชนสามารถดำเนินการผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือหรือเว็บไซต์ได้ด้วยตนเอง

3. การปฏิรูประบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ แม้ปัจจุบันจะมีระบบ e-GP แต่ยังพบปัญหาการทุจริตในหลายรูปแบบ จึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเพิ่มฟังก์ชันการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) เพื่อตรวจจบบรูปแบบการทุจริตที่ซับซ้อน เช่น การสมยอมราคา การแบ่งซื้อแบ่งจ้าง หรือการล็อกสเปค ระบบต้องสามารถแจ้งเตือนเมื่อพบความผิดปกติ เช่น ราคาที่สูงกว่าราคากลางมากเกินไป หรือการเสนอราคาที่มีรูปแบบผิดปกติ นอกจากนี้ ควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลราคากลางที่มีการปรับปรุงข้อมูลแบบเรียลไทม์ โดยเชื่อมโยงข้อมูลกับผู้ค้าและตลาดสินค้าออนไลน์ เพื่อให้ราคากลางสะท้อนราคาตลาดที่แท้จริง และควรเพิ่มความโปร่งใสด้วยการเปิดเผยรายละเอียดการจัดซื้อจัดจ้างทุกขั้นตอนผ่านเว็บไซต์ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย

4. การปรับปรุงกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย

การปรับปรุงกฎหมายต้องมุ่งเน้นการอุดช่องว่างที่เอื้อต่อการทุจริตและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดี โดยแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้ครอบคลุมการทุจริตรูปแบบใหม่ ๆ เช่น การทุจริตเชิงนโยบาย การทุจริตในภาคเอกชน และการทุจริตข้ามชาติ รวมถึงเพิ่มบทลงโทษให้รุนแรงขึ้น โดยเฉพาะกับผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงที่ทุจริต รวมถึงควรจัดตั้งศาลชำนาญพิเศษด้านคดีทุจริตที่มีผู้พิพากษาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และพัฒนาระบบการพิจารณาคดีแบบต่อเนื่องเพื่อให้คดีทุจริตได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม พร้อมทั้งจัดตั้งหน่วยบังคับคดีพิเศษสำหรับการติดตามและบังคับคดีทุจริตโดยเฉพาะ อีกทั้งควรมีการพัฒนากฎหมายด้านการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสและพยานในคดีทุจริต โดยระบบการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสและพยานต้องมีความครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ มีงบประมาณสำหรับการให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เช่น ค่าใช้จ่ายในการย้ายที่อยู่ ค่าครองชีพ ค่ารักษาพยาบาล และค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี สิ่งที่ต้องดำเนินการควบคู่กันไป คือ การมีระบบการให้รางวัลนำจับที่จูงใจ โดยกำหนดให้ผู้แจ้งเบาะแสได้รับส่วนแบ่งจากทรัพย์สินที่ริบได้จากการทุจริตในสัดส่วนที่เหมาะสม ทั้งนี้ การคุ้มครองต้องครอบคลุมถึงการป้องกันการกลั่นแกล้งหรือให้ร้ายในรูปแบบต่าง ๆ โดยกำหนดบทลงโทษที่รุนแรงสำหรับผู้ที่ยกลั่นแกล้ง

หรือเปิดเผยข้อมูลของผู้แจ้งเบาะแส และต้องมีการจัดตั้งหน่วยคุ้มครองพยานพิเศษที่มีเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการฝึกอบรมมาโดยเฉพาะ

5. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคประชาชน สื่อมวลชน และภาคเอกชน โดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเป็นกลไกสำคัญในการต่อต้านการทุจริต จึงควรพัฒนาแอปพลิเคชัน “Anti-Corruption Watch” ที่มีฟังก์ชันครบวงจร ทั้งการรายงานเบาะแสการทุจริต การติดตามความคืบหน้า เรื่องร้องเรียน การเข้าถึงข้อมูลการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ และการแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายสาธารณะ โดยระบบต้องรักษาความลับของผู้รายงานอย่างเข้มงวดและมีระบบยืนยันตัวตนที่ปลอดภัย สำหรับสื่อมวลชนควรมีการสนับสนุนการทำข่าวเชิงสืบสวน สอบสวน (Investigative Journalism) โดยจัดตั้ง “กองทุนสนับสนุนการทำข่าวต่อต้านการทุจริต” ที่ให้ทุนแก่สื่อมวลชนในการทำข่าวเชิงสืบสวน ที่มีคุณภาพ พร้อมทั้งจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการสืบสวนสอบสวน การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอข่าวที่มีประสิทธิภาพ ด้านภาคธุรกิจ การเป็นพันธมิตรเป็นสิ่งสำคัญในการต่อต้านการทุจริต โดยส่งเสริมให้บริษัทเอกชนเข้าร่วมโครงการ “Private Sector Anti-Corruption Coalition” ที่มีการกำหนดมาตรฐานการดำเนินธุรกิจที่โปร่งใส การจัดทำระบบควบคุมภายในเพื่อป้องกันการทุจริต และการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ โดยบริษัทที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เช่น การลดหย่อนภาษี การได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ

ในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ การได้รับตราสัญลักษณ์รับรองความโปร่งใส

6. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการต่อต้านการทุจริต การทุจริตในปัจจุบันมักมีลักษณะข้ามชาติ จึงจำเป็นต้องเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยจัดตั้ง “ศูนย์ประสานงานต่อต้านการทุจริตระหว่างประเทศ” ที่มีหน้าที่ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและข่าวกรองเกี่ยวกับการทุจริต การประสานงานในการสืบสวนสอบสวนคดีข้ามชาติ และการติดตามทรัพย์สินที่ได้จากการทุจริต ศูนย์ดังกล่าวควรมีระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานต่อต้านการทุจริตในประเทศต่างๆ และมีเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายระหว่างประเทศและการสืบสวนคดีข้ามชาติ

7. การพัฒนาฐานข้อมูลการทุจริตแห่งชาติ การพัฒนาฐานข้อมูลการทุจริตแห่งชาติต้องบูรณาการข้อมูลจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยจัดทำเป็น “Big Data ด้านการทุจริต” ที่รวบรวมข้อมูลทั้งด้านการร้องเรียน การสืบสวนสอบสวน การดำเนินคดี และการลงโทษผู้กระทำความผิด ระบบต้องสามารถวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างบุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต (Network Analysis) เพื่อช่วยในการสืบสวนคดีที่มีความซับซ้อน ฐานข้อมูลนี้ต้องมีการจัดทำ “แผนที่การทุจริต” (Corruption Mapping) ที่แสดงพื้นที่เสี่ยง รูปแบบการทุจริตที่พบบ่อย และเครือข่ายผู้เกี่ยวข้อง โดยใช้

เทคโนโลยี Data Visualization ในการนำเสนอข้อมูลให้เข้าใจง่าย และเปิดให้สาธารณชนสามารถเข้าถึงข้อมูลบางส่วนได้ผ่านเว็บไซต์

8. การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อต้านการทุจริต การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเป็นสิ่งสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการต่อต้านการทุจริต จึงควรจัดตั้ง “สถาบันวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อต้านการทุจริต” ที่มีหน้าที่ศึกษาวิจัยรูปแบบการทุจริตใหม่ ๆ พัฒนาเครื่องมือและเทคโนโลยีในการตรวจจับและป้องกันการทุจริต และเสนอแนะนโยบายและมาตรการที่มีประสิทธิภาพ สถาบันควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอและมีความร่วมมือกับสถาบันวิจัยและมหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศ โดยมีการจัดประกวด “นวัตกรรมต่อต้านการทุจริต” (Anti-Corruption Innovation Awards) เป็นประจำทุกปี เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาวัตกรรมจากภาคส่วนต่าง ๆ โดยให้รางวัลและการสนับสนุนในการพัฒนาต่อยอดนวัตกรรมที่มีศักยภาพ

9. การพัฒนาระบบการเงินและการคลังเพื่อป้องกันการทุจริต การป้องกันการทุจริตในระบบการเงินและการคลังต้องอาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยพัฒนา “ระบบการเบิกจ่ายงบประมาณอัจฉริยะ” (Smart Budget Disbursement System) ที่ใช้เทคโนโลยี Blockchain ในการบันทึกธุรกรรมทางการเงินทุกรายการ ทำให้สามารถติดตามการใช้จ่ายงบประมาณได้อย่างโปร่งใส และตรวจสอบย้อนหลังได้

10. การส่งเสริมธรรมาภิบาลในภาคเอกชน การส่งเสริมธรรมาภิบาลในภาคเอกชนต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยพัฒนา “มาตรฐานธรรมาภิบาลธุรกิจ” (Corporate Governance Standards) ที่กำหนดแนวทางปฏิบัติด้านความโปร่งใสและการต่อต้านการทุจริตสำหรับภาคธุรกิจ ครอบคลุมทั้งการกำกับดูแลกิจการ การควบคุมภายใน การบริหารความเสี่ยง และการเปิดเผยข้อมูล โดยบริษัทที่ปฏิบัติตามมาตรฐานและผ่านการรับรองจะได้รับ “ตราสัญลักษณ์ธุรกิจโปร่งใส” (Transparent Business Mark) ซึ่งสามารถใช้ในการประชาสัมพันธ์และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นอกจากนี้ยังจะได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เช่น การลดหย่อนภาษี การเข้าถึงแหล่งเงินทุนพิเศษ และการได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

11. การพัฒนาระบบการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐต้องมีความแม่นยำและน่าเชื่อถือ โดยพัฒนา “ระบบประเมินธรรมาภิบาลอัจฉริยะ” (Smart Governance Assessment System) ที่ใช้ AI และ Big Data Analytics ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากหลายแหล่ง เช่น ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง การร้องเรียน การเบิกจ่ายงบประมาณ และผลสำรวจความพึงพอใจของประชาชน ระบบต้องสามารถประเมินความเสี่ยงการทุจริตแบบเรียลไทม์และแจ้งเตือนเมื่อพบความผิดปกติ โดยผลการประเมินจะถูกนำไปใช้

ในการจัดสรรงบประมาณ การพิจารณาความดีความชอบของผู้บริหาร และการกำหนดมาตรการป้องกันการทุจริตที่เหมาะสมสำหรับแต่ละหน่วยงาน

12. การส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในการต่อต้านการทุจริต องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดประชาชนและมีบทบาทสำคัญในการต่อต้านการทุจริตระดับพื้นที่ จึงควรพัฒนา “แผนธรรมาภิบาลท้องถิ่น” (Local Good Governance Plan) ที่กำหนดมาตรการและแนวทางปฏิบัติในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณและการดำเนินโครงการต่าง ๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดตั้ง “คณะกรรมการธรรมาภิบาลท้องถิ่น” (Local Integrity Committee) ที่ประกอบด้วยตัวแทนจากภาคประชาชน ผู้ทรงคุณวุฒิ และเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ทำหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล พิจารณาเรื่องร้องเรียน และให้ข้อเสนอแนะในการป้องกันการทุจริต

13. การพัฒนาระบบการป้องกันการฟอกเงินและการทุจริต

ทางการเงิน การป้องกันการฟอกเงินเป็นมาตรการสำคัญในการตรวจจับการทุจริต จึงควรพัฒนา “ระบบตรวจจับธุรกรรมต้องสงสัย” (Suspicious Transaction Detection System) ที่ใช้เทคโนโลยี AI และ Machine Learning ในการวิเคราะห์รูปแบบการทำธุรกรรม

ที่ผิดปกติ ระบบนี้ต้องเชื่อมโยงข้อมูลจากสถาบันการเงิน หน่วยงานกำกับดูแล และหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้สามารถติดตามเส้นทางการเงินของผู้กระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญด้านการเงิน การบัญชี และเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำหน้าที่สืบสวนสอบสวนคดีที่มีความซับซ้อน และประสานงานกับหน่วยงานต่างประเทศในการติดตามทรัพย์สินที่ถูกโยกย้ายไปต่างประเทศ อีกทั้งควรมีการพัฒนาระบบการบริหารทรัพย์สินที่ได้จากการทุจริต ตั้งแต่การประเมินมูลค่า การเก็บรักษา การบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์ และการจำหน่ายทรัพย์สิน และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการติดตามทรัพย์สิน การติดตามทรัพย์สินที่ได้จากการทุจริตที่ถูกโยกย้ายไปต่างประเทศต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยการพัฒนาฐานข้อมูลกลางที่สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและปลอดภัย เครือข่ายนี้ ควรมีการจัดทำ “พิธีสารความร่วมมือ” (Cooperation Protocol) ที่กำหนดขั้นตอนและวิธีการในการประสานงาน การแลกเปลี่ยนข้อมูล และการดำเนินการทางกฎหมายร่วมกัน รวมถึงการแบ่งปันทรัพย์สินที่ยึดได้ระหว่างประเทศที่ร่วมมือกัน

14. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่โปร่งใส การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่โปร่งใสต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยพัฒนา “แผนแม่บทการสร้างวัฒนธรรมองค์กรโปร่งใส” (Organizational Transparency Culture Master Plan) ที่กำหนดแนวทางและ

กิจกรรมในการปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริตให้กับบุคลากรทุกระดับ แผนนี้ควรครอบคลุมตั้งแต่การคัดเลือกบุคลากร การฝึกอบรม การประเมินผลงาน และการให้รางวัลใจ ควรมีการจัดกิจกรรม ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัด “สัปดาห์ธรรมาภิบาล” (Good Governance Week) ที่มีการจัดนิทรรศการ การเสวนา และ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริต รวมถึงการยกย่อง เชิดชูเกียรติบุคลากรที่มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีผลงานดีเด่นด้านการต่อต้านการทุจริต

15. การพัฒนาระบบการประเมินผลแบบครบวงจร

การประเมินผลการดำเนินงานด้านการต่อต้านการทุจริตต้องครอบคลุม ทุกมิติและทุกระดับ จึงควรพัฒนา “ระบบการประเมินผลแบบครบวงจร” (Comprehensive Evaluation System) ที่ประเมินทั้งระดับ นโยบาย ระดับหน่วยงาน และระดับบุคคล โดยใช้ตัวชี้วัดที่หลากหลาย และเป็นรูปธรรม เช่น ดัชนีการรับรู้การทุจริต จำนวนเรื่องร้องเรียน ที่ได้รับการแก้ไข มูลค่าความเสียหายที่ป้องกันได้ และระดับความพึงพอใจ ของประชาชน ระบบนี้ควรมีการใช้เทคโนโลยี AI ในการวิเคราะห์ข้อมูล และประมวลผลการประเมิน เพื่อให้ได้ผลที่แม่นยำและน่าเชื่อถือ และ ควรมีการเผยแพร่ผลการประเมินต่อสาธารณะผ่าน “แพลตฟอร์ม รายงานผลการประเมิน” (Evaluation Reporting Platform) ที่นำเสนอข้อมูลในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

16. การส่งเสริมการวิจัยด้านการต่อต้านการทุจริตเชิง

บูรณาการ การวิจัยเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนานโยบายและมาตรการต่อต้านการทุจริตที่มีประสิทธิภาพ จึงควรจัดตั้ง “สถาบันวิจัยการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ” (National Anti-Corruption Research Institute) ที่มีพันธกิจในการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับการทุจริตในทุกมิติ ทั้งด้านพฤติกรรม สาเหตุ ผลกระทบ และแนวทางการแก้ไข สถาบันนี้ควรได้รับงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอและมีความเป็นอิสระในการดำเนินงาน โดยควรมีการจัดตั้ง “กองทุนวิจัยต่อต้านการทุจริต” (Anti-Corruption Research Fund) ที่ให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ โดยเน้นการวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง เช่น การวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมในการตรวจจับการทุจริต การวิจัยเชิงพฤติกรรมศาสตร์เพื่อป้องกันการทุจริต และการวิจัยเชิงนโยบายเพื่อปรับปรุงกฎหมายและระเบียบ

17. การพัฒนาระบบการจัดการความรู้ด้านการต่อต้าน

การทุจริต การจัดการความรู้เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพการต่อต้านการทุจริต จึงควรพัฒนา “ระบบการจัดการความรู้ด้านการต่อต้านการทุจริต” (Anti-Corruption Knowledge Management System) ที่รวบรวมองค์ความรู้ ประสบการณ์ และแนวปฏิบัติที่ดีจากทั้งในและต่างประเทศ ระบบนี้ควรมีการจัดหมวดหมู่ความรู้อย่างเป็นระบบและมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ และควรจัดให้มี “ชุมชนแห่งการเรียนรู้” (Community of Practice) ด้านการต่อต้าน

การทุจริต ที่เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีการจัดประชุมและสัมมนาเป็นประจำ รวมถึงมีพื้นที่ออนไลน์สำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ อีกทั้งยังควรมีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการต่อต้านการทุจริตแบบมืออาชีพโดยการพัฒนาศูนย์กลางการทำงานด้านการต่อต้านการทุจริตต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง จึงควรมีหลักสูตรการฝึกอบรมที่ครอบคลุมทุกด้าน เช่น การสืบสวนสอบสวนทางการเงิน การวิเคราะห์ข้อมูลดิจิทัล การตรวจสอบการทุจริตในโครงการขนาดใหญ่ และการบริหารจัดการคดีทุจริตที่ซับซ้อน นอกจากนี้ควรมีการสร้าง “เครือข่ายผู้เชี่ยวชาญด้านการต่อต้านการทุจริต” (Anti-Corruption Expert Network) ที่เชื่อมโยงผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ รวมถึงการให้คำปรึกษาในกรณีที่มีความซับซ้อนหรือต้องการความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ทั้งนี้ควรมีการจัดประชุมวิชาการและสัมมนาเชิงปฏิบัติการเป็นประจำ เพื่อให้บุคลากรได้พัฒนาความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่อง และทันต่อรูปแบบการทุจริตที่เปลี่ยนแปลงไป

โดยสรุปแล้ว การดำเนินการตามแนวทางและมาตรการข้างต้น ทั้ง 17 ประการ จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชนทั่วไป โดยต้องมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีการจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอ และมีการติดตามประเมินผล

อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปรับปรุงและพัฒนามาตรการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน แต่ต้องควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรและการสร้างความตระหนักรู้ในสังคม

ความสำเร็จในการต่อต้านการทุจริตไม่ได้ขึ้นอยู่กับการมีมาตรการที่ดีเพียงอย่างเดียว แต่ยังต้องอาศัยความมุ่งมั่นและเจตจำนงทางการเมืองที่แน่วแน่ในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงการสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตให้เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยเริ่มตั้งแต่การปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริตในระบบการศึกษา การสร้างแบบอย่างที่ดีจากผู้นำและผู้บริหารในทุกกระดับ และการส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงพลังของตนเองในการเป็นส่วนหนึ่งของการต่อต้านการทุจริต เพื่อร่วมกันสร้างสังคมไทยที่โปร่งใส เป็นธรรม และปราศจากการทุจริตอย่างยั่งยืน

ท้ายที่สุดแล้ว การต่อต้านการทุจริตเป็นภารกิจที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและไม่มีวันสิ้นสุด เพราะรูปแบบและวิธีการทุจริตมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การปรับปรุงและพัฒนามาตรการต่างๆ จึงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเช่นกัน โดยอาศัยข้อมูล การวิจัย และการประเมินผลที่เป็นระบบ เพื่อให้สามารถรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับสังคมไทยในการต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ

**สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม
การทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.)**

สถานที่ติดต่อ: 99 หมู่ 4 อาคารซอฟต์แวร์ พาร์ค
ถนนแจ้งวัฒนะ ตำบลคลองเกลือ
อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120

โทรศัพท์: 02 502 6670-80 ต่อ 1512 หรือ 1514

อีเมล: innovation@pacc.go.th